

MONITORI

**Georg Dolivo:
Eroon
eksotismista**

➤ s.22

Sovittelu auttaa nuoria ➤ s. 20

Työolot kuntoon ravintoloissa ➤ s. 6

Kulttuurista ilmaisunvapautta!

Mikä Euroopan kulttuurista kehtoa keikuttaa? Siirtyvätkö politiikan, kulttuurin, uskon ja moraalien kysymysten iänaikaiset Euroopan peruspilarit juuriltaan?

Europe's Worldin syksyn 2006 numerossa Ranskan entinen ulkoministeri **Hubert Vedrine** pohtii mielenkiintoisessa artikkelissaan "miten toiset, siis muu maailma, meidät eurooppalaiset näkevät?" Hänestä eurooppalaiset ovat itsekin jakautuneet kahtia näkemyksessään siitä, minkälainen asema heillä on nopeasti muuttuvassa maailmassa, ja miten yhteneväksi he todellisuudessa Eurooppansa näkevät.

Avainkysymys on EU-kansalaisten tahto siitä, miten yhtenäiseksi EU tahtoo kehittyä poliittisesti, kulttuurisesti ja sosiaalisesti. Laajentuvassa EU:ssa on enemminkin tai myöhemmin 35, jopa 40 jäsenvaltiota. Vedrinestä on suuri riski, että EU jakautuu poliittisiin eliittivaltioihin ja muihin valtioihin, mikä lisää jännitteitä ja alttuita kriiseille. Eurooppa lännen ja idän keskustelun välissä ei ole vielä niin pitkälle yhdentynyt, että Kissingerin kuuluisaan kysymykseen "Mikä on Euroopan puhelinnumero?" voisi vastata pitkään aikaan. Kansallisvaltioiden, niiden pienempienkin, omista poliittisista, kulttuurisista ja sosiaalisista kysymyk-

sisistä vastaavat Euroopassa edelleen kunkin valtion päämiehet.

Suomessa hallitus hyväksyi loka-

kuussa maahanmuuttoliittisen ohjelman, joka tuo muun muassa työvoiman lupajärjestelyihin muutoksia. Iso uudistus on päätös luoda työn vuoksi muuttaville opastusjärjestelmä, joka perehdyttää kieleen ja yhteiskuntaan, ja luo hyvät valmiudet työnteolle ja kotoutumiselle. Avoimeksi on kuitenkin jäänyt kysymys siitä, mikä taho opastusjärjestelmän maksaa: valtio, työnantajat vai maahanmuuttajat itse.

Kävin Espoon modernin taiteen museossa, Emmassa, katsomassa iranilais-amerikkalaisen nykytaiteilijan **Shirin Neshatin** videoinstallaatiota *Passage* (2000) eli *Siirtymä*. Pimeässä huoneessa paikalleni naulittuna katsoin teoksen upeata kerrontaa, jota tuki intensiivinen **Philip Glassin** sävellyksen rytmi takoen Neshatin taiteen välittämää, syvältä kumpuavaa maanpakolaisen ahdistusta. Olin tullut WeeGee-taloon haastattelemaan talon isäntää Espoon kulttuurijohtajaa **Georg Dolivoa** *Monitorin* vieras -palsalle. Hänen mielestään kulttuurierikotismien koukusta olisi päästävää eroon ja siirryttävää hämmästelystä vaiheesta vuorovaikutteiseen monikulttuurisuuteen.

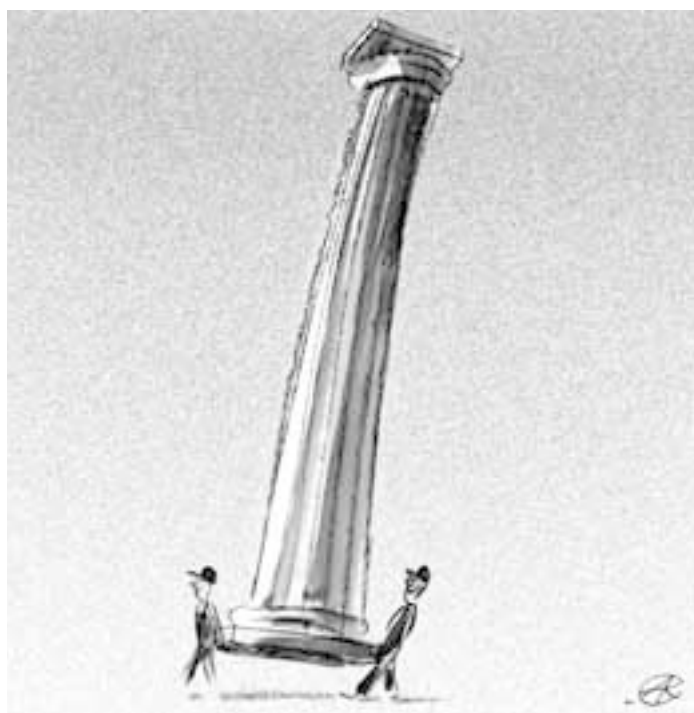
Minusta tuntuu, että maahanmuuttajista puhutaan mediassa nyt enemmän kuin ennen. Monikulttuurisen ja ekumeenisen julkisen keskustelun sekamelskaan myös TV-sarja *Mogadishu Avenue* on marraskuusta lähtien tuonut tervetulleeseen lisän. Se zoomaa maahanmuuttajien ja kantasuomalaisten keskinäistä elämää helsinkiläisessä vuokratiloyhteisössä. Jari-tervolainen huumori pilkkoo välillä takkuavan tuntuista juonta eteenpäin. Ehkä katsoja saakin seurata tosiveevertä kantasuomalaisten ja maahanmuuttajien keskinäisen keskustelun vaikeudesta.

Sarja ehti päättyä ennen kevättä ja eduskuntavaaleja. Ehdokkaiden joukossa on useita maahanmuuttajia. Toivottavasti joku heistä olisi se ensimmäinen eduskuntaan valittu, ja pääsisi siten mukaan päättämään monimuotoisen suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuudesta.

15.11.2006

Irmeli Tuomarla

Vastaava päätoimittaja

Koppek

SISÄLLYS

Pääkirjoitus ja Korpak.....	2
Eroon väkivallasta.....	4
Maris Leponiemen kolumni.....	5
Oikeudet kuntoon ravintola-alalla.....	6
Haatainen: Työvoiman tarve kasvaa.....	9
EU-liikkuvuus painottui.....	10
Pomoporras koulutukseen.....	11
OMALLA ALALLA	
Työpaikkana vastaanotokeskus.....	12
KEHITYS JA MUUTTOLIIKE	
Frontex ja rajaturvallisuus.....	14
Yhteistyöhön Afrikan kanssa.....	15
Muuttoliike ja kehitysyhteistyö.....	16
EU-ASIAA	
Pj-kausi loppusuoralla.....	18
Romaniradio ei synkistele.....	19
Sovittelulla stoppi nuorten rikoksille.....	20
Monitorin vieraana Georg Dolivo.....	22
Kotoutumista pelaillen.....	25
Vanhukset hoidetaan kotona.....	26
SYVENTÄEN	
Korkman: Nuoria osajia tarvitaan.....	28
KOHTAAMISIA	
Viittomalla hitsaajaksi.....	30
TukiMies paikkaa turvaverkkoa.....	32
Selkokielellä, kiitos!.....	33
Ruoppila: Moninaisuus kannattaa.....	34
Psykologinen testaus haasteellista.....	35
MoniQ:n tieto kirjoiksi.....	36
Kunnat yhdessä kotouttamaan.....	37
NAAPURISSA	
Kieliopetus ei tehoa Ruotsissa.....	38
Muslimineuvosto käy keskustelua.....	39
AJANKOHTAISTA	
Basaarista valtavirtaan Ylessä.....	40
Sijaismummo on perheenjäsen.....	42
KULTTUURI	
Etnomusiikkia helsinkiläisille.....	44
Koti löytyi Heinävedeltä.....	46
ETNOn järjestöt esittelyssä.....	47
Turvaan tulleet: iranilaiset.....	48
Emigranttitarinoita.....	50
LYHYESTI	
Kirjastosta poimittua.....	51
Uutisia.....	52
Lukemista.....	53
Sarjakuva.....	56

Sovittelun avulla kaidalle polulle

Sosiaalityöntekijä **Mukhtar Abib** on tyytyväinen, sillä varhainen puuttuminen maahanmuuttajanuorten rikollisuuteen toimii Helsingissä. Abib työskentelee rikoksia tehneiden afrikkalaistaustaisten nuorten kanssa. Lievät rikkomukset pyritään hoitamaan sovittelulla.

Nuorelle on kova paikka kohdata rikoksensa uhri, varsinkin jos nuori istuu sovittelussa vanhempiensa kanssa, Abib kertoo.

Mukhtar Abib korostaa nuoren omaa vastuuta tilanteestaan, mutta toivoo, että maahanmuuttajanuoret saisivat enemmän kannustusta.

Lue lisää sivuilta 20–21.

Edith Ahola

Vanhukset kotihoidossa

Inkerinsuomalaiselle **Eila Klykovalle** oli itsestään selvää, että hän hoitaa äitinsä itse. Klykova käy päivät töissä ja omistaa illat äidilleen. Äiti **Hilma Leini** virkistää mieltään kolmasti viikossa vanhusten päiväkerhossa.

Maahanmuuttajavanhukset hoidetaan useimmiten kotona. Vanhainkodeissa ja palvelutaloissa maahanmuuttajia on vielä erittäin vähän.

– Suomi on alkumetreillä monikulttuurisen vanhuuden suhteen, sanoo Vanhustyön keskusliiton suunnittelija **Hilkka Linderborg**.

Lisää maahanmuuttajajenien hoito- ja hoivapalveluista sivuilla 26–27.

Edith Ahola

Projektityöntekijä Kostas Tassopoulos vastasi seitsemään kysymykseen Miehen Linja -projektista.

Teksti Minna Suihkonen

Kuva J-P Lehtinen/Miehen Linja

1. Mikä Miehen Linja on?

Se on kolmevuotinen projekti, joka aloitti viime vuonna. Se on osa Lyömätön Linja Espoossa – toimintaa. Projekti on tarkoitettu maahanmuuttajamiehille, jotka ovat käyttäytyneet väkivaltaisesti perheessä tai parisuhteessa tai jotka pelkäävät käyttävänsä väkivaltaa.

2. Miten se toimii?

Meillä on puhelinlinja, johon asiakkaat voivat soittaa. Sen jälkeen järjestämme yksilötapauksia. Niiden jälkeen maahanmuuttaja-asiakas voi siirtyä Lyömättömän Linjan ryhmään, jos suomen kielen taito on riittävä. (Lyömättömän Linjan ryhmät ovat ammatillisesti ohjattuja vertaisryhmiä ja ne on tarkoitettu kaikille miehille.)

3. Miten miehet päätyvät asiakkaiksesse?

Osa soittaa meille itse. Asiakkaita tulee myös sosiaaliviranomaisen tai toisten alan ammattilaisten kautta. Toimintamme perustuu verkostotyöhön.

4. Miten paljon asiakkaita teillä on ollut?

Projektin alusta lähtien asiakastapaamisia on ollut 190. Henkilöitä on ollut 25.

3. Keitä yhteistyökumppanne ovat?

Esimerkiksi poliisi, syyttäjävirosto, sosiaalivirosto, Suomen somali-liitto, SOS-kriisikeskus, Monika-naiset, Naisten linja, Tukinaiset ja Miesten kriisikeskus.

Miehen Linjan tavoite on luoda uusia yhteistyön malleja. Esimerkiksi Monika-Naisten kanssa meillä on toimiva malli. He ovat usein ensimmäisinä paikalla sosiaalityöntekijän koollekutsumassa palaverissa, kun naiset tai lapset ovat joutuneet väkivallan kohteeksi perheessä. Monikan työntekijät tiedottavat sosiaaliviranomaisille, että miehelle tarkoitettu Miehen Linja -palvelu on ole-

Joskus maahanmuuttajamiehet eivät tiedosta, ettei lasten kurittaminen ole Suomessa normaalia, kertoo Kostas Tassopoulos

Miehen Linja auttaa eroon väkivallasta

massa. Sitten sosiaalityöntekijät järjestävät palaverin, jossa on paikalla myös meidän työntekijämme. Tavoite on saada väkivaltaisesti käyttäytyneet miehet meidän asiakkaiksi ja siten koko perhe autetuksi.

Toinen yhteistyön malli on kehitetty imaami Khodr Chehabin kanssa. Koska luottamussuhde alussa on tärkeä, voidaan asiakas tavata ensimmäistä kertaa moskeijassa, jossa paikalla on imaami ja Miehen Linjan työntekijä.

5. Onko maahanmuuttajamiesten väkivaltaisuus erilaista kuin etnisesti suomalaisen miesten?

Emme käsittele asiakasta pelkästään maahanmuuttajana, vaan ihmisenä ja isänä. Työssä ei kannata korostaa liikaa miehen omaa kulttuuria, sillä väkivalta ei ole kulttuurisidonnainen ilmiö. Kulttuurisidonnaista on miesten ja nais-

ten välinen ero ja vanhempien ja lasten suhde. Se meidän pitää ymmärtää. Kuitenkaan emme erityisesti yritä etsiä eroavuuksia kulttuurien välillä, pikemminkin yhtäläisyyksiä.

6. Millaisia selityksiä miehillä on väkivaltaisuudelleen?

Yleensä he ovat meihin yhteyttä ottaessaan ymmärtäneet, etteivät voi käyttäytyä niin kuin ovat käyttäytyneet. Joskus maahanmuuttajamiesten on kuitenkin vaikea ymmärtää, onko esimerkiksi lasten kurittamisessa kysymys väkivallasta. He saattavat pitää sitä ”normaalina” asiana. Silloin muistutamme, että elämme nyt Suomessa.

Pyrkimyksemme ei kuitenkaan ole korostaa ”maassa maan tavalla” -ajattelua. Pyrimme siihen, että maahanmuuttajat voisivat katsoa objektiivisesti sekä suomalais-

ta että omaa alkuperäistä kulttuuriaan, ottaa jotain kummastakin ja luoda jotain uutta.

7. Kuinka tärkeää asiakkaillemme on, että Miehen Linjan työntekijät ovat miehiä?

Se helpottaa työskentelyä heille. He kokevat, että puhumme miesten ja isien asioista. Maahanmuuttajamiehet ovat yleisesti sitä mieltä, että Suomessa on ”naisvaltainen” kulttuuri ja että auttajat ovat useimmiten naisia. Kokemuksista tiedämme, että miehen on helpompaa puhua väkivallastaan toiselle miehelle ja myös uskomme että miehet voivat yhdessä auttaa toisiaan.

Yhteystiedot:

Lyömätön Linja Espoossa

Miehen Linja

Puh. (09) 276 62899

kontakti@lyomatonlinja.fi

<http://www.lyomatonlinja.fi/miehenlinja.htm>

Ammattinetti opastaa uralle

Ammattinetti-verkkosivusto tarjoaa ammattien kuvauksia kaikille, jotka tarvitsevat tietoa työelämästä koulutus- ja urapäätösten tekemiseen.

Ammattinetti on uudistettu työhallinnon ammattien kuvausjärjestelmä. Kaikki Ammattinettin kuvaukset on kirjoitettu ammattiaan ja uraansa pohtivan kansalaisen näkökulmasta.

Ammattien kuvauksissa kerrotaan perusasiat: mitä ammatissa tyypillisesti tehdään, minkälaisissa työpaikoissa työskennellään ja millaisia valmiuksia vaaditaan. Ammattialojen kuvauksissa esitellään kokonaisia tehtäväaloja ja voidaan käsitellä myös alan tulevaisuuden näkymiä ja työmarkkinoita.

Sivustolta löytyy myös ammatteissa toimivien ihmisten haastatteluja, joissa haastateltu kertoo omasta työstään ja urakehityksistään. Uratarinoissa ihmiset kertovat, miten he ovat löytäneet oman paikkansa työelämässä ja tehneet päätöksiä elämänsä tärkeissä vaiheissa. Sivustolla on esimerkiksi tarina ”Työttömyydestä tietoliikennealan yrittäjäksi”.

Artikkeleita ja multimediaa

Artikkelit ovat asiantuntijatietoon perustuvia kuvauksia työelämän ydinkysymyksistä. Niissä käsitellään muun muassa työelämän kehitystrendejä ja kuvataan erilaisia polkuja työhön sekä vaihtoehtoisia työhön osallistumisen muotoja.

Ammattinettissä on myös kokonaan uudenlaista aineistoa: tulevaisuuden työnkuvia esittelevä verkkomultimedia.

Ammattinetti ja verkkomultimedia on kehitetty Euroopan sosiaalirahaston rahoittamassa Tulevaisuuden työt -projektissa.

Sivustolle pääsee suoraan osoitteella www.ammattinetti.fi sekä työhallinnon mol.fi -verkkopalvelun etusivulta.

KOLUMNI

Uudestaan maahanmuuttajaksi

Maris Leponiemi

 Tätä nykyään käytän tiskatessani tiskiharjaa, koska se on hygieenisempää kuin kotimaani tiskirättiperinne. Olen vienyt harjan lahjaksi myös Vieroon vanhemmilleni, jotka kativat sen aina esiin keittiölaatikosta vierailumme kunniaksi. Samoin käy juustohöylälle, jota Virossa ei yleensä käytetä, paitsi paremman puutteessa kakkulapiona.

Perunat keitän kuorineen, sillä niin vitamiinit säilyvät paremmin ja emäntäkin pääsee vähemmällä vaivalla. Vanhempieni kotona tuommoinen ei tulisi kuolonkaan: ihmisruuaksi laitettavat perunat pitää aina kuoria ennen keittämistä.

Suomessa minusta on tullut huomattavasti käytännöllisempi, mutta samalla ehkä myös hieinan varautuneempi ihminen. Joskus en tiedä itsekään, kummasa maassa on enemmän ennakkoluuloja ja miten pystyn taistelemaan niitä kaikkia vastaan. Melkein mikään ei kuitenkaan ole antanut aihetta kummoisiin kulttuurishokkeihin.

Ensimmäisinä Suomi-vuosinani maahanmuuttaja-identiteetillä oli aika merkityksetön rooli elämässäni. Olin vaativassa työssä, valmistuin Jyväskylän yliopistosta ja opetin iltaisin viroa kansanopistossa.

Törmäsin unholassa olleeseen maahanmuuttajaminääni muutettuamme Tampereelle puolitoista vuotta sitten. Töitä ei tahtonutkaan löytyä. Huomasin ihmeissäni, että edessäni on aivan uusi ongelma. Koulu-, työ- ja harrastuskaverista sekä sukulaisista koostuva sosiaalinen verkosto, joka kantavä-

estön edustajilla kehittyi luonnolliseen tapaan elämän eri vaiheissa, oli minulla kovin ohut.

Tutustuin ensimmäisen keran elämässäni työvoimatoimiston palveluihin. Siellä jouduin asioimaan maahanmuuttajatiskillä ja hakemaan poliisilaitokselta rekisteriotteen laillisesta maassa oleskelusta. Yllättäen minusta tuli uudestaan maahanmuuttaja!

Pakollinen tauko antoi kuitenkin mahdollisuuksia nähdä sellaisia elämän osa-alueita, joihin en välttämättä olisi törmännyt täytettyä päättyä uraputkessa rehkiessäni. Minulla on ollut aikaa osallistua vapaaehtoistyöhön ja kehittää UNICEFin Tampereen paikallisyryhmän toimintaa. Siitä on tullut minulle hyvin tärkeää ja ehkä elämäni ensimmäinen syvällinen harrastus.

Olen myös voinut auttaa muita maahanmuuttajia, joiden sopeutuminen Suomeen ei ole ollut yhtä kivutonta kuin minulla. Uudessa kotikaupungissamme matka appivanhempien luokse on erittäin lyhyt. Alkuvaiheessa hapuilimme jonkin verran yhteisen sävelen perään, mutta sittemmin meistä on tullut hyvin läheisiä, ja pohdimme usein yhdessä maailman menoa.

Vaikka edelleen kaipaamme suurempaan sukuun kuulumista ja osallistumista hilpeisiin virolaisiin sukujuhlisiin, osaan arvostaa paremmin myös hitaasti kehittyviä, mutta vakaita suhteita suomalaisiin sukulaisiin. Sydänystäviä en ole löytänyt vielä, mutta tokkopa sellaisten saaminen on kiinni pelkästään asuinmaasta.

Ainoa todella kurja puoli maa-

” Ainoa todella kurja puoli maahanmuuttajuudessaani liittyy maasta pois muuttoon.

hanmuuttajuudessaani ei edes liity varsinaisesti maahanmuuttoon, vain maasta pois muuttoon. Internet ja puhelin pystyvät välittämään kotimaahan uutisia ja tietoja elämästämme, mutteivät tarpeeksi hyvin sielun lämpöä ja pieniä arkisia rakkauden tekoja.

Minua surettaa, etten näe sukulaislasteni ensiaskeleita, ensimmäisiä sanoja ja ensimmäistä koulupäivää. En voi viedä heitä juhla-vaatteissaan teatteriin katsomaan Pähkinänsärkijää, kuten minun tätini teki aikoinaan. Enkä oikein tiedä, mitä vastaisin puhelimeen, jossa 5-vuotias veljentyttäreni Kadri kysyy: ”Täti, mikset sä asu täällä Virossa? Milloin muutat tänne?”

Kirjoittaja opettaa tällä hetkellä suomea maahanmuuttajille.

Tero Leponiemi

Ulkomaalaisten työolot kuntoon ravintoloissa

Ravintola-alalla on viime aikoina paljastunut ulkomaalaisten ravintolatyöntekijöiden työolorikkomuksia ja alipalkkausta. Uudet rikosnimikkeet kiskonnin tapainen työsyryntä ja ihmiskauppa mahdollistavat aiempaa kovempia tuomiota työainsäädännön rikkojille. Rikkomuksia pyritään saamaan kuriin myös lisätillä valvonnalla.

Rikosnimikkeet

Työsyrintä

Työrikos, johon voi syyllistyä työnantaja tai työnantajan edustaja. Syrintä tarkoittaa, että työnantaja asettaa työnhakijan tai työntekijän epäedulliseen asemaan hänen henkilöönsä, taustaansa tai yksityiselämäänsä liittyvistä syistä. Kiellettyjä syitä voivat olla esimerkiksi kansallinen tai etninen alkuperä, ihonväri, sukupuoli, sukupuolinen suuntautuminen, uskonto sekä poliittinen tai ammatillinen toiminta.

Työsyrintärikoksesta voidaan tuomita sakkoja tai enintään kuusi kuukautta vankeutta.

Kiskonnantapainen työsyrintä

Kiskonnantapaisessa työsyrintärikossa työnantaja asettaa työntekijän huomattavan epäedulliseen asemaan käyttämällä hyväksi esimerkiksi tämän riippuvaista asemaa, tietämättömyyttä tai ymmärtämättömyyttä. Uhreina ovat käytännössä aina ulkomaiset työntekijät.

Rangaistusasteikko vaihtelee sakoista kahteen vuoteen vankeutta.

Ihmiskauppa

Ihmiskauppa tarkoittaa naisten, lasten ja miesten kuljettamista ja myymistä hyväksikäyttötarkoituksessa esimerkiksi prostituutioon, pakkotyöhön tai elinten siirtämiseksi. Keskeistä ihmiskaupassa on se, että uhri on alistussuhteessa tekijään.

YK arvioi, että rajat ylittävän ihmiskaupan uhriksi joutuu mukaan 800 000–900 000 ihmistä vuodessa. Noin 80 prosenttia ihmiskaupasta liittyy prostituutioon, ja puolet uhreista on lapsia.

Rangaistus ihmiskaupasta on vähintään neljä kuukautta ja enintään kuusi vuotta vankeutta.

Teksti Tuomo Tarvas
Kuvat Aiju Salmi

Ulkomaalaisten ravintolatyöntekijöiden kohtelu on noussut viime aikoina julkisuuteen.

Pietarsaarelaisravintoloitsijan epäillään teettäneen vietnamilaisilla työntekijöillä pakkotyötä ja pakkottaneen heidät elämään ihmisarvoa loukkaavissa olosuhteissa. Savonlinnassa ravintoloitsijan taas epäillään jättäneen maksamatta ulkomaisten työntekijöidensä palkkoja satojatuhansia euroja.

Savonlinnan tapausta tutkitaan pääasiassa kiskonnantapaisena työsyrintänä. Pietarsaareissa asiaa tutkitaan myös ihmiskauppana.

Uudet rikosnimikkeet kiskonnantapainen työsyrintä ja ihmiskauppa tulivat rikoslakiin vuonna 2004. Ne mahdollistavat aiem-

paa ankarammat tuomiot työntekijöiden hyväksikäyttötapaauksissa. Vielä uusilla rikosnimikkeillä ei tällaisissa tapauksissa ole annettu montaa tuomioita.

Keskusrikospoliisin rikosylikonstaapeli **Rainer Larkialan** mukaan ravintola-ala ei ole ulkomaalaisten työntekijöiden kohtelun suhteen suurin murheenkryyni. Hankalimpia aloja ovat rakennus- ja metalliteollisuus, jotka työllistävät enemmän väkeä.

Kaikki tapaukset eivät paljastu

Myös työsuojelupiireissä arvioidaan, ettei ravintola-alan rikkomusten määrä ole lisääntynyt. Ulkomaalaisten työntekijöiden työolojen valvonta on työsuojelupiirien vastuulla.

Uudenmaan työsuojelupiirin piiripäällikön **Markku Marjamäen** mieleen tulee vain muutama tapaus.

– Käsitykseni on, että tapauksia voi olla enemmänkin, mutta ne eivät tule päivänvaloon. Yleensä syrintä tulee ilmi, kun työnteki-

jä itse ottaa yhteyttä viranomaisiin, Marjamäki arvioi.

Työsyrintää tapahtuu useimmiten pienissä ravintoloissa, ja hyväksikäyttäjät on usein samaa kansallisuutta kuin hyväksikäytetyt työntekijät.

– Suomalaisissa ravintoloissa ja isoissa ketjuravintoloissa ay-liike ja työpaikkakohtaiset organisaatiot pitävät huolen siitä, että lakeja noudatetaan, Marjamäki sanoo.

Omien oikeuksien tunteminen auttaisi

Syrjintätapausten määrä on ehkä hieman vähentynyt, arvioi asianajaja, varatuomari **Matti Penttinen** arvioi. Syrjintätapauksia on vähentänyt etenkin Etelä-Suomessa tiukentunut valvonta ja työnantajille annetut kovat tuomiot. Penttisellä on reilun 20 vuoden aikana ollut 200–300 työsyrintään liittyvää asiakasta.

Syrjintätapaauksissa on Penttisen mukaan tiettyjä yhteisiä piirteitä. Työtä on teetetty kuutena, seitsemänä päivänä viikossa jopa 10–14 tuntia kerrallaan. Palkkaa

on maksettu vain muutamia satoja euroja kuussa, lakisääteisiä lisiä ei ole kuulunut ja liikkumista ja yksityiselämää on rajoitettu. Penttinen tietää useita tapauksia, joissa passitkin on otettu talteen.

Törkeimmillään palkkaa on maksettu vain 100 euroa kuussa.

– Syrjinnän onnistuminen edellyttää, että työntekijä pysyy ravintolassa eikä ole tekemisissä ulkomaailman kanssa, koska muuten hän ennemmin tai myöhemmin saisi tietää, paljonko hänelle pitäisi maksaa palkkaa ja lähtisi hakemaan oikeuksiaan, Penttinen sanoo.

– Ulkomaalaisten ravintolatyöntekijöiden asema paranisi, jos he tuntuivat paremmin työlainsäädäntöä ja omia oikeuksiaan, Markku Marjamäki Uudenmaan työsuojelupiiristä toteaa.

Marjamäki ja asianajaja Matti Penttinen pitävät törkeimpänä syrjintätapauksena Savonlinnan hyväksikäyttöä. Penttisen asianajotoimistolla on juttuun liittyen asiakkaana seitsemän entistä työntekijää.

– Toiminta oli jatkunut kymmenkunta vuotta. Siellä oli vielä työpäivien jälkeen pyöritetty tofutehdasta. Tofua oli myyty paikallisiin elintarvikeliikkeisiin.

Valvonta tiukempaa Etelä-Suomessa

Työsuojelupiirit saivat viime vuonna yhdeksän uutta tarkastajan tointa valvomaan ulkomaalaisten työntekijöiden työoloja. Uusimaa sai toimista neljä. Yksi Uudenmaan työsuojelupiirin tarkastajista keskittyy kokonaan ravintola-alaan.

Muualla maassa valvontaresurssit ovat huonommat. Maakunnissa on asianajaja Matti Penttisen mukaan suppean valvonnan takia ”lintukoto” yrittäjille, jotka haluavat toimia vastoin lakia. Työsuojelupiirin yksittäinen tarkastaja pystyy vain toteamaan olosuhteet ja tekemään tarkastuksia, mutta aikaa taustojen penkomiseen ei ole, jos ei ole painavaa syytä epäillä rikollista toimintaa.

Vaasan työsuojelupiiri ei saanut uutta tarkastajaa, mikä vähentää vääjäämättä tarkastusten määrää. Rutiinitarkastukset hoidetaan ja jos on syytä epäillä rikollista toimintaa, asiaan puututaan.

Ravintolasyrjintä ei kuitenkaan Vaasan piirissä ole tavallista. Lakimies **Mikko Nisula** Vaasan työsuojelupiiristä muistaa vain muutaman tapauksen ennen Pietarsaaren juttua. Nyt vireillä on toinenkin juttu, jossa poliisi tutkii, onko seinäjokelaisessa ravintolassa tapahtunut epäiltyä työsyryntää.

Työehdot kaikille samat

Piiripäällikkö Markku Marjamäen mielestä erityisen vahingollista olisi, jos Suomeen syntyisi kahdet työmarkkinat, suomalaisten ja

ulkomaalaisten.

– Haluamme, että kaikki noudattavat lakeja ja että kaikille on yhtäläiset työmarkkinat, Marjamäki sanoo.

Mitä sitten tavallinen asiakas voisi tehdä, ettei tukisi ulkomaalaistyöntekijöiden hyväksikäyttöä, pahimmassa tapauksessa jopa ihmiskauppaa ravintoloissa. Onko olemassa hälytysmerkkejä, joihin voisi kiinnittää huomiota?

Vakavan työpaikkasyrjinnän havaitseminen voi tavalliselta ruokailijalta olla vaikeaa, koska useimmiten pisintä päivää tekevät kokit,

” Jos sama henkilökunta on paikalla aamulla, päivällä ja illalla seitsemänä päivänä viikossa, hälytyskellojen pitäisi soida. ”

joita asiakkaat eivät näe. Asianajaja Matti Penttinen neuvoo kiinnittämään huomiota siihen, ovatko samat ihmiset töissä koko ajan.

– Jos sama henkilökunta on paikalla, kävipä aamulla, päivällä tai illalla ja seitsemänä päivänä viikossa, silloin kellojen pitäisi soida.

Jos epäilee hyväksikäyttöä josain ravintolassa, Penttinen kehottaa ottamaan ensimmäisenä yhteyttä työsuojelupiirin työsuhte-neuvontaan. □

Sosiaali- ja terveysministeri Tuula Haatainen: Työvoiman tarve kasvaa

Sosiaali- ja terveydenhuollon työvoimatarpeen ennakoidaan kasvavan useimpia muita toimialoja enemmän kymmenen vuoden kuluessa. Viime vuosina henkilöstöä ei ole ollut saatavilla kaikilla alueilla kysyntää vastaavasti. Varsinkin sijaisten saanti on vaikeutunut.

Erityisesti on kasvanut pula kuntien sosiaalihuollon sosiaalityöntekijöistä. Joka kolmas sosiaalityöntekijä jää eläkkeelle vuoteen 2015 mennessä.

Sairaanhoitajien rekrytointivaikeuksia on näkyvissä sairaanhoitopiireissä ja osassa suuria kaupunkia. Sairaanhoitopiireissä on rekrytointivaikeuksia myös pienemmissä ammattiryhmissä, kuten röntgen- ja laboratoriohoitajat. Lisäksi lähihoitajien saatavuus erityisesti vanhusten palveluihin on vaikeutunut.

Viimevuotisen tutkimuksen mukaan kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon vakansseista kuusi prosenttia oli täyttämättä ja kolme prosenttia kokonaan hoitamatta.

Opetusministeriön Koulutus- ja tarjonta 2012 -projektin väliarvion mukaan sosiaali- ja terveysalan uusi aloittajatarve muodostaa kaikkien koulutusalojen tarpeista vuosina 2007–2012 vajaana 18 prosenttia verrattuna nykyiseen vajaan 15 prosenttiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö oli mukana laatimassa syyskuun lopussa ilmestyneessä muistiotiedossa kysyntälähtöisestä aikuiskoulutuksesta. Siinä ehdotettiin myös maahanmuuttajien osuuden lisäämistä työmarkkinoilla. Keskeinen ehdotus on aktiivista maahanmuuttopolitiikka tukevan ammatillisen aikuiskoulutuksen toimenpideohjelman käynnistäminen vuosille 2008–2012. Tarkoituksena on, että sosiaali- ja terveysministeriö olisi mukana toteuttamassa ohjelmaa, jos sellainen päätetään käynnistää.

Lisää asiantuntemusta lastensuojeluun

Maahanmuuttajalasten tilanteisiin vaikuttaa lastensuojelulain kokonaisuudistus. Maahanmuuttajalas-

ten tapauksissa on usein ongelmana asiantuntemuksen puute lapsen edun arviointiin ja lapsen olosuhteisiin liittyvissä kysymyksissä.

Lakiuudistuksessa on tarkoitus korostaa viranomaisten välistä yhteistyötä ja lisätä lastensuojelussa tarvittavaa moniammatillista asiantuntemusta.

Uudistuksella on tarkoitus tukea kuntien velvollisuutta suunnitelmallisen lastensuojelun järjestämiseen ja kehittämiseen. Tavoitteena on, että kunnassa olisi riittävästi tietoa lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilasta ja että lastensuojelun tarpeet kunnassa tulisivat nykyistä selvemmin esille. Tämä edesauttaa myös erityisryhmien, kuten maahanmuuttajalasten, tarpeiden huomi-

oimista entistä paremmin.

Voimassa olevan lain mukaiset lapsen huostaanoton edellytykset ovat soveltuneet huonosti tilanteisiin, joissa lapsen terveyden ja kehityksen vaarantumisen vakava uhka ei johdu suoraan lapsen kotiin liittyvistä syistä vaan muista kasvuolosuhteista. Tällaisia tilanteita voi esiintyä esimerkiksi silloin, kun kyse on vastaanottokeskuksissa olevista lapsista, muun muassa kansainvälisen lapsikaupan vuoksi.

Uudessa laissa pyritään siihen, että huostaanotoperusteet soveltuisivat kaikkiin Suomessa oleskeleviin lapsiin, myös maahanmuuttajalapsiin. Uudistuksessa korostettiin myös sitä, että huostaanotetun lapsen sijaishuoltopaikan valin-

nassa tulisi ottaa mahdollisuuksien mukaan huomioon lapsen kielellinen, kulttuurinen ja uskonnollinen tausta.

Iäkkäiden tulkkauspalveluista huolehdittava

Ikääntyneet maahanmuuttajat ovat toinen ryhmä, joka tarvitsee huomiota. Suomessa asui vuoden 2004 lopussa vajaat 6 800 ikääntyntä maahanmuuttajaa.

Etenkin harvaanasutuissa kunnissa maahanmuuttajien palvelutarpeet tahtovat unohtua kuntien vanhustenhuollon strategioita suunniteltaessa. Tässä mielessä kunta- ja palvelurakennemuutokset on omiaan parantamaan maahanmuuttajaväestön asemaa. Uudistuksen keskeinen tavoite on, että palvelut järjestetään nykyistä suuremmalla väestöpohjalla.

Tiedon lisäämistä monikulttuurisuudesta tulee painottaa niin henkilöstön perus- kuin täydennyskoulutuksessakin. Tiedon lisääminen on tärkeää myös yleisemmin, jotta maahanmuuttajien olisi helpompaa päästä osalliseksi suomalaiseen yhteiskuntaan.

Etenkin iäkkäille maahanmuuttajille uuden kielen oppiminen voi tuottaa suuria vaikeuksia, joten palvelujen järjestäjän tulee huolehtia tarvittavan tulkkauksen saannista.

Sosiaali- ja terveysministeriö on tiedotus- ja julkaisu- ja toimintansa avulla edistänyt sitä, että maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden erityistarpeisiin kiinnitetään huomiota. Ministeriö on viime vuonna julkaissut esimerkiksi selvityksen maahanmuuttajien mielenterveyspalvelujen tarpeesta ja saatavuudesta (STM selvityksiä 2005:3) sekä Maahanmuuttajanaisten ja väkivalta -oppaan (STM oppaita 2005:15).

Lisäksi ministeriö on tuottanut esitteitä suomalaisista sosiaali- ja terveyspalveluista. Esitteet ovat saatavana verkosta useilla kielillä.

Tuula Haatainen
Sosiaali- ja terveysministeri

Maahanmuuttajien hyvinvoinnin turvaaminen edellyttää eri toimijoiden välistä vuorovaikutusta kaikilla tasoilla. Sosiaali- ja terveysministeriö on laajasti mukana tällaisessa toiminnassa, sosiaali- ja terveysministeri Tuula Haatainen toteaa.

Maahanmuuttopoliittinen ohjelma valmistui

Teksti Minna Suihkonen
Kuva Euroopan komissio

Hallitus hyväksyi maahanmuuttopoliittisen ohjelman lokakuussa. Ohjelmaa jatkovalmisteltiin ennen hyväksymistä työmarkkinajärjestöjen kanssa. Ohjelma linjaa tulevaa maahanmuuttoa ja sitä koskevaa lainsäädäntöä.

Jatkovalmistelussa ohjelmaan tuli muutoksia ennen muuta työvoiman muuttoa koskien.

Ohjelmaehdotuksessa painotettiin työvoiman lähtöalueina EU:n ja ETA-alueen ulkopuolisia maita.

– Koska Suomi luopui siirtymäajoista EU:n uusien jäsenmaiden osalta viime keväänä, lopullisessa ohjelmassakin haluttiin painottaa ensi sijassa EU-liikkuvuutta, selittää jatkovalmistelutyöryhmää johtanut johtaja **Mervi Virtanen** työministeriöstä.

Ohjelmassa mainitaan erikseen Puola, jonka kanssa on määrä neuvotella yhteistyön käynnistämiseksi. Kolmansia maita ei kuitenkaan suljeta pois yhteistyöalueiden joukosta.

Lupajärjestelyt muuttuvat kahdessa vaiheessa

Työvoiman lupajärjestelyjä lopullisessa ohjelmassa lähestytään kahdessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa työvoiman saatavuusharkinta säilytetään ja toisessa vaiheessa siitä voidaan luopua.

Ohjelmaan kirjattiin, että toiseen vaiheeseen siirtyminen edellyttää työvoiman saatavuusongelmien lisääntymistä ja työttömyyden helpottumista. Toiseen vaiheeseen siirtymistä arvioidaan kolmikantaisesti.

Jatkovalmistelussa pohdittiin myös ehdotusta, jonka mukaan vii-

sumin ja oleskeluluvan voisi saada jo työnhakua varten. Tällä hetkellä edellytetään, että työpaikka ja työlupa pitää olla olemassa ennen Suomeen tuloa.

Hyväksytyssä ohjelmassa todetaan, että asiaa selvitetään.

– Eli ei lähdetä siitä, että muutos tehdään, vaan selvitetään ensin, mitä vaikutuksia tällaisella toimella olisi ja onko sille olemassa vaihtoehtoja, Virtanen kertoo.

Opastusta myös työn vuoksi tuleville

Iso uudistus maahanmuuttopoliittisessa ohjelmassa on päätös luoda työn vuoksi muuttaville opastusjärjestelmä, joka perehdyttää kieleen ja yhteiskuntaan ja luo hyvät valmiudet työnteolle ja mahdolliselle kotoutumiselle. Opastavaa koulutusta voitaisiin järjestää jo lähtömaassa.

Tällä hetkellä Suomeen töihin tulijat joutuvat etsimään koulutusta itse ellei työnantaja sitä tarjoa.

Avoimeksi jäi kysymys siitä, mikä taho opastusjärjestelmän maksaa: valtio, työnantajat vai maahanmuuttajat itse.

Ohjelmassa todetaan, että opastusjärjestelmä kehitetään ESR-rahoituksella.

– Sitten kun järjestelmä on olemassa, kustannusten jakoon palataan, Virtanen toteaa.

Ohjelma sisältää yhteensä 34 politiikkalinjausta toimenpiteineen. Useat linjaukset edellyttävät jatkovalmisteluja, joita tehdään yhteistyössä eri hallinnonalojen ja työmarkkinajärjestöjen kanssa.

Ohjelma on luonteeltaan valtioneuvoston periaatepäätös, ja se toimeenpannaan määrärahakehysten ja talousarvion puitteissa. □

Monimuotoisuus haltuun koulutuksella

Inex Partnersilla varauduttiin monikulttuurisuuden haasteisiin kouluttamalla suomalaisia esimiehiä, vuoropäälliköitä ja työhön opastajia.

Teksti ja kuva Päivi Suihkonen

Inex Partnersin kahdentoista jalokapallokentällisen kokoisissa varastotiloissa Espoon Kilossa työskentelee maahanmuuttajia Somaliasta, Virosta, Venäjältä, Turkista ja entisen Jugoslavian alueelta. Kaikkiaan 500 työntekijästä heitä on noin yhdeksän prosenttia. Inex Partners hoitaa päivittäistavaroiden logistiikkaa S-ryhmän myymälöihin koko Suomessa.

Inex Partners tarjosi monikulttuurisuustietoutta sisältänyttä työvalmentajakoulutusta esimiehilleen, vuoropäälliköilleen ja työhön valmentajilleen Maahanmuuttajapolku-projektin avulla.

Koulutettava ryhmä kokoon-tui kahdeksan kuukauden ajan viime vuonna ja pohti muun muassa työpaikan kirjoittamattomia sääntöjä ja kommunikaatiota. Esimerkiksi saapuminen ajoissa töihin ei ole kaikissa kulttuureissa itsestäänselvyys.

– Työntekijöitä pitää muistuttaa siitä, että ilmoittavat, jos tulevat myöhässä. Jos työpisteen ainoa työntekijä ei ilmesty paikalle, muut ovat pulassa. Asia ymmärretään paremmin, kun sääntöihin selittää syyn, kertoo esimies Pia Manninen.

Birger Granbohm kertoo saaneensa koulutuksesta varmuutta tehtävänsä työhön opastajana. Niin suomalaiset kuin muualta tulleet koulutetaan työhön paikan päällä. Maahanmuuttajien opastamisessa tärkeintä on selkeys.

– Täytyy osata puhua käsillä. Aina kun kerron jostain tehtävästä, näytän sen myös käsilläni, kuvailee Granbohm.

Ramadaniksi vapaata

Koulutukseen osallistuneiden mielestä monikulttuurisuus ei tule työpaikalla erityisesti esiin. Sen huo-

maa lähinnä taukopaikoilla. Afrikkalaisten kaveriporukat kuuloistavat suomalaisista äänekkäiltä. Kaveriporukat ryhmittyvätkin yleensä kansalaisuuden mukaan. Saman ikäiset ja samaan aikaan taloon tulleet viihtyvät myös keskenään.

– Blokkien murtaminen vaatisi suurta henkilökohtaista panostusta, miettii työhönopastaja **Matti Salminen**.

– Miksi niitä pitäisi murttaa? Ei suomalaistenkaan kupunkuntia tarvitse murtaa, protestoi Granbohm.

Työpaikalla osataan tarvittaessa myös joustaa. Joustoa tarvittiin lokakuussa, kun osa muslimityöntekijöistä halusi vapaata viiden päivän varoitusajalla – olihan kysymyksessä vuoden tärkein juhlapäivä, Ramadanin päätösjuhla.

Vuoroja oli hankala järjestää uudelleen lyhyessä ajassa, mutta halukkaat saivat vapaapäivänsä.

– Meille on selvää vuosi etukäteen, milloin jouluaatto on, mutta muslimien päätösjuhlan ajankohta määräytyy ilmeisesti kuunkierron mukaan. He eivät tiedä sitä kovin paljon etukäteen, selittää luottamusmies **Jouni Niiranen**.

Maahanmuuttajat koulutukseen

Niirasan mukaan maahanmuuttajat ovat pikku hiljaa oppineet vaatimaan oikeuksiaan ja se näkyy luottamusmiehen työssä. Maahanmuuttajien kokemat epäkohdat johtuvat usein tietämättömyydestä.

– He kuvittelevat, että on rasismia, kun todetaan, että ”näin meidän työehtosopimuksessa lukee, asialle ei voi tehdä mitään”, Niiranen toteaa.

Niiranen haluaisi monikulttuurisuuskoulutukseen mukaan myös maahanmuuttajista kooste-

tun ryhmän.

Koulutuksen järjestäneen Adultan koulutuspäällikkö **Kristiina Kuparinen** pitää Niirasan ajatusta hyvänä. Alun perin idea työvalmentajakoulutuksen tarpeesta tuli Inex Partnersin puolelta, mikä on Kuparisen mukaan hyvä merkki.

– Inex Partners pitää maahanmuuttajien rekrytointia varten otettavana vaihtoehtona ja haluaa valmistaa henkilöstöään siihen. Mikäli pelkää yrityksen johto

on sitoutunut maahanmuuttajien palkkaamiseen, muun henkilöstön asenneilmapiiri saattaa olla negatiivinen. Huono ilmapiiri voi johtaa siihen, että maahanmuuttajien vaihtuvuus on suuri.

Työvalmentajakoulutus on osa työyhteisöjen monikulttuurisuutta tukevaa Maahanmuuttajapolku-projektia. ESR-rahoitteista projektia toteuttaa Uudenmaan TE-keskus.

Turkista kotoisin oleva Fevzi Altin on ollut Inexillä töissä puolitoista vuotta. Hän ei ole törmännyt kulttuuriongelmiin. ”Suomen tavoissa täällä yritetään pysyä”, hän toteaa iloisesti.

Työpaikkana vastaanottokeskus

Omat kokemukset auttamisen apuna

Kotkan vastaanottokeskuksen ohjaajat Indira Abrashi ja Muhamud Said Elmi hyödyntävät työssään omia kokemuksiaan turvapaikanhakijoina.

Joskus hätää itse kärsineet ovat parhaita auttajia. Kotkan vastaanottokeskuksen ohjaajat Muhamud Said Elmi ja Indira Abrashi uskovat pystyvänsä auttamaan hyvin juuri siksi, että tuntevat turvapaikanhakijan epävarman arjen.

Teksti ja kuvat Tuomo Tarvas

Kotkan vastaanottokeskusta ei helpolla erota muusta asutuksesta. Paikka sijaitsee Karhulan taajamassa lähellä valtatieä ja ympärillä on samantyyppisiä laatikkomallisia 70-luvun kerrostaloja. Jos on tarkkana, voi portilla huomata vartiointiliikkeen logon.

Suojaissessa pihassa kolme aasialaismiestä odottaa pääsyä henkilökunnan juttusille. Oleskeluhuoneessa television iltapäiväohjelma pyörii taustalla ja pari afrikkalaistaustaista miestä kulut-

telee aikaansa.

Elmi on tullut töihin aamuvuoroon ja on pian lähdössä kotiin. Hänen koko nimensä on **Muhamud Said Elmi**, mutta kaikki kutsuvat häntä Elmiksi. **Indira Abrashi** on aloittamassa iltavuoroa.

Elmi päätyi monien vaiheiden jälkeen Anjalankoskelle, jossa asuu vieläkin. Työmatkaa Karhulaan on noin 40 kilometriä.

Kuusitoista vuotta sitten Somaliasta Suomeen tullut Elmi kertoo viihtyvänsä työpaikassaan mainiosti. Hän ja Abrashi ovat työskennelleet Kotkassa eri pituisissa jaksoissa seitsemän vuotta eli

vastaanottokeskuksen perustamisesta lähtien. Elmi sai pitempikäisen ohjaajan sijaisuuden reilu vuosi sitten.

Töitä laidasta laitaan

Elmin mukaan mikään tehtävänänto ei tunnu yllättävältä, sen verran monipuolista ohjaajan työ on.

– Me siivoamme, hoidamme kaikenlaisia asioita, kuuntelemme asiakkaiden ongelmia ja autamme heitä, Elmi luettelee.

Kotkan vastaanottokeskuksen seitsemän ohjaajaa tekevät kaksivuorotyötä seitsemänä päivänä viikossa. Töitä osuu välil-

lä illoiksi ja viikonlopuiksi. Päiväsaikaan talossa on myös johtaja, sairaanhoitaja, sosiaalihoaja sekä muuta henkilökuntaa. Öisin asukkaiden turvallisuudesta vastaa vartija.

Indira Abrashi muutti Suomeen aviomiehensä ja kahden lapsensa kanssa Kosovosta vuonna 1992. Seitsemän vuotta myöhemmin hänen kieli- ja kulttuurintuntemustaan kaivattiin, kun vasta avattuun keskuksen tulvi ihmisiä Kosovosta.

– Jouduimme olemaan töissä melkein yötä päivää, Abrashi muistelee.

Aluksi Abrashi työskenteli albanian kielen tulkkina, mutta siirtyi muutama kuukausi sitten ohjaajaksi. Hän viihtyy Suomessa, ja aikuiseksi kasvaneet lapset ovat kotiutuneet hyvin. Abrashin sähköinsinööriä työskentelevä mies on saanut vakituisen työpaikan.

– Tyttäreni on opiskelemassa ja poikani armeijassa. Kolmas lapsi on ”made in Finland”, pirteä ja iloinen Abrashi naurahtaa.

Tasapuolista apua

Vastaanottokeskusten asiakkaina on kymmeniä eri kansallisuuksia. Voisi kuvitella, että samaa etnistä taustaa edustavien auttaminen on muita helpompaa. Elmin mielestä asiassa on monta puolta.

– Kommunikointi on helpompaa somalinkielisten kanssa, mutta on käyttydyttävä kaikkia kohtaan tasapuolisesti. Ei saa olla liian lähellä tiettyjä ihmisiä.

Päivittäin sattuu tilanteita, jolloin turvapaikanhakijat haluavat jutella henkilökohtaisista asioistaan.

– Ihmisillä saattaa olla vakavia ongelmia. Kun joku tulee juttelemaan minulle, kuuntelen häntä tarkkaan. Uskon, että minun on helpompi asennoitua keskusteluihin, koska olen itse ollut samassa tilanteessa. Jos asiakas lopussa kiittää, tuntee, että on tehnyt jotain, Elmi toteaa.

Indira Abrashin mielestä on palkitsevaa, kun pääsee kertomaan omista kokemuksistaan.

– Olin kerran pitämässä yhteiskuntaopin tuntia ja yhtäkkiä ihmiset alkoivat kysyä, miten voin opettaa, kun en kerran ole suomalainen. Kerroin taustani ja olin iloinen siitä, että sain jakaa kokemuksia heidän kanssaan, Abrashi kertoo.

Maahanmuuttajatyöntekijät ovat teroittaneet oppitunneilla, ettei englannin osaaminen riitä Suomessa.

– Muistutan ihmisille, että suomen kielen taito on todella tärkeä ja sitä kannattaa rohkeasti opiskella, Abrashi sanoo.

Autonasentajasta auttajaksi

Elmillä ja Indira Abrashilla on koulutusta sekä kotimaastaan että Suomesta. Kosovossa Abrashi toimi kulttuurisihteerinä. Suomeen muutettuaan hän kävi lukuisilla suomen kielen kursseilla ja tulkkurikursseilla. Sen jälkeen hän pääsi oppisopimuskoulutukseen tilityötoimistoon ja oli siellä töissä puoli vuotta.

Elmi tuli Suomeen alle kaksikymppisenä. Hän opiskeli turvapaikan saatuun itsensä autonasantajaksi, mutta töitä ei löytynyt. Kun it-alalla meni lujaa 90-luvun lopulla, Elmi haaveili pääsevänsä huumaan mukaan. Hän meni Kotkan ammattikorkeakouluun lukemaan tietoliikenneinsinööriksi.

– Ajattelin, että voisi tehdä isot rahat. Valmistuttuani en löytänyt pysyvää työtä, mutta olen tehnyt välillä keikkatöitä, kuten rakentanut verkkoja yrityksille, Elmi selittää.

Tunteita kuormittava työ

Kotkan vastaanottokeskuksessa on työskennellyt maahanmuuttajia alusta alkaen. Johtaja **Pirjo Puolakan** mukaan keskus haluaa toimia esimerkkinä kaupungin muille yksiköille.

– Maahanmuuttajataustaiset työntekijät ovat työyhteisön rikkaus monella tavalla. Heidän omat kokemuksensa, eri kulttuurien ymmärtäminen ja kielitaito auttavat, Puolakka toteaa.

Vastaanottokeskuksen arkea varjostaa väliaikaisuus ja epävarmuus. Monella asukkaalla on traumaattisia kokemuksia, ja heitä raastaa jatkuva epä tietoisuus omasta ja läheisten tilanteesta.

Nopeimmillaan turvapaikkapäätös irtoaa kolmessa kuukaudessa, mutta pahimmillaan päätöstä voi joutua odottamaan vuosia.

Mitä pitempään päätöksen saaminen kestää, sitä enemmän asiakkailla on psykosomaattisia oireita, kuten unettomuutta, ruokahaluttomuutta, masennusta ja ahdistusta. Syksy on vaikeinta aikaa.

Puolakka kuvaa työtä ”tuntei-

Uskon, että minun on helpompi asennoitua asiakkaiden ongelmiin, koska olen itse ollut samassa tilanteessa, somalialaistaustainen Muhamud Said Elmi toteaa.

”Kun vastaanottokeskus perustettiin, meinasimme hukkaa lahjoituksiin. Saimme peittoja, vaatteita, huonekaluja ja muuta tarpeellista”, johtaja Pirjo Puolakka muistelee.

ta kuormittavaksi”.

– Koska asioista puhutaan, ei pääse tapahtumaan, että ihmiset jäi-

sivät yksin painiskelemaan asioiden kanssa, hän vakuuttaa. □

Ilkka Laitinen uskoo, että laittoman siirtolaisuuden hillitsemiseksi tarvitaan diplomaattisia keinoja, lähtömaiden tukemista ja kehitysapua. Uskottava rajavalvonta on kuitenkin myös tärkeää.

Frontexin pääjohtaja Ilkka Laitinen: Rajavalvonta yksin ei lopeta laitonta siirtolaisuutta

Teksti Adrián Soto, kuva Pekka Sipilä

Laittoman siirtolaisuuden ongelmaa ei ratkaista pelkästään tiukentamalla rajavalvontaa. Tätä mieltä on myös Euroopan rajaturvallisuusvirasto Frontexin suomalainen pääjohtaja, eversti **Ilkka Laitinen**.

– Laittoman maahantulon hallinta on erittäin monisäikeinen asia.

Aluksi täytyy tutkia, mitkä ovat tekijät, joista muuttovirta lähtee liikkeelle, Laitinen pohtii. Seuraavaksi täytyy tutkia laittoman maahantulon reittejä ja näiden maiden viranomaisten roolia.

– Kanarian saarten tapauksessa Mauritanian ja Senegalin viranomaisten halu ja kyky puuttua asiaan on avainkysymys, Laitinen toteaa.

– Rajavalvonta on vain kontrollimekanismi, joka tulee kaikkien muiden tekijöiden lisäksi. Toi-

saalta muut tekijät eivät voi toimia tehokkaasti, jos valvontamekanismi ei ole uskottava, Laitinen määrittelee.

Laitisen mielestä EU:n Tampereen huippukokouksesta 1999 lähtien unionin instituutioiden ja jäsenvaltioiden kesken on löydetty laaja poliittinen tahto työskennellä laittoman siirtolaisuuden aiheuttamien ongelmien ratkaisemiseksi.

Laitisen mukaan ongelma on, kuinka EU saa kolmannet maat sitoutumaan yhtenäiseen politiikkaan.

Yksi suuri pulma on, ettei EU:lla ole laittomien siirtolaisten takaisinotto-sopimusta monien lähtömaiden kanssa. Siksi laittomia siirtolaisia ei aina voida palauttaa.

Tehtävänä koordinointi

EU:n rajaturvallisuusvirasto Fron-

tex perustettiin vuosi sitten Puolan pääkaupunkiin Varsovaan. Kaikkien EU:n jäsenvaltioiden rajavalvonta kuuluu kuitenkin edelleen kansallisille elimille. Sen takia Frontex vain koordinoi operatioita esimerkiksi Kanarian saarilla ja Maltalla.

– Kun mennään valtion rajan yli, törmätään jatkuvasti vaikeuksiin. Tietoja ei vaihdeta. Järjestäytyneet rikollisliigat sen sijaan ovat

monikansallisia konserneja, joilla on vaikutusvaltaa monissa maissa, Laitinen harmittelee.

Kanarian saarten aluehallituksen pääministeri **Adán Martín** on ollut hyvin kriittinen EU:ta ja Frontexia kohtaan. Frontexilla on Martinin mukaan aivan liian vähän resursseja, ja se on tullut apuun liian myöhään.

– Me Frontexissa olemme tehneet työtä tosissamme. Yksikään

Frontexin tehtävät

Rajaturvallisuusvirasto Frontex koordinoi EU:n jäsenvaltioiden rajaturvallisuuden toteuttamista ja jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä.

Frontex avustaa jäsenmaita rajavartioiden kouluttamisessa.

Virasto laatii analyyseja EU:ta ulkoapäin uhkaavista riskeistä ja tunnistaa puutteita rajojen turvallisuudessa.

Rajaturvallisuusvirasto voi pyynnöstä auttaa avun tarpeessa olevaa jäsenvaltiota.

Muuttoliike hallintaan yhdessä

EU:n ja Afrikan yhteistyö elää renessanssia

viivästyminen ei johdu Frontexin virheestä tai haluttomuudesta panna asioita eteenpäin, Laitinen vakuuttaa.

Frontexilla ei ole omaa kalustoa rajavalvontatehtävien suorittamiseen, ja se on täysin riippuvainen jäsenvaltioiden solidaarisuudesta.

– Frontex ei voi koordinoida mitään, jos jäsenvaltiot eivät anna sen käyttöön valvontakalustoa kuten merialuksia, lentokoneita ja asiantuntijoita, Laitinen toteaa.

Frontexin perustavassa asiakirjassa on otettu huomioon, että tulevaisuudessa virastolla voi olla omaakin kalustoa ja jopa oma nopeasti reagoiva joukko. Mutta nyt viraston budjetti puhuu tylyä kieltä. Vuoden budjetti ei riittäisi edes yhteen helikopteriin puhumattakaan merialuksista tai lentokoneista.

Kaksi ehdotusta vireillä

Virasto on tehnyt jäsenvaltioille kaksi tärkeää ehdotusta. Ensimmäinen on ehdotus Frontex Joint Support Teams -asiantuntijaryhmistä.

– Eräillä maantieteellisillä alueilla voisimme rakentaa järjestelmällisen ja hyvin ammattimaisen reservijoukon. Frontexin arvioiden perusteella voitaisiin päättää esimerkiksi, kuinka monta rikostutkijaa tai kielen asiantuntijaa tarvitaan.

– Toivottavasti tämä konsepti menee läpi, ja jo ensi vuonna meillä voisi olla asiantuntijaryhmiä valmiina. Ne parantaisivat toimintakykyämme huomattavasti, Laitinen sanoo.

Toista viraston ehdotusta toteutetaan parhaillaan monissa maissa. Sen mukaan rajavalvontaa täytyy keskittää, yksinkertaistaa ja liittää Frontexin tietojärjestelmään.

– Jos espanjalainen kone lentää valvontatehtävissä, se voisi lentää Espanjan vesialuetta pitemmälle, jopa Italian rannikolle asti. Seuraavana päivänä vuorossa voisi olla ranskalainen tai italialainen kone. Tällä tavalla lisääsimme huomattavasti valvontatehoamme, Laitinen esittää. □

Teksti Annukka Berg

Euroopan ja Afrikan välisessä yhteistyössä eletään uutta aikakautta. Heinäkuussa Rabatissa pidettiin konferenssi, jossa 57 valtion edustajat Välimeren molemmilta puolilta kokoontuivat keskustelemaan siirtolaisuus- ja kehityskysymyksistä. Marraskuun lopussa Libyassa järjestettiin samasta teemasta ensimmäinen EU:n ja Afrikan unionin yhteiskokous.

– Välimeren ylittävästä maahanmuutosta on tänä vuonna tullut kaikkien asia, vahvistaa apulaisosastopäällikkö **Anne Sipiläinen** ulkoasiainministeriön poliittiselta osastolta.

Nyt Suomen EU-puheenjohtajuuskauden aikana Sipiläinen on toiminut EU:n korkean tason maahanmuuttotyöryhmän puheenjohtajana.

– Yhteistyön tiivistymisen syynä on ollut yhtäältä polttava siirtolaisuustilanne esimerkiksi Kanariansaarilla, toisaalta Afrikan unionin selvä kehitys, Sipiläinen kertoo.

Hänen mukaansa pohjoisen maan on ollut helppo toimia maahanmuuttokeskustelussa EU:n edustajana. Suomella ei ole ollut keskustelussa omia intressejä pelissä – toisin kuin vaikkapa Espanjalla, Italialla tai Ranskalalla.

Viime aikoina tiivistyneen EU–Af-

rikka-dialogin eräänä merkkipaaluna toimi viime kesänä pidetty Rabatin konferenssi. Konferenssi hyväksyi 62-kohtaisen toimintaohjelman, joka esittää ”läheistä kumppanuutta” Euroopan ja Afrikan välille. Ohjelmassa on mukana esimerkiksi opiskelija- ja tutkijavaihdon lisäämistä sekä kielikoulutuksen parantamista laillisille maahanmuuttajille.

Ainakaan tässä vaiheessa sovittu ei kuulosta vielä kovin suurelta harppaukselta, mutta Sipiläinen on silti valmis puhumaan Rabatin hengestä.

– Tärkeää oli, ettei Rabatista tullut kokousta, jossa olisi vain pohdittu valvonnan tiukentamista, hän painottaa.

Sekä maahanmuuttajien lähtö-, kauttakulku että kohdemaat esittivät hyvin samankaltaisia arvioita siitä, mistä kuumentunut siirtolaisuustilanne johtuu. Kun poliittisista raameista on päästy yhteisymmärrykseen, voidaan siirtyä käytäntöön.

– Käytännön toimien pitää lähteä esimerkiksi Mauritanian tai Senegalin tarpeista. Komissio on kyllä valmis rahoittamaan erilaisia hankkeita, kunhan aloite tulee mailta itseltään.

Siirtymä pelkästä rajavalvonnan tehostamisesta laittoman maahanmuuton ennaltaehkäisyyn on jo sinällään iso askel. Puhuuko kukaan

sitten laillisen maahanmuuton lisäämisen mahdollisuuksista?

– Kyllä Eurooppaan johtavien laillistenkin reittien parantamisesta puhuttiin, Sipiläinen vahvistaa.

Asiasta annetut lausunnot ovat toistaiseksi olleet varovaisia siksin, että kyse ei ole yhteiseen EU-politiikkaan kuuluvasta asiasta. Kuitenkin toisten EU-maiden päätökset vaikuttavat unionin muiden jäsenmaiden tilanteisiin. Järjestäytyneet rikollisuus ja ihmiskauppa hyötyvät laillisten reittien puutteesta.

Etelän sisäiset muutot piilossa otsikoilta

Aina suurimmat muuttovirrat eivät ole niitä, jotka saavat aikaan suurimpia otsikoita

– Ei maailmanlaajuisessa siirtolaisuudessa ole kyse vain siitä, että ihmiset lähtisivät etelästä pohjoiseen, Sipiläinen muistuttaa.

Afrikan sisällä on merkittäviä muuttoliikkeitä, jotka yhtä lailla aiheuttavat haasteita lähtö- ja tulomaissa. Tilanne on havaittu myös YK:ssa, jossa puhutaan nyt globaalista lähestymistavasta siirtolaisuuskysymyksiin.

– Esimerkiksi Kanariansaarten kautta Eurooppaan pyrkivät väkimäärät eivät lopulta ole kovin mitavia globaaleihin virtoihin verrattuna, painottaa Sipiläinen. □

Miltei puolet palkasta kotimaahan

Suomessa koneurakointialalla työskentelevä **George Matovu** lähettää palkastaan noin 40 prosenttia kotimaahansa Tansaniaan. Hän lähettää rahaa vanhemmilleen sekä viidelle serkulleen.

– Vanhempani eivät oikeastaan tarvitse tukea. Pikemmin lähetan rahaa heille kunnioituksen osoituksena.

Serkut sen sijaan tarvitsevat apua koulunkäyntinsä rahoit-

tamiseen.

Matovu lähettää rahaa joka toinen tai kolmas kuukausi rahalähetysohjelman avulla. Sen käyttäminen on hyvin kallista, hän harmittelee.

– Kolmasosa menee kuluihin. Siksi aina, kun joku on menossa kotimaahan, lähetan rahaa hänen mukanaan.

Kolme kertaa kehitysapu

Siirtolaiset lähettivät kotimaihinsa toista vuonna 120 miljardia euroa lähtömaihinsa Afrikkaan. Se on kolme ker-

taa enemmän kuin maanosaan suunnatun kehitysavun arvo.

Monille maille rahalähetykset vaikuttavat huomattavasti bruttokansantuotteeseen. Paikallisella tasolla pohjoisesta tulleiden rahojen avulla perustetaan muun muassa pienyrityksiä, kertoi UNHCR:n evaluaatio- ja politiikka-analyysiyksikön päällikkö **Jeff Crisp**, joka puhui Helsingissä pidetyssä Call for Coherence -asiantuntijajamenaarissa.

Seminaarissa vaadittiin rahasiirto-

jen kustannusten vähentämistä tiedotamisen ja tehostetun kilpailun avulla. Hyvä esimerkki tiedon tarjoamisesta on Iso-Britannian kehitysministeriön maahanmuuttajille tarkoitettu Send money home -sivusto (www.sendmoneymoneyhome.org), joka vertailee rahalähetysohjelmien hintoja ja laatua.

Aina rahalähetysohjelmien vaikutukset eivät kuitenkaan ole myönteisiä. Ne eivät jakaudu tasaisesti, ja ne voivat myös vähentää yritteliäisyyttä, Crisp totesi. ■

Vaihto-ohjelmalla kiinni tietoon

Pääasiassa suomalaisen kehitys yhteistyön vaikutukset siirtolaisuuteen ovat olleet tähän mennessä epäsuoria, Brolén arvioi.

Kiinnostava pilottihanke on ollut suomalaisten ja kehitysmaiden korkeakoulujen North-South-vaihto-ohjelma, jonka kautta on tuettu korkeakouluopiskelijoiden ja opettajien vastavuoroista vaihtoa Suomen ja Saharan eteläpuolisen Afrikan sekä Egyptin ja Perun kanssa.

Pilottiohjelmassa on myönnetty apuraha vuosina 2004–2006 noin 300:lle Suomeen saapuvalle opettajalle ja opiskelijalle. Ohjelmaa hallinnoi kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO.

Vaihto on korkeintaan vuoden mittainen ja vaihtoon lähtijät suorittavat tutkintonsa aina loppuun

kotiyliopistossaan. Näin halutaan varmistaa, ettei ohjelma edesauta aivovuotoa, eli osaamisen karkaimista etelästä pohjoiseen, kertoo ohjelmasta vastaava asiantuntija **Maija Airas** CIMOsta.

Aivovuoto on erityisesti pienille kehitysmailla vakava ongelma. Toisaalta yksilön oikeuksiin kuuluu vapaus liikkua, Airas pohtii.

– Nyt mietitään, miten kehityksen keinoin voidaan tasapainottaa tilannetta, esimerkiksi tehdä kotimaahan jääminen houkuttelevammaksi.

Hän uskoo, että vaihto-ohjelma toimii tällaisena tasapainottajana.

– Voi tietysti ajatella, että se istuttaa lähtemisen siemenen, mutta sellaisesta ei ole vielä ollut merkkejä.

Ensi vuoden alusta ohjelma jatkuu jonkin verran entistä laajempaan. □

Työministeri Filatov: Muuttoliikkeen syyt esillä YK:ssa

YK:ssa järjestettiin tänä syksynä ensimmäinen korkean tason muuttoliike ja kehitys -vuoropuhelu. Työministeri **Tarja Filatov** edusti vuoropuhelussa Euroopan unionia.

Filatovin mukaan vuoropuhelu vei aiheesta kätevää keskustelua eteenpäin positiivisessa hengessä.

– EU:ssa ja monessa kansainvälisessä järjestössä muuttoliikettä koskevat kysymykset ovat keskustelun kohteena kasvavassa määrin. Näissä keskusteluissa kehitysmaiden tilanne ja ihmisten liikkumisen syyt ovat jääneet vähemmälle huomiolle.

YK:n vuoropuhelussa todettiin, että kansainvälinen muuttoliike on luonnollista, mutta sen pitäisi perustua vapaaehtoisuuteen.

Samalla korostettiin, että muuttoliikkeen syihin, köyhyyteen, ih-

misoikeuksien puutteeseen ja yhteiskunnalliseen epävarmuuteen pitää vaikuttaa. Muuttajille pitää myös turvata hyvät työolot vastaanottajamaissa samalla, kun edistetään työllistymismahdollisuuksia lähtömaissa.

Vuoropuhelussa pidettiin tärkeänä aivokierron mahdollistamista eli kehitysmaiden kansalaisten mahdollisuutta siirtyä väliaikaisesti kohdemaahan ja palata siten takaisin.

EU toivoo, että vuoropuhelu muuttoliikkeestä ja kehityksestä jatkuisi globaalilla tasolla, mutta ilman sitovaa päätöksentekoa. Sitovuus ei Filatovin mukaan olisi realistinen tavoite.

Kaikki maat eivät olleet halukkaita jatkamaan vuoropuheluakaan, joten se jatkuu vapaaehtoisuudella, Filatov kertoo. □

Turvapaikka-asiat jääneet suunniteltua vähemmälle

EU:n jäsenvaltioiden päämiehet sekä Venäjän presidentti Vladimir Putin kokoontuivat perinteiseen perhepotrettiin Lahdessa 20. lokakuuta. Lahdessa maahanmuuttopolitiikan alalta nousi esille lähinnä unionin ulkorajavalvonnan tehostaminen.

Teksti Tuomo Tarvas
Kuva Valtioneuvoston kanslia/
Lehtikuva

Suomi on saanut sisäministeriön ylijohtaja **Antti Pelttarin** mukaan nostettua käsitelyyn monia tärkeitä asioita EU:n puheenjohtajuuskaudellaan, vaikka kaikkia turvapaikkapolitiikan ongelmakysymyksiä ei olekaan saatu ratkaistua. Sitäkin aktiivisemmin Suomi on Pelttarin mukaan ottanut esille yleisen maahanmuuttopolitiikan kysymyksiä.

Maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikasta keskusteltiin muun muassa Tampereen sisä- ja oikeusministerien epävirallisissa kokouksissa sekä Lahden huippukokouksessa. Tampereella eniten keskustelua herättivät EU:n ulkorajojen valvonta ja se, miten siirtolaisvirtoihin pitäisi suhtautua. Kanarian saarten tuhannet laittomat siirtolaiset olivat yksi syksyn puhutuimmista aiheista Euroopassa.

– Tampereella käytiin maahan-

muuttokysymyksistä erittäin hyvä keskustelu, Pelttari toteaa.

Lahdessa ulkorajavalvontaa sivuttiin lyhyesti Espanjan pääministerin **Rodríguez Zapateron** puheenvuorossa. Zapatero yritti tuloksetta saada unionin lisäämään rajaturvallisuusvirasto Frontexin resursseja.

Dublin-järjestelmän mutkia ei saatu suoristettua Tampereella. Dublin-asetus mahdollistaa turvapaikanhakijan palauttamisen siihen jäsenmaahan, johon hän on ensimmäisenä saapunut.

– Käytännön hankaluutena oli, että komission Vihreä kirja turvapaikkajärjestelmän kehittämisestä valmistuu vasta ensi vuonna. Myös komission tekemä Dublin-järjestelmän kattava arvio on viivästynyt. Siksi turvapaikka-asioista ei ole päästy keskustelemaan niin paljon, kuin oli alun perin aikomus, Pelttari sanoo.

Keskustelu alkuun yhteisvastuusta

Suomi lähti puheenjohtajuuskaudellaan ajamaan aloitetta maahanmuutto-, rajavalvonta- ja turvapaikkapolitiikkaan liittyvästä laajennetusta eurooppalaisesta yhteisvastuusta. Aloitteessa ehdotetaan muun muassa, että EU rahoittaisi merkittävän osan jäsenmaille turvapaikkapäätöksenteosta koituvista kustannuksista ja että turvapaikanhakijat rekisteröitäisiin biometrisin tunnistein. Selviä, konkreettisia päätöksiä ei tehty.

– Kyseessä oli keskustelun avaus. Ei voi odottaa, että lopullinen päätös näin merkittävästä lähestymistavasta syntyisi yhden puheenjohtajuuskauden aikana, Pelttari arvioi.

Kiistelty palauttamisdirektiivi eteni jonkun verran. Euroopan parlamentti kannattaa direktiivin hyväksymistä ja on kehottanut neuvostoa hyväksymään sen.

Neuvosto ei ollut marraskuun alkuun mennessä vielä ottanut asiaan kantaa.

Palauttamisdirektiivi koskee kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden palauttamista, voimankäyttöä palauttamisen yhteydessä, tilapäistä säilöönottoa sekä pääsyä takaisin EU-maahan.

Joulukuun EU-huippukokouksessa maahanmuuttopolitiikan osalta isoimpia aiheita on Haagin ohjelman arviointi.

Tammikuussa alkavalla Saksan puheenjohtajuuskaudella yksikään Suomen kauden kuuma peruna ei ole vielä jäähtynyt.

– Isoja kysymyksiä ovat maahanmuuttokysymysten kokonaisvaltainen lähestymistapa, ulkorajavalvonnan strategisen käsittelyn jatkaminen Suomen kauden valmistelun pohjalta ja EU:n turvapaikkajärjestelmän kehittäminen, Pelttari toteaa. □

Konseptina positiivisuus

Radio C rakentaa romani-identiteettiä Budapestissa

Teksti ja kuvat Risto Majaniemi

Budapestissa Unkarissa sijaitseva Radio C tekee ohjelmia, joita on mukava kuunnella ja jotka vahvistavat romanien identiteettiä. Radio C ei kuitenkaan halua olla pelkästään romanien radio.

– Sillanrakentajan tehtävä on meille hyvin tärkeä ja olisi suuri virhe, jos tekisimme ohjelmia ainoastaan romaneille, päätoimittaja **József Ignác** sanoo.

Päätoimittajan näkemyksen mukaan Radio C on ennen kaikkea viihdyttävä radio. Sen nimi C tulee unkarin sanasta cigány eli romani. Ignácin mukaan Budapestin nuori liberaali sivistyneistö kuuntelee radioasemaa. He myös kirjoittavat aktiivisesti radion nettipalstalle.

Radioasema aloitti toimintansa keväällä 2001 seitsemän vuoden koeluonteisena projektina, jota muun muassa EU ja unkarilais-amerikkalainen sijoittajaguru **George Soros** rahoittivat alussa. Viisi vuotta on pian takana, ja radio on vakiinnuttanut asemansa Budapestin kilpaillussa paikallisradiokentässä.

Se saa mainoksista noin 30 prosenttia tuloistaan ja loppu on valtion ja yksityistä tukea.

EU:ssa vastaavia romaniradioita löytyy vain Espanjasta ja Tšekistä.

Radio C:n ohjelmavirrasta 60 prosenttia on musiikkia.

– Musiikki on pääosin kansainvälistä ja unkarilaista romanimusiikkia sekä jazzia, Ignác kertoo.

Positiivista romanikuvaa

Radio C:llä on tapana kutsua ohjelmiinsa Unkarin romaneja, jotka ovat menestyneet elämässään. He ovat taiteilijoita, kirjailijoita ja muusikkoja.

Yksi radion keskeinen tehtävä on romanien identiteetin ja it-

setunnon vahvistaminen.

– Kuuntelijamme eivät halua kuunnella ohjelmia siitä, kuinka huonosti meillä menee tai kuinka kurjasti meitä on kohdeltu jossain maassa. Tämä kuuluu uutisille, Ignác toteaa.

Netti on mahdollistanut romaniradiolle valtakunnallisuuden.

– Internet on meille tärkeä, sillä kuuluvuusalueemme on vain noin 50 kilometriä kaupungista, Ignác selittää.

Unkari on satsannut it-teknoologiaan, ja myös yhä useammalla romanilla on nettiyhteys käytössään, vaikka osa taistelee yhä luku- ja kirjoitustaidon hankkiakseen.

Auttaako EU?

Sosialismin aikaan romanit saivat töitä eikä koulutukseen ollut tarvetta. Heille tyypilliset työpai-

kat katosivat kuitenkin muutosten myllerryksessä, ja alkoi nopea kurjistuminen.

Ennen EU:n laajenemista itään kandidaattimaita painostettiin Brysselistä saattamaan romanien olot kuntoon. Nyt romaniasiat ovat taas kansallinen ongelma, eikä Bryssel enää valvo niiden hoitoa. Valtavirran poliitikoille romaniasioiden ajaminen on Unkarissa lähinnä poliittinen rasite.

Romanit ovat laajenemisen jälkeen EU-alueen suurin vähemmistö. Heitä on noin kahdeksan miljoonaa. Unkarin väestöstä 10 prosenttia eli miljoona henkeä on taustaltaan romaneja. Unkarin romanijohtajat ovat painottaneet EU-jäsenyyden merkitystä tilaisuutena päästä ulos kurjistumisen kierteestä.

Ignác toteaa kuitenkin, et-

”Olisi suuri virhe, jos tekisimme ohjelmia ainoastaan romaneille.

tei jäsenyys ole juuri lisännyt optimismia.

– Harva pitää EU:ta tärkeänä. Yhä useampi sanoo, että edellinen järjestelmä oli parempi ja turvallisempi.

Ignác sanoo itse olevansa optimisti. Hänen mukaansa myös romanit tietävät sisimmässään, että heidän yhteisönsä on mennyt eteenpäin ja saanut ääntään kuuluviin tavalla, joka ei ennen ollut mahdollinen. Romanit tietävät, että koulutus ja työ ovat ainoa keino päästä mukaan yhteiskunnan kehitykseen. □

Päätoimittaja József Ignác ja toimittaja Mónika Ruszó juontavat ohjelmaa Radio C:n toimituksessa.

Sosiaalityöntekijä Mukhtar Abib: **Sovittelu auttaa rikoksiin syyllistyneitä nuoria**

Nuorille on kova paikka joutua sovittelussa kasvokkain uhrinsa kanssa, kun myös omat vanhemmat ovat läsnä, Mukhtar Abib kertoo.

Maahanmuuttajataustaisten nuorten rötöstely on pysynyt pääkaupunkiseudulla viime aikoina hyvin kurissa. Viranomaisten ja perheiden yhteistyö sekä nopea puuttuminen ongelmiin ovat tuottaneet tulosta.

Teksti Mikko Arvinen, kuva Adolfo Vera

Helsingin kaupungin sosiaalivirastossa, Kallion virastotalokolossin uumenissa istuu tyytyväinen mies. Töitä riittää, mutta tilanne vaikuttaa niin hyvältä kuin se nuorten kriminaaliryöstöjen näkökulmasta voi näyttää.

– Tilanne on tällä hetkellä hy-

vin hallinnassa. Ei ole kovin montaa nuorta, jotka tällä hetkellä rötöstelisivät, sosiaalityöntekijä Mukhtar Abib kertoo.

Tilanteeseen on syytä olla kaksin verroin tyytyväinen, sillä vuosi sitten tilanne ei näyttänyt läheskään yhtä valoisalta. Lähes kolmekymmentä nuorta istui oikeudessa ryöstöistä ja raa'asta katuväki-

vallasta syytettynä.

– Tuomittuja oli vain kymmenen, mutta he tekivät paljon. Media uutisoi tapauksia sensaatiomaisesti, mutta toisaalta on hyvä, että asioista on keskusteltu ja ongelmia tuotu esille, Abib sanoo.

Varhaisesta puuttumisesta nuorten rikollisuuteen on puhuttu jo pitkään, mutta viime vuonna asiat pääsivät Helsingissä luisumaan pahasti käsistä, ennen kuin mitään saatiin aikaiseksi. Tämän jälkeen poliisin, sosiaaliviranomaisten, koulujen, perheiden ja muiden yhteisöjen välistä yhteistyötä ja yhteydenpitoa on pyritty lisäämään. Ongelmiin yritetään

puuttua entistäkin varhaisemmassa vaiheessa.

– Jos ongelmia tulee, mietitään heti, mitä asialle on tehty. Papeireita ei vain lähetetä paikasta toiseen, Abib sanoo.

Sovittelua ja keskustelua

Mukhtar Abib työskentelee pääasiassa alle 18-vuotiaiden rikoksiin sortuneiden afrikkalaistaustaisten nuorten kanssa. Lastensuojelun ansiosta heidän asiansa ovat periaatteessa hyvässä jamas- sa. Abibin mukaan tukea on riittävästi tarjolla, mutta loppupelissä pärjääminen on kiinni nuorista itsestään.

Rikosluvut pysyneet ennallaan

”Nuorten kanssa asiat pitää tehdä selväksi: mitä eri teoista seuraa ja mitä yhteiskunnassa pärjääminen vaatii.

– Sinä voit auttaa minua, mutta jos en tule vastaan, jossain vaiheessa palvelut loppuvat. Ketään ei kuitenkaan jätetä ahdinkoon.

Suurin osa Abibin asiakkaista on syyllistynyt näpistelyihin, pieniin pahoinpitelyihin tai varkauksiin. Lievemmat rikkomukset pyritään yleensä sovitteluun yhdessä asianomaisten kanssa.

– Varsinkin afrikkalaistaustaisten nuorten kanssa sovittelu pelaa todella hienosti.

– Jos nuori istuu täällä vanhempien kanssa, ja asianomistaja kysyy, miksi pahoinpitelit minut, se on nuorelle kova paikka.

Vastuuta pitää ottaa

Mukhtar Abibin mielestä nuorten kanssa asiat pitää tehdä mahdollisimman selväksi: mitä eri teoista seuraa ja mitä suomalaisessa yhteiskunnassa pärjääminen vaatii.

– Toiset ovat tehneet kovasti töitä, opiskelleet ja pärjäävät. Miksi minä en voisi pärjätä? Abib kehoittaa nuoria kysymään itseltään.

Vaikka Abib korostaa nuorten omaa vastuuta, toivoo hän samalla, että varsinkin ulkomaalaistaustaiset nuoret saisivat enemmän kannustusta.

– Monesti nuorilta puuttuvat yhteiskunnassa kiinni olevat mallit, joihin samaistua.

Muita eroja Abib ei näe valtaväestön ja maahanmuuttajanuorten rikollisuuden syissä.

– Aina tulee olemaan ihmisiä, jotka eivät syystä tai toisesta elä pelisääntöjen mukaan. Nuoret ovat seikkailunhaluisia, ja joukossa tyhmyys tiivistyy. □

Pelkästään iltapäivälehtiä lukemalla maahanmuuttajien rikollisuudesta saattaa saada helposti synkän kuvan.

Viime vuonna Suomessa asuvat ulkomaalaiset ja maahanmuuttajataustaiset henkilöt syyllistyivät yhteensä noin kolmeen prosenttiin Suomessa tehdyistä rikoksista. Väestömäärän suhteutettuna he syyllistyivät rikoksiin vuosittain 1,3–1,5 kertaa valtaväestöä useammin.

– Paikallisilla tasoilla voi näkyä hetkellisiä muutoksia, mutta yleisesti tilanne ei ole kehittynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana sen paremmin parempaan kuin huonompaankaan suuntaan, Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen erikoissuunnittelija **Hannu Niemi** kertoo.

Dosentti **Juhani Iivari** katsoo viime keväänä julkaistussa tutkimuksessaan *Tuomittu maahanmuuttaja*, että yhteiskunnallinen syrjäytyminen ja sopeutumisvaikeudet suomalaiseen kulttuuriin ajaisivat maahanmuuttajia valtaväestöä todennäköisemmin rikoksiin. Iivarin mukaan maahanmuuttajien saamien rikostuomioiden määrä, työttömyysaste ja pienituloisuus kasaantuvat samoihin ryhmiin, ja liittyvät maahanmuuttajien monimuotoisiin sosiaalisiin ongelmiin ja kulttuuritekijöihin.

Mukhtar Abib ei hyväksy kulttuuritaustaan vetoamista rikosten verukkeeksi.

– Minä sanon nuorille aina, että älkää puhuko kulttuurista. Omista teoista pitää ottaa vastuu, eikä kulttuuri ole mikään tekosyy rikoksille, Mukhtar Abib sanoo.

Hannu Niemi ei usko, että suomalaislähiöissä olisi kasvamassa yhteiskunnasta vieraantuneiden maahanmuuttajanuorten sukupolvi.

– Sikäli kun suomalaisen yhteiskunnan hyvinvointimalli, ja pyrkimys integroida ulkomaalaisia yhteiskuntaan toimii, ei kovin vakavaa syrjäytymiskehitystä ole nähtävissä, Hannu Niemi sanoo.

Ongelmien välttämiseksi maahanmuuttajataustaisten nuorten työllistymiseen ja koulutukseen pitäisi kiinnittää kuitenkin erityistä huomiota.

– Jos he eivät kelpaa töihin tai mihinkään, saattavat he kokea jääneensä toisen luokan kansalaisiksi. Seuraukset on nähtävissä esimerkiksi Ranskan lähiöomellakoissa, Hannu Niemi sanoo.

Niemen mukaan uhkakuvien lioittelulle ei kuitenkaan ole perusteita. Esimerkiksi juuri mitkään 1990-luvulla maalailut uhkakuvat itärikollisuuden lisääntymisestä eivät ole toteutuneet.

Hannu Niemen selvitys ulkomaalaisten rikollisuudesta Suomessa on luettavissa Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen sivuilla osoitteessa www.optula.om.fi/20197.htm. ■

Sosiaalityöntekijä Mukhtar Abib korostaa nuorille vastuunkantamisen merkitystä: ”Me emme voi mennä istumaan kenenkään puolesta koulun penkille. Jos haluaa menestyä, pitää tehdä itse töitä.”

Sarjassa jututamme tieteen, kulttuurin ja työelämän kansallisesti ja kansainvälisesti tunnettuja suomalaisia vaikuttajia. Aiemmin sarjassa vierailleet: Erkki Toivanen, Jörn Donner ja Sofi Oksanen.

Kulttuurijohtaja Georg Dolivo: Eroon kulttuuri- eksotismin koukusta

Espoon WeeGee-talon johtajan Georg Dolivon oma tausta on ”monikulttuurinen ja ekumeeninen sekamelska”. WeeGee-talon viisi museota pyrkivät kaikki tuomaan esiin kulttuurien vuorovaikutusta. Maahanmuuttajia ei pitäisi enää nähdä vain pikanttina mausteena kulttuurissamme, Dolivo vetoaa.

Teksti Irmeli Tuomarla
Kuvat Markku Nyttäjä

Tapaan vieraani Espoon kulttuurijohtaja Georg Dolivon Espoon WeeGee-talossa, jonka johtaja hän myös on. Halusinhan samalla nähdä lokakuussa avatun EMMAn, Espoon modernin taiteen museon, joka on yksi talon viidestä museosta.

Tuskin ehdimme istahtaa EMMAn kabinetin pöydän ääreen, kun Dolivo ehättää kertomaan omista kulttuurisista juuristaan. Nimestäkin jo voi päätellä, ettei hän ole umpisyntyperäinen suomalainen. Hän korostaa olevansa ensimmäisen sukupolven maahanmuuttaja ja tarkoittaa sillä sitä, että molemmat hänen vanhempansa ovat tulleet niin sanotun suuren vallankumouksen pyörteissä sukulaistensa kanssa Suomeen ja perustaneet täällä perheen.

– Vanhempani ovat siis venäläisiä, tarkemmin sanottuna pietarilaisia. Neljä sukupolvea taaksepäin mentäessä kuudentoista esivanhempani joukosta löytyy puolalainen, turkkilainen, saksalainen, skotti, italialainen, suomalainen ja ruotsalainen. Loput jäljellä olevat ovat venäläisiä.

– Ensimmäinen kotikieleni oli venäjä ja toinen ruotsi. Uskontokun-

naltani olen syntyjäni ortodoksi. Kävin aluksi englantilaista, katolista koulua sitten siirryin suomalaiseen. Olin metodistipartiossa. Opiskelin luterilaisessa tiedekunnassa teologiaa, Dolivo luettelee, ja lisää lopuksi, että hänen edesmennyt koiransakin oli sekarotuinen.

Varsin monikulttuurinen ja ekumeeninen sekamelska, Dolivo kuittaa.

Kuka monikulttuurista kehtoa keinuttaa?

Meillä on taipumusta hoitaa asioita toisten puolesta. Se on osa järjestyntynyt yhteiskuntaa ja yhteisöä. Jollain tavalla monoliittista ajattelua sekin, Dolivo toteaa. Perustana jokaisessa keskustelussa, jokaisen ihmisen kohdalla, on kuitenkin oma kulttuurinen autonomia ja kulttuurisessa integraatiossa ajattelun vapaus, hän lisää.

– Jotain lähtökohtaisesti on vinksallaan siinä, millä tavalla kulttuurimme on ottanut huomioon monikulttuurisuuden. Kulttuurisesta kotoutumisesta vastuuta kantavat sovitusti viranomaiset. Kansallinen sitoutuminen monikulttuurisuuteen onkin sitten toinen totuus. Subjektiiivisia asenteita on monia. Kerrostumia yksittäisen henkilön arkeen, jossa hän voi kulttuuriaan

toteuttaa, on paljon.

– Omien muistijälkieni mukaan en kokenut mitenkään kierteisenä sitä, että minulla oli venäläistaustainen koti. Samanlaisen taustan omaavien kanssa olemme yhdessä todenneet, että sattumalla ja sillä minkälaisessa elinympäristössä elää, on suuri merkitys. Vahva integroituminen omaan kulttuuriin taustaan ja täydellinen sopeutuminen ympäristöön on mahdol-

lista, koska ihmisinä elämme useita elämiä rinnakkain: meillä on sosiaalinen elämä, lähiviiri-elämä ja yhteiskunnallinen roolielämä. Kaikki ne voivat olla hyvin eritaipaisia, ja silti luonteva osa identiteettiä, Dolivo perustelee.

Koukussa eksoottisiin kulttuurin rikastuttajiin?

Dolivon mielestä ruokimme edelleen tilanteita, joissa maahanmuut-

Oman kulttuurin säilyttäminen ja sopeutuminen täydellisesti ympäristöön on mahdollista, koska elämme useita elämiä rinnakkain, uskoo Georg Dolivo omasta kokemuksesta.

tajat nähdään vain kulttuurimme rikastuttajina.

– Minusta on pelottavaa, jopa kornia, kun ajattelen avajaistilaisuutta, jossa tummapukuisia, jäyhiä suomalaisia avajaisvieraita viihdyttämään on kutsuttu värikkäästi pukeutunut, rumpua soittava afrikkalainen, joka saattaa peräti olla toisen polven maahanmuuttaja. Häneen projisoidaan valtavasti piilotettuja ennakkokäsityksiä. Mitä muuta muusikko voi

olla kuin pikantti mauste.

– Murretaanko tällä ennakkoluuloja vai vahvistetaanko niitä? Dolivo kysyy.

Kysymys on arka sanottavaksi ääneen, koska taustalla on usein hyvää tarkoittava peruste.

Se, että hyväksymme maahanmuuttajat kulttuurimme rikastuttajiksi, ei takaa, että olisimme hoitaneet monikulttuurisuusvuorovaikutus-suhteemme kun-

toon. Tätä murrosvaihetta ei ehkä ole voitu sivuuttaa, mutta olisi tärkeätä päästä jo eteenpäin, Dolivo toivoo.

Monikulttuurisuutta, mutta kenen ehdoilla?

Suomen kilpailukyky määritellään korkeaksi ja koulutusjärjestelmämme yhdeksi maailman parhaista. Silti meillä on vaikeuksia osata olla asioitten ytimessä kan-

sainvälisesti, ja hoitaa kansainvälistä vuorovaikutusta luontevalla tavalla, Dolivo pohtii.

– Olemme kohteliaita ja asiallisia isäntiä, kun kylään tulee vieras, mutta emme keksi mistä puhuisimme. Istutaan, juodaan kahvia ja katsellaan, mutta emme tiedä, miten olla luontevia.

– Kansainvälisyys on lisääntynyt, ja kasvamassa on sukupolvi, joka on vuorovaikutteisesti kan-

”Olisi epäreilua ajatella, että meidän tulisi nostaa esille taiteilijoita vain sillä perusteella, että he edustavat maahanmuuttajia.

sainvälinen. Heillä maailman haluttuotto tapahtuu yksilötasolla, Dolivo sanoo.

Taidepainotteisen kulttuurin kansainvälisyys perustuu perinteisesti eri toiminta-alueiden kansainvälisyyteen. Taidetta ja taide-teoksia ei riittävästi tarkastella siten, että ne olisivat jostakin tietystä maasta tai jostakin kulttuurista lähtöisin, vaan ne nähdään osana universaalista kulttuuritaidetta, Dolivo tähdentää.

– On paljon kerrostuneisuutta siinä, ketkä pääsevät kuuluviin ja näkyviin oman kulttuurinsa edustajina. On todellakin kysymys siitä, kenelle, ja kenen ehdoilla taidetta tehdään. Esimerkiksi EMMAssa esillä olevan, amerikkalais-iranilaisen taiteilijan Shirin Neshatin kulttuuritausta on hänelle itselleenkin ongelmallinen: hänen pääteemansa on naisen asema islamissa, mutta hän pohjaa myös voimakkaasti sitä, miten läntinen ja itäinen, islamin maailma voivat kohdata. Voidaan hyvin kysyä, kenelle Neshat taidettaan tekee.

– Omistakin pienistä yhteisöistämme tehty kartoitus kertoo, että saman kansallisen, kieli- ja kulttuuritaustan takaa löytyy paljon erilaisia ryhmittymiä, jotka toimivat näkymättömissä, mutta joilla on kuitenkin omat kulttuuriset intressinsä. Valtavirtakulttuurisuus niissäkin lyö läpi. Neshat nousee islamilaisesta kulttuurista, valtaavan suuresta taiteilijatarjonnasta kärkihahmoksi, yhdeksi monista kuuluisista. Olisi epäreilua ajatella, että meidän tulisi kansallisella tasolla nostaa esille taiteilijoita vain sillä perusteella, että he edustavat maahanmuuttajia. Se on oikeutettua vain, jos ammatilliset ja taiteelliset kriteerit täyttyvät, Dolivo painottaa.

Helsingin Caisan kaltaisia kulttuurikeskuksia on tarvittu, koska ne toimivat jäänmurtajina sekä muokkaamalla asenteita että

tuomalla maahanmuuttajia esille myös esittävän taiteen osalta. Espoo ei ainakaan vielä ole tällaista keskusta perustanut, mutta kaupunki tukee vuosittain jaettavilla avustuksilla perustoiminnoiltaan riittävästi organisoitujen maahanmuuttajien kulttuuritoimintaa ja hankkeita.

– Koska kaupunki on rakenteeltaan pirstaleinen, olemme pitäneet viime aikoina tärkeänä, että nuoris-, liikunta-, kulttuuritoimen asioita tarkastellaan myös alueellisesti, jolloin päästään tunnistamaan paikalliset tarpeet.

Kulttuurilaitokset ottavat haasteen vastaan

Kulttuurilaitokset ja taideinstitiutit, kuten museot, teatterit ja orkesterit vastaavat myös kansainvälisyys- ja monikulttuurisuushaasteisiin taiteen kriteerein. Eri puolilla maailmaa erilaisista arvotököhdistä tehtyä monimuotoista taidetta arvioidaan globaalein kriteerein, ei paikallisen kulttuurin kautta.

WeeGee-talon isäntä innostuu kertomaan elinkaaritarinaa talon viidestä museosta, jotka ovat ottaneet monikulttuurisuushaasteen vastaan. Saman katon alla toimivat EMMA, Espoon modernin taiteen museo, Leikkilinna - Suomen lelumuseo, Espoon kaupungin museo, Helinä Rautavaaran museo ja Kellomuseo.

– Mikään elämänvaihe ei ole kulttuurisesti niin täysi kuin lapsuus, sen tarinat, leikit ja laulut. Lapsuudessa kulttuuriset rajat liukuvat helposti. Uussuomalaisuus näkyy myös Leikkilinna-museossa. Kun näkökulmaa laajennetaan, ja halutaan tietää, millaisessa ympäristössä eletään, voi talossa siirtyä Espoon kaupunginmuseoon, joka kertoo Espoon historiasta valottaen myös sen monikulttuurista taustaa.

– Globaalimmalla tasolla Helinä Rautavaaran museo kertoo tarinoita maailman uskonnoista ja kulttuureista. Siellä parhaillaan esillä on Esineen tarina -näyttely, jossa maahanmuuttajat kertovat

Georg Dolivo on ylpeä WeeGee-talosta. Sen museot pyrkivät kaikki omalla tasollaan tuomaan esiin kulttuurien kohtaamista.

itselleen tärkeästä esineestä, jonka he ovat tuoneet mukanaan omasta kulttuuristaan.

– Suunnitteilla on, että Rautavaaran museo ja Kaupunginmuseo tekisivät yhdessä Espoon monikulttuurisen historian näyttelyn. Taiteen tehtävä on pohtia myös universaaleja ihmisenä olemisen kysymyksiä. Tähän antaa mahdollisuuden EMMA, Espoon modernin taiteen museo. Ja kaiken rajallisuudesta ja suhteellisuudesta muistuttaa Suomen kellomuseo tikittäen omaa aikaansa.

Uudet ideat ovat jo muhimassa: miten eri kulttuurien taidekäsitteet voitaisiin Rautavaara-museossa nostaa esille ja miten ne modernin taiteen museossa Emmassa näkyisivät. Pohdinnassa on myös, miten esimerkiksi leikin historia eri kulttuurissa ja taiteessa voisi Leikkilinnassa olla esillä.

Avajaisviikkojen työkiireet eivät näytä talon isännälle olevan mikään taakka. Sen paljastaa vilpittön lausahdus:

– Taloa on ilo esitellä! Voitaisiin pistäytyä Helinä Rautavaara museossa. Onko teillä aikaa?

Kyllä vaan, mutta pyydän ensin kuvaaja Markku Nyttäjää ottamaan isännästä kuvia Shirin Neshatin töiden äärellä. Ehdimme katsoa myös Neshatin videoinstallaation nimeltä *Passage* (2000) eli *Siirtymä*. Pimeässä tilassa Philip Glassin teoksen säveltämä musiikki on vaikuttava ja pakahduttavan intensiivinen. Sen poljento liimautuu teoksen visuaaliseen muotokieleen tukien sen vahvaa kerrontaa. Teoksesta jää pysyvä muistijälki. □

Kotopolku-peli johdattaa kartalle

Teksti ja kuva Iita Kettunen

Muutama vuosi sitten Punaisen Ristin Kotopolku-projekti halusi tuottaa kotoutumispelein ja haastoi tamperelaisen monikulttuurisen yhdistyksen Global Villagen älypäätt miettimään keinoa keventää suomen kielen ja kulttuurin opiskelua. Syntyi Kotopolku-peli, joka lyö laudalta pänttäämisen.

Pelilauta on jaettu neljään erivärisen alueeseen, jotka kuvaavat sekä neljää vuodenaikaa että integraation tasoja: sininen kotoutumisen alkuvaiheita, vihreä kielen oppimista, keltainen ammatillista valmentautumista ja punainen työn etsintää. Pelaaja liikkuu pitkin Suomen kyliä ja kaupunkeja pohjoisesta etelään. Matkalla nostetaan kortteja, joihin vastaamalla pelaajat keräävät pisteitä siirtyäkseen seuraavalle tasolle. Pelaaja, joka on ensimmäisenä päässyt kaikkien tasojen läpi tai saanut työpaikan, voittaa pelin.

Pilkkimisen salaisuus avautuu

SPR:n Tampereen osaston vapaaehtoistyönkeskuksessa Tampurissa käydään vilkasta keskustelua lasten kasvatuksesta. Pelilaudan ympärille ovat kokoontuneet saksalainen **Antje Rosebrock**, syyrialainen **Roma** eli **Ramzi Haj Rachid**, afgaanit **Nuri Abdul Aziz** ja **Aref Qasemi**, virolainen **Maris Leponiemi** ja suomalainen **Raimo J. Lehtinen**.

– Korttien sisältämät aiheet nostattavat paljon keskustelua ja antavat ideoita, mitä suomalaisten kanssa voi tehdä, Rachid kiittelee.

Hän nostaa kortin, jossa lukee: ”Menet pilkkimään muuttaman suomalaisen kanssa. Et saa kalaa, mutta saat ystävän. Sovitte, että menette kahville.

– Loistava idea! Saan ystävän, kun lähden pilkille suomalaisen kanssa. Kunhan vain tietäisin, mitä

Kotopolku-lautapeli on hauska tapa opiskella suomen kieltä ja kulttuuria. Peli soveltuu suomen kieltä jonkin verran hallitseville pelaajille. Pelilaudan ympärillä vas. Nuri Abdul Aziz, Raimo J. Lehtinen, Aref Qasemi, Ramzi Haj Rachid, Maris Leponiemi ja Antje Rosebrock.

se tarkoittaa, Rachid nauraa.

– Pelissä on aina oltava mukana suomalainen tai Suomen hyvin tunteva maahanmuuttaja, joka selittää pelaajille korttien sisältämiä termejä, tähdentää Maris Leponiemi.

Leponiemi on itse asunut Suomessa jo useita vuosia ja vetänyt Kotopolku-peliä monissa eritasoisissa ryhmissä.

– Peliä on antoisaa vetää, sillä maahanmuuttajana ymmärrän hyvin muiden maahanmuuttajien kohtaamia vaikeuksia.

Leponiemen mielestä yksi pelin ansioista on siinä, että se on helposti muunneltavissa pelaajien tason mukaisesti.

– Toivottavaa kuitenkin oli-

si, että pelaajat olisivat keskenään suurin piirtein saman tasoisia suomen kielen taidoiltaan.

Pelissä oppii myös maantietoa

Raimo J. Lehtinen aikoo vetää Maris Leponiemen kanssa Tampurissa peli-iltoja maahanmuuttajille.

– Usein peli synnyttää keskustelua yleisemminkin maahanmuuttajia koskevista ongelmista. Samalla opitaan, kuinka ja missä Suomessa eri asioita hoidetaan.

Lehtinen on SPR:n Tampereen osaston monikulttuurisuustoimikunnan puheenjohtaja ja opettaa Tampurissa vapaaehtoisena suomea maahanmuuttajille. Hän on itse asunut useissa eri maissa ja ymmär-

tää omasta kokemuksestaan maahanmuuttajien vaikeuksia.

Antje Rosebrock on ollut Suomessa vain 3 kuukautta. Hän on vaihto-oppilaana tamperelaisessa lukiossa. Hän ymmärtää suomea jo varsin hyvin, mutta kielen tuottaminen tuottaa vielä vaikeuksia.

– On hyvä, että pelissä esiintyy myös vaikeampia sanoja.

Rachid heittää nopalla kuutosen ja saa suunnaksi Rovaniemen.

– No nyt pä opin senkin, kuinka Tampereelta pääsee suorinta tietä Rovaniemelle!

Kotopolku-peliä voi tilata Punaiselta Ristiltä osoitteesta myynti@redcross.fi tai numerosta 09 129 3260. Pelin hinta on 27,50 e + postikulut.

Ikääntyvä maahanmuuttaja hoidetaan kotona

Inkerinsuomalainen Eila Klykova tahtoo hoitaa äitiään Hilma Leiniä kotona. Omaishoitaja iloitsee elämästä äidin kanssa, vaikka vapaapäivien puute tuntuu joskus raskaalta.

Ikääntyvät maahanmuuttajat eivät aina osaa pyytää hoivapalveluja yhteiskunnalta, joka taas ei löydä kanavaa heidän asioidensa hoitoon. Saksassa maahanmuuttajien puskaradio toimii avainhenkilöiden kautta.

Teksti ja kuvat Edith Ahola

Kun maahanmuuttaja ikääntyy uudessa kotimaassa, on koko perhe murroksessa. Ikääntyvä tahtoo kenties tulla hoidetuksi perinteisesti kotona, kun taas kohdemaassa kasvanut sukupolvi ei miellä vanhoja tapoja ainoiksi oikeiksi. Erilaisia projekteja, kuntosuunnitelmia ja hoivapalveluja on tarjolla maahanmuuttajillekin, mutta toistaiseksi heitä ei ole saatu houkuteltua esimerkiksi kunnallisiin palvelukoteihin.

– Monet ulkomaalaissyntyiset tuntevat luontaista epäluuloa viran-

omaisia kohtaan. Kun vielä omassa kotimaassa ei ehkä ole ollut minikäänlaista yhteiskunnallista vanhustenhoitoa, kynnyksien tai -äidin viemisestä vanhainkotiin, palvelutaloon tai päiväkerhoon on todella korkea, kertoo Vanhustyön keskusliiton suunnittelija **Hilkka Linderborg**.

Huomaamattomat vanhukset

Suomessa asuvat maahanmuuttajajeniorit asuvat useimmiten omien sukulaisten luona. Näin on myös Saksassa, missä maahanmuutta-

javanhusten määrä on moninkertainen Suomeen verrattuna. Gerontologi **Johanna Myllymäki-Neuhoff** työskentelee Nürnbergissä, missä on viiden viime vuoden aikana huomattu, että monet maahanmuuttajavanhukset ovat syrjäytymisvaarassa, yksin ja vaila palveluita.

Toinen sukupolvi on kasvanut aikuisiksi Saksassa ja juurtunut uuteen kotimaahan. Vanhukset puolestaan palaavat ajatuksissaan yhä enemmän lähtömaahansa ja sen perinteisiin tapoihin.

– Monet maahanmuuttajavan-

hukset elävät Saksassa lastensa ehdoilla, ehkä huonossa hoidossa, vaila tietoa paremmasta, Myllymäki-Neuhoff kertoo.

Maahanmuuttajia on Suomen vanhainkodeissa ja palvelutaloissa erittäin vähän, jos ollenkaan. Kulttuurisia välikohtauksia ei juuri tule, koska hoidettavat seniorit ovat yksittäistapauksia hoivatyön rutiinivälillä. Linderborgin mukaan tulevaisuuteen on jo varauduttu koulutuksin ja luennoin.

– Tällä hetkellä Suomi on aivan alkumetreillä monikulttuurisen vanhuuden suhteen. Laitoksen rutiinit auttavat yli pienten ongelmien, mutta kuinka toteutuvat yksilön omat toiveet, Linderborg kysyy.

– Maahanmuuttajavanhus on suomalaisen hoitajan edessä huomaamaton kielimuurin vuoksi. Toi-

von, että hoitotyössä olevat pohtisivat, kenen ehdoilla maahanmuuttajavanhus vanhainkodissa on, Myllymäki-Neuhoff pyytää.

Ei resursseja yksilölliseen hoitoon

Maahanmuuttajataustaisen työvoiman palkkaaminen hoivakoteihin ja -palveluihin voisi olla yksi ratkaisu maahanmuuttajavanhusten äidinkodissa. Linderborg tosin huomauttaa, että nykyisessä palvelurakenteessa maahanmuuttajien koulutus hoitotehtäviin ei ratkaise ongelmia, koska resurssit tällä hetkellä eivät riitä yksilöllisiin palveluihin.

– Jos vanhainkodissa on yhdellä osastolla yksi somalialaissyntyinen lähihoitaja, siitä ei ole iloa vieraisten osaston somalivanhukselle, saati sitten oman osaston inkerinsuomalaiselle rouvalle. Varsinkaan hoitokotien välillä henkilökuntavaihtoja ei voi toistaiseksi joustavasti tehdä.

Helsingissä maahanmuuttajavanhusten asemaa on koettu parantaa muun muassa etnisin vanhainkodein: alueella toimii niin saksalainen, juutalainen kuin venäläisten ortodoksienkin vanhainkoti. **Eila Klykova** toimii Arkipäivän tukea paluumuuttajakäihmisille -projektissa, joka koettaa pelastaa paluumuuttajat syrjäytymiseltä ja tuoda aktiviteetteja seniorien elämään.

Kohderymänä ovat Itä-Helsingissä asuvat, entisestä Neuvostoliitosta kotoisin olevat seniorit.

– Mummon Kammarissa ja Klubi 60+ :ssa tarjotaan muun muassa suomen kielen opintoja. Tuolijumppa, luennot ja yhteislaulut kuuluvat ohjelmaan, Klykova kertoo.

Klykovan mukaan paras apuri tiedon levityksessä on inkerinsuomalaisten oma puskaradio. Puskaradiota voimaan luotetaan Nürnbergissäkin. Myllymäki-Neuhoff kertoo, että eri etnisistä ryhmistä on pyritty löytämään avainhenkilöitä, jotka välittävät tietoa vanhustyön mahdollisuuksista perheille.

– Vaikeinta ja tärkeintä on saada perheiden miehet vakuutettua vanhusten hoivapalvelujen tärkeydestä. Monissa yhteisöissä ja kulttuureissa mies on se, joka päättää, miten ja missä perheen vanhus hoidetaan. □

Maahanmuuttajavanhuksia yli 10 000

Suomessa on laskutavasta ja tilastointimetodista riippuen 7 000–21 000 ikääntyvää maahanmuuttajaa. Noin 13 400 yli 55-vuotiaasta ilmoitti viime vuonna, että heidän äidinkieltään on muu kuin suomi tai ruotsi.

Vanhustyön keskusliiton suunnitelli-

jan Hilikka Linderborgin mukaan kieli on luonteva tilastoimisperuste.

– Näin palveluntarjoaja hahmottaa hoidettavan erityispiirteet: on oleellista tietää, millä kielellä vanhuksen kanssa voi kommunikoida. Toisaalta yleistyksen kielenperusteella saattavat johtaa harhaan.

Suurin kieliryhmä yli 55-vuotiaista puhuu äidinkielenään venäjää. Heitä on 4 700. Seuraavaksi suurimman ryhmän äidinkieli on viro, jonka puhujia Suomessa asuu 1 500. Tuhat ikääntyvää puhuu englantia. Vain parisataa puhuu somalia ja vietnamia satakunta. ■

Äidin hoitaminen kotona oli luonnollinen valinta

Kun Hilma Leinin mies kuoli, hän muutti asumaan tyttärensä Eila Klykovan kotiin.

Inkerinsuomalaisen **Hilma Leinin** päivät Kannelmäessä kuluvat joutuisasti. Kolmesti viikossa taksikuski tulee noutamaan hänet Vuorikodin päiväkerhoon, jossa touhuna on tuolijumppaa, mölkyn pelaamista, tietovisoja ja jutustelua.

– Muut pyytävät minulta tarinoita Siiperiasta, ja mie kerron, Leini kuvailee.

Hilma Leini asuu tyttärensä **Eila Klykovan** omaishoidettavana. Leini muutti miehensä Väinön kanssa Raisioon Petroskoista vuonna 1991, ja Klykova perheineen perässä Kemerovasta kuusi vuotta myöhemmin. Kun Leinit muuttivat Helsinkiin, Klykova muutti jäl-

leen perässä.

– Kun isä kuoli, äiti ei tahtonut asua yksin. Oli luonnollista, että hän muutti minun ja mieheni **Gennadin** luokse asumaan, Klykova kertoo.

Kerhon välipäivinä Leini puhastelee pieniä askareita kotona: tiskaa astioita, kastelee kukkia ja pyyhkiä pölyjä. Salatujen elämien päiväusinnat tulevat varmasti seuratuksi, mutta turhanpäiväiset visailuohjelmat Leini jättää väliin. Iltapäivällä tytär saapuu töistä kotiin.

Omaishoitaja Klykova käy päivätyössä, mutta illat menevät äitiä hoitaessa.

– Teen kaikki ruuat, uusin reseptit,

pesen pyykkiä, siivoan, maksan äidin laskut, hoidan kaikki pesut. Torstaisin saunomme yhdessä, Klykova sanoo.

Omaishoitajat saavat lain mukaan paitsi omaishoidon tukea, myös muuttaman vapaapäivän vuosittain. Koska Klykovalla on päivätyö, hän ei kertomansa mukaan ole oikeutettu vapaapäiviin, eikä äitikkään pääse Suomessa virkistyslomalle.

– En ole uskaltanut käydä kysymässä, paljonko parin viikon hoitajakso kuntoutuslaitoksessa maksaisi. Olen siksi vienyt äidin kolmasti Petroskoihin virkistyslomalle hoivakotiin, Klykova kertoo. ■

Sixten Korkman:

Suomi tarvitsee itsekästä maahanmuuttopolitiikkaa

Lehtikuva/Roni Rekoma

Sixten Korkmanin mukaan maahanmuuttoon kannattaa suhtautua myönteisesti monesta syystä: työvoiman tarjonta kasvaa ja monipuolistuu, maahan saadaan tarvittavaa osaamista ja uudet tulijat voivat rikastuttaa maata kulttuurisesti.

Ikääntyvä Suomi tarvitsee työvoimaa. Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen toimitusjohtaja Sixten Korkman toivottaisi varsinkin nuoret ja ahkerat osaajat tervetulleiksi.

Teksti Mikko Arvinen

Kansantalouden ja elinkeinoelämän tarpeet tulisi ottaa nykyistä paremmin huomioon maahanmuuttopolitiikka suunniteltaessa, toivoo Elinkeinoelämän Valtuuskunta EVAn ja Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLAn toimitusjohtaja Sixten Korkman.

– Pitää tehdä selvä ero humanitaarisen pakolaispolitiikan ja itsekästä tavoitteista lähtevän työperustaisen maahanmuuttopolitiikan välille. Nyt nämä asiat saattavat sotkeutua ihmisten mielisä harkitsemattomasti keskenään, hän sanoo.

Suomessa huoltosuhte kaksinkertaistuu muutamassa vuosikym-

menessä. Hyvinvointivaltion rahoittaminen muuttuu ongelmalliseksi, jos suuri joukko kansalaisista on työelämän ulkopuolella, ja verot jäävät entistä harvempien työntekijöiden maksettavaksi.

Esimerkiksi Elinkeinoelämän keskusliitto on tarjonnut yhtälön ratkaisuksi työurien pidentämistä ja työperäisen maahanmuuton lisäämistä. Ajatus siitä, että väestön ikääntymisen haasteet ratkaisuun vain maahanmuuttoa lisäämällä, on Korkmanin mielestä täysin utopistinen.

– Maahanmuuttajilla on omat koulutusta ja julkisyhteisöjen palveluita koskevat tarpeensa, eikä maahanmuuttajien työssäkäyntiaste ole itsestään selvästi kovin korkea, Korkman sanoo.

Hänen mukaansa laskelmissa pitää ottaa huomioon, että myös maahanmuuttajat vanhenevat ja että työikäisten ja -kykyisten maahanmuuttajien perheenjäsenet tarvitsevat yhteiskunnan palveluita.

Palveluala työllistää

Laajasta työvoimapulasta ei ole vielä nähtävissä selviä merkkejä, mutta joillekin aloille on jo nyt vaikea löytää osaavaa työvoimaa. Puhtaasti kansantaloudellisesta näkökulmasta Suomeen pitäisikin Korkmanin mukaan saada ensisijassa nuoria, hyvin koulutettuja ja työkykyisiä ihmisiä, jotka sopeutuvat nopeasti suomalaiseen työelämään ja yhteiskuntaan.

Vielä parempi olisi, jos heidän ammatillinen osaamisensa edustaisi kulloinkin tarvittavaa työvoiman kysyntää. Jos esimerkiksi suomalainen telakkateollisuus ei löydä tarpeeksi osaavia hitsaajia omasta takaa, kannattaa Suomen hakea valmiiksi koulutettuja hitsaajia muualta, niin kuin nyt tapahtuukin.

Korkmanin mukaan maahanmuuttajia tarvittaisiin kuitenkin erittäin paljon, jotta heillä olisi merkittävä positiivinen nettovaikutus julkisyhteisöjen rahoitustasapainoon ja hyvinvointivaltion

rahoitus pohjaan.

– Pitäisi puhua sellaisista volyymeista, että siihen liittyisi merkittäviä sosiaalisia ja poliittisia ongelmia. Nopeasti kasvava maahanmuutto aiheuttaa helposti integraatiovaikeuksia, Sixten Korkman pohtii.

Korkmanin mukaan maahanmuuttoa ei pidä nähdä minään peikkona, mutta olisi kuitenkin kohtuutonta optimismia kuvitella, että maahanmuutolla maksettaisiin vanhenevien suomalaisten eläkkeet.

Huippuosaajia kaivataan

Hitsaajien ja siivoajien lisäksi maahan kaivattaisiin Korkmanin mukaan todellisia huippuosaajia. Näin yritystoimintaan saataisiin uusia virikkeitä ja kaupallistettavia ideoita.

– Pienuutensa takia Suomi ei voi tuottaa kuin vajaan prosentin maailmalla tuotettavasta tiedosta. Meidän pitäisi kuitenkin pystyä omaksumaan ja hyödyntä-

mään kaikki se tieto, joka maailmalla syntyy.

Vaikka Suomen kilpailukyky monesti keuhataan, ei kaukainen pohjola ole yleensä parhaiden osajien toivelistan kärjessä. Ilmastolle, verotukselle tai vaikealle kielelle on vaikea tehdä mitään, mutta Korkmanin mukaan myös asennepuolelta löytyy vielä runsaasti parannettavaa.

– Suhtaudumme aika varauksellisesti kaikkeen rajojen takaa tulevaan. Toivottavasti asenteet muuttuvat.

Korkmanin mukaan myös suomalaisten viranomaisten toiminnasta löytyy paljon kehitettävää. Esimerkiksi ulkomaalaisten työluvat myönnetään usein vain vuodeksi kerrallaan, ja myös kilpailuimmat osaajat joutuvat jonottamaan työlupiansa uusimista ulkomaalaispoliisin tiskillä.

Työtä riittää tekijöille

Sixten Korkman uskoo, että suurin osa Suomen mahdollisesta työ-

voimantarpeesta saataisiin täytettyä EU:n sisältä, mutta kulttuurisen monimuotoisuuden takia rajoja ei kannattaisi sulkea kaukaisemmilta tulijoilta.

Korkman toivoo, että hallitus toisi nykyistä näkyvämmiin esille myönteisen kantansa maahanmuuttoon, ja pyrkisi näin vaikuttamaan ihmisten näkemyksiin ja viranomaisten toimintaan.

– Hallitus hyväksyi hiljattain maahanmuuttopoliittisen ohjelman, mutta eipä siitä ole paljon näkyntä julkisuudessa, Korkman pahoittelee.

Sixten Korkman on vakuuttunut, ettei maahanmuutto aiheuta työttömyyttä. Työvoiman kysyntä ja tarjonta eivät aina kohtaa, mutta työ itsessään ei lopu, jos työmarkkinat toimivat.

– Kansakunnan kannalta on positiivista, että Suomi on avoin maahanmuutolle määrätyn rajoituksen ja määrätty tavoitteet asettaen, Korkman tiivistää.

On kohtuutonta optimismia kuvitella, että maahanmuutolla maksettaisiin vanhenevien suomalaisten eläkkeet.

Mahmood Rahmanzadah valittiin Seinäjoen koulutuskeskuksen aikuiskoulutuksen vuoden aikuisopiskelijaksi sitkeytensä ja yritteliäisyytensä ansiosta. Niiden avulla kuuro afgaani voitti vaikeudet ja valmistui levyseppähitsaajaksi.

Viittomalla hitsaajaksi

Kuurous ei estä opiskelua

Teksti ja kuvat Kirsi Tikkanen

Mahmood Rahmanzadah viittoo eloisesti avustajansa ja tulkkinsa Arja Kannon kanssa Seinäjoen koulutuskeskuksen luokahuoneessa kertoessaan opiskelustaan levyseppähitsaajaksi.

Kuuro, 41-vuotias afgaanimies iloitsee hiljattain suorittamastaan kone- ja metallialan perustutkinnosta. Tyytyväisyyttä lisää myös se, että hänet valittiin oppilaitoksen vuoden aikuisopiskelijaksi sitkeyden, yritteliäisyyden ja ahkeisuuden vuoksi.

– Siitä seurasi ilo ja hämmennys. Koulutuksen avulla nollasta tuli ykkönen. Nyt tunnen kuuluvani perheeni joukkoon, sillä meillä on aina arvostettu hyvää koulutusta, iloitsee Rahmanzadah.

Rahmanzadah tuntee olonsa rauhalliseksi. Kanto auttaa asioiden hoidossa, joten väärinymmärryksiä syntyy vähemmän. Seinäjoeki tuntuu kotoisalta, asuvathan samassa kaupungissa myös Rahmanzadahin sisarukset. Tilanne oli toinen viisi vuotta sitten, kun mies saapui Suomeen pakolaisena.

– Olin kuin pieni lapsi, ja täällä kaikki piti aloittaa alusta. Englanti, jota olin Intiassa asuessani opetellut, ei auttanutkaan. Suomen kielen pitkät sanat saavat minut kyllä edelleenkin aivan hulluksi, myöntää Rahmanzadah.

Rahmanzadahin veljet halusivat Kanadaan, mutta häntä itseään kiinnosti maa, jossa asui vain viisi miljoonaa ihmistä.

– New Delhistä tullessani hämmästyin, miten tyhjää täällä oli. Ihmettelin, missä kaikki ovat.

Päätäväisyys auttoi eteenpäin

Kommunikointivaikeuksista huo-

limatta Rahmanzadah piti Suomea onnenpotkunaan, sillä täällä kuurous ei estänyt häntä opiskelemasta. Intiassa hän työskenteli vaateteollisuudessa muun muassa pukuompelelmon työntarkastajana.

– Menin kuukauden tutustumisjaksolle kone- ja metallipuolelle. Huomasin kouluttajien olevan osaavia ammattimiehiä. Teoriatunneilla tuli paljon uutta asiaa, mutta opettajilta oli aina helppo kysyä lisää, Rahmanzadah muistelee.

Opiskelu ei olisi onnistunut ilman opiskelutulkkiä eli Kantoa. Opiskelun vaativuutta lisäsi se, ettei käytössä ollut erityisoppimateriaaleja, kuten selkokielistä ammattikirjallisuutta.

– Mahmood on erittäin aktiivinen ja utelias opiskelija. Syntyi paljon ajatuksia ja kysymyksiä, joiden selvittämiseen käytettiin välituntejakin, Kanto kertoo.

Kouluttaja Jorma Latva-Karjanmaa sanoo Rahmanzadahin tuoneen haastetta koko kouluttajatiimille.

– Aikaa on vaadittu enemmän, mutta Mahmood on osoittanut, että esteet ovat päätäväisyydellä voitettavissa.

Työn saaminen seuraava askel

Latva-Karjanmaa on opetellut muutamien tukiviittoman. Se, mihin viittomat eivät ole riittäneet, on hoidettu eleillä tai kirjoittamalla. Juttu luistaa miesten välillä, ja molempia naurattaa.

– Yritän mennä rohkeasti mukaan ihmisten joukkoon. Huumorin kautta tulee sosiaalista kanssakäymistä. Meillä on koulussa aika karskia suomalaista huumoria, Rahmanzadah tunnustaa.

Latva-Karjanmaa sanoo Rahmanzadahin kulttuuritaustan nä-

kyvän vahvana auktoriteettien kunnioittamisena ja sääntöjen noudattamisena.

– Minusta suomalaiset ja afgaanit ovat periaatteessa samanlaisia, vain käytöstavat eroavat hieman. Suomalaiset ovat rauhallisempia ja hiljaisia. Johtuisikohan se ruoasta, meillä kun on niin hyvää ruokaa, Rahmanzadah hymyilee.

Rahmanzadah on käynyt muutamassa työhaastattelussa, mutta työsaanti tuntuu hankalalta.

– Monet sanovat, ettei heillä ole mitään maahanmuuttajia vastaan, mutta kuurous aiheuttaa ongelmia. Tulkkiä voi kuitenkin käyttää myös työsuhteessa, Kanto huomauttaa.

Rahmanzadah ei aio luovuttaa, vaan hänen haaveenaan on suorittaa lisää hitsaajan pätevyysluokkia ja jatkaa opinnoissaan pidemmälle.

– Ihanne olisi tehdä töitä päivisin ja opiskella iltaisin. Valtio voisi lopettaa minulle maksamisen, ja saisin elättää itseni.

Opiskelutulkkaus vaatii monipuolisia taitoja

Vammaispalveluasetuksen mukaan vaikeasti kuulovammaisella on oikeus saada vähintään 120 tulkkaustuntia vuodessa asioimiseen ja vapaa-ajan toimintaan. Tulkkipalvelu on niin sanottu subjektiivinen oikeus, eli kunta ei voi esimerkiksi määrärahojen puutteen vedoten kieltäytyä sen järjestämisestä.

Mahmood Rahmanzadah on käyttänyt Arja Kantoa myös opiskelutulkkiä. Kanto on korkeimman, eli K-tason viitotun puheen osaaja. Hän piti opiskelutulkkausta haastavana tehtävänä, sillä työhön on kuulunut tulkkauksen lisäksi oppimaan ohjaamista ja avus-

Mahmood Rahmazadah ja kouluttaja Jorma Latva-Karjanmaa eivät unohtaneet huumoria opiskelun keskellä.

Mahmood Rahmazadah kiittelee suomalaista järjestelmää, joka mahdollistaa myös kuurojen opiskelun. Tulkki Anja Kanto auttoi selvittämään asioita myös välitunneilla.

Mahmood Rahmazadah valittiin Seinäjoen koulutuskeskuksen aikuisopiskelijaksi vuoden aikuisopiskelijaksi.

tamista sekä tiivistä yhteistyötä kouluttajien kanssa.

– Minulle ei löydy ammatillista viitekehystä, sillä erityismaahanmuuttajat eivät ole sapluunaihmissä. Pelkästään tulkittavan kielen osaaminen ei ole riittänyt, vaan työssä ovat olleet tarpeen pedagoginen koulutukseni ja terapeuttikoulutus sekä pitkä työkokemukseni opettajana.

Kantoa mietityttääkin, osataanko erityismaahanmuuttajille hakea heidän tarpeisiinsa perehtyneitä avustajia, ja ovatko viranomaiset riittävän tietoisia näiden ihmisten kotouttamisen haasteista. □

TukiMies heittää väliin-putoajalle pelastusrenkaan

Projektityöntekijä Risto Lassila selvittää Andrewlle englanniksi, mitä tällä kertaa täyttämismuodrossa oleva kaavake pitää sisällään.

Teksti ja kuva Tuula Ainasoja

Yksin asuvat maahanmuuttajamiehet tuntuvat tiipahtavan muita helpommin yhteiskunnan tukiverkoston silmukoitten läpi. Hämeenlinnan Setlementin TukiMies -projekti auttaa, kun viranomaisten keinot on käytetty loppuun.

TukiMies -projektin vastaava ohjaaja **Risto Lassila** myöntää, että on todella haastavaa mieltiä uusia lähestymistapoja ja toimintamalleja etnisiin vähemmistöihin kuuluville miehille.

– Työkalut ovat aika vähissä joissakin tapauksissa. Näistä ihmisistä kuitenkin löytyy positiivisia voimavaroja. Heissä voi tässä intensiivisessä työssä havaita paremmin sellaisia vahvuuksia, joita viranomaiset eivät lyhyissä tapauksissa välttämättä näe.

– Monella on suomen kielen puutteelliseen taitoon liittyviä ongelmia. Jos ei hallitse kieltä, tulee helposti muitakin ongelmia siihen rinnalle. Työmahdollisuuksia tai työharjoittelupaikkoja on vaikea saada. Työttömyydestä saattaa seurata velkaantumista ja maksuhäiriöitä, ja asiat alkavat mennä entistä enemmän solmuun, Lassila kuvai-

lee tyypillistä tilannetta.

Puolueeton puhutorvi

Viitisen vuotta sitten vaimonsa työn vuoksi Helsinkiin muuttanut **Andrew** päätyi TukiMiehen siipien suojaan jo projektin alkuvaiheessa vuonna 2004. Keskiikäinen englantilaismies ajautui avioeron myötä vaikeaan tilanteeseen, kun vaimo muutti pariskunnan yhteisen lapsen kanssa takaisin Suomeen, ja työttömänä hän päätyi Hämeenlinnaan kielikurssille. Suomen kielen oppiminen tuntuu hänestä edelleen miltei mahdottomalta, joten hän tarvitsee apua monenlaisissa tilanteissa. Risto Lassila auttaa Andrewta kaavakkeiden täyttämässä ja selvittää englanniksi, mitä häntä koskevat viranomaispäätökset tarkoittavat.

– Risto on toiminut puhemiehenäni. Hän on ainut, joka todella kuuntelee ja yrittää auttaa kaikissa tilanteissa parhaansa mukaan. Minusta TukiMiehellä on paljon enemmän painoarvoa kuin millään niistä viranomaistahoista, jotka väittävät ajavansa maahanmuuttajien asioita, Andrew sanoo.

Lassila toimii usein välittäjänä

viranomaisten ja asiakkaan välillä. Hän vie viranomaisille tietoa siitä, miten maahanmuuttajamies kokee oman tilanteensa ja minkälaisen tukitoimien avulla hän itse arvelisi pääsevänsä elämässään eteenpäin. Toisaalta TukiMies selvittää asiakkaalle viranomaisten odotuksia ja yhteiskunnallisia velvoitteita.

Lassila korostaa, että vaikka hän pitääkin ääntä vaikeassa elämäntilanteessa olevien puolesta, hänen on pysyttävä puolueettomana.

– Joillakin saattaa olla viranomaisten kanssa kahnauksia, joita selvitetään yhdessä. Toimin kuulteluissa ja haastattelussa tavallaan miesten puhutorvena.

Vierellä kulkeva kuuntelija

TukiMiehen puheille hakeutuneet miehet kaipaavat nimenomaan aktiivista kuuntelijaa.

– TukiMiehen rooli sosiaalisen kontaktin luojana on tärkeä, koska projektissa on etupäässä yksin asuvia ja yksinäisiä miehiä. He näyttävät joutuvan helposti väliinputoajiksi, jotka eivät ole minkään palvelun piirissä tai joita palvelut eivät tavoita.

Lassilan mukaan projektiin on ohjautunut etupäässä sellaisia hen-

kilöitä, jotka tarvitsevat intensiivistä ja pitkäkestoista tukea. Heidän ongelmansa ovat syntyneet vuosien kuluessa, eikä niitä ratkaista hetkessä.

– Usealle tuki on ylläpitävää, niin että miehet selviävät elämässään päivästä toiseen. Se on lähinnä sitä, että on katto pään päällä ja laskut on maksettu. Työllistymistä ei voida ajatella monellekaan asiakkaalle realistisena tavoitteena.

Hämeenlinnan Setlementti on hakenut raha-automaattiyhdistykseltä rahoitusta vuodenvaihteessa päättyvän projektin jatkohankkeelle. Toimintaa halutaan laajentaa palkkaamalla projektivetäjän rinnalle vertaistyöntekijä. Lisäksi aiotaan kouluttaa miespuolisia vapaaehtoistyöntekijöitä vertaisohjaajiksi.

Lassilan mukaan sukupuolensensitiivinen työote säilyy jatkossakin.

– TukiMies -projektin lähtökohtana oli ajatus, että mies pystyy ymmärtämään toisen miehen tilannetta paremmin kuin nainen, Risto Lassila sanoo korostaen, että miesten hyvinvoinnin kautta voidaan vaikuttaa koko perheen hyvinvointiin. □

Helposti kirjoittaminen on vaikeaa

Selkokieline aineisto auttaa maahanmuuttajien suomen kielen opetuksessa.

Teksti ja kuva Tiina Pelkonen

Idea selkokielestä tuli Suomeen Ruotsin kautta 25 vuotta sitten. Ensin tehtiin helppolukuisia kirjoja. Selkouutiset-lehti perustettiin vuonna 1990 ja Selkokeskus Kehitysvammaliiton toimiston yhteyteen vuonna 2000.

Selkouutiset-lehti, selkokieliset versiot esimerkiksi tutuista kirjaklassikoista, tai selkokielellä tuotetut esitteet on suunnattu niille, joilla on vaikeuksia tekstin lukemisessa ja ymmärtämisessä. Tällaisia ovat muun muassa erilaiset vammaisryhmät, osa vanhuksista ja suomen kieltä opiskelevat maahanmuuttajat.

Selkokeskuksen johtaja **Hannu Virtanen** kertoo, että helpon kielen tuottaminen on haasteellisempää kuin voisi kuvitella. Viime talvena hänelle tuli postia muutamalta maahanmuuttajien opettajalta. Heidän mukaansa Selkouutiset-lehden kieli ei auennutkaan lukijalle niin helposti kuin oli tarkoitus.

– Se tuppaa aina vaikeutumaan, jos siihen ei kiinnitä jatkuvaa huomiota. Lukijoissamme on paljon opettajia, jotka ovat tarkkoja ja kommentoivat virheistä välittömästi, Virtanen kiittää.

Raamit kielen tuottamiselle

Selkokeskus on kehittänyt kansainvälisten ohjeiden mukaan Suomeen raamit siitä, miten selkokieltä tulisi tuottaa. Oriveden opistolla pidetään selkokielen kirjoittajakursseja. Virtasen mukaan hyvän yleiskielen tuottaja omaksuu selkokielen periaatteet helposti, vaikka käytäntö ei niin yksinkertaista ai-

Selkokeskuksen johtaja Hannu Virtanen kertoo, että selkokielisiä kirjoja ilmestyy kymmenkunta vuosittain. Selkokielellä saatavissa on paitsi uusintapainos Kalevalasta, myös helpommin avautuvia kirjoja suomalaisista ilmiöistä sekä ensimmäinen filosofiateos Suuria ajattelijoita.

na olekaan. Pystyäkseen kirjoittamaan selkeästi täytyy ajatella vielä selkeämmin.

Helposti ymmärrettävässä tekstissä vältetään vaikeita sanoja, pas-

siivia ja pitkiä, kerroksittaisia lauserakenteita. Kieliasu on kuitenkin vain osa tekstin ymmärrettävyydestä.

Näkökulmalla on myös mer-

kitystä. Jos aihe on kiinnostava, ja lukija löytää samastumiskohteen, hän jaksaa ponnistella lukimissaan enemmän.

Painotuotteen taitto, typografia ja kuvitus voivat myös joko vie-roittaa lukijan tai vetää hänet sille tekstiin.

Hyvä aihe vetää mukaansa

Selkouutiset ilmestyy joka toinen viikko, ja siinä käsitellään yleisiä ja ajankohtaisia yhteiskunnallisia aiheita. Helsingin Työväenopistossa maahanmuuttajille suomen kieltä opettava **Monica Osvath** on ti-lannut lehden opistolle.

– Selaamme sitä opiskelijoiden kanssa yhdessä aina, kun se ilmestyy. Luulisin, että lehti tulee joil-lekin heistä myös kotiin.

Osvathin mukaan selkokielinen aineisto on tarpeellista ja käytökelpoista varsinkin vähän edistyneempien opiskelijoiden opetuksessa.

– Opetan hyvin kirjavia ryhmiä, eri puolilta maailmaa tänne muuttaneita. Edistyneemmät ovat asuneet Suomessa jo muutaman vuoden ja pystyvät lukemaan helppoja suomenkielisiä juttuja.

Osvathin mukaan juttujen aiheet voisivat toki olla maahanmuuttajia koskettavampiakin, mutta hän ymmärtää, että lehti on tehty useille lukijaryhmille. Kielikään ei aina ole ihan niin yksinkertaista kuin voisi toivoa:

– Onhan siinä monikon partitiivia, illatiivia tai muita kieliopillisia rakenteita, joita emme ole vielä opiskelleet. Mutta jos aihe lukijoita kiinnostaa, he pystyvät kyllä hahmottamaan kokonaisuuden.

Osvathin opiskelijat ovat myös tietoisia selkokielisistä kirjauutuuksista. Selkokeskuksen uutuusluetelo oli ahkerassa käytössä.

– Kyllä täällä nyt tiedetään, että Aleksis Kiven Seitsemän veljestä on selkokielellä saatavissa. □

Emeritusprofessori Isto Ruoppila: Moninaisuus tuo työelämään kilpailukykyä

Teksti ja kuvat Kirsi Tikkanen

Moninaisuus tuo uusia haasteita työelämään. Tasa-arvon on toteuduttava erilaisten ihmisten, ei vain naisten ja miesten välillä, sanoo psykologian emeritusprofessori **Isto Ruoppila** Jyväskylän yliopistosta.

– Suomessa on paljon harvinaisempaa, että työntekijät ovat monesta eri kulttuurista kuin Ruotsissa, jossa tätä vaihetta on eletty 1960-luvusta asti. Täällä sopeutumisvaihe kuitenkin sujune nopeammin, sillä lähtötilanne on EU:n ja ihmisten liikkumisen vuoksi kansainvälinen, Ruoppila arvelee.

Hän on ollut tieteellisenä asiantuntijana työmarkkinajärjestöjen käynnistämässä Mosaiikki-hankkeessa, joissa on tuettu organisaatioita tasa-arvoisten ja erilaisuuden sallivien toimintamallien luomisessa.

Yksi hankkeen konkreettisista tuotteista on Mosaiikki-mittari. Se on työpaikoilla toteutettava kysely, jonka avulla mitataan tasa-arvon toteutumista ja ilmapiiriä. Organisaation tuloksia voidaan vertailla eri aloja käsittelevään normiaineistoon ja miettiä kehittämiskohteita.

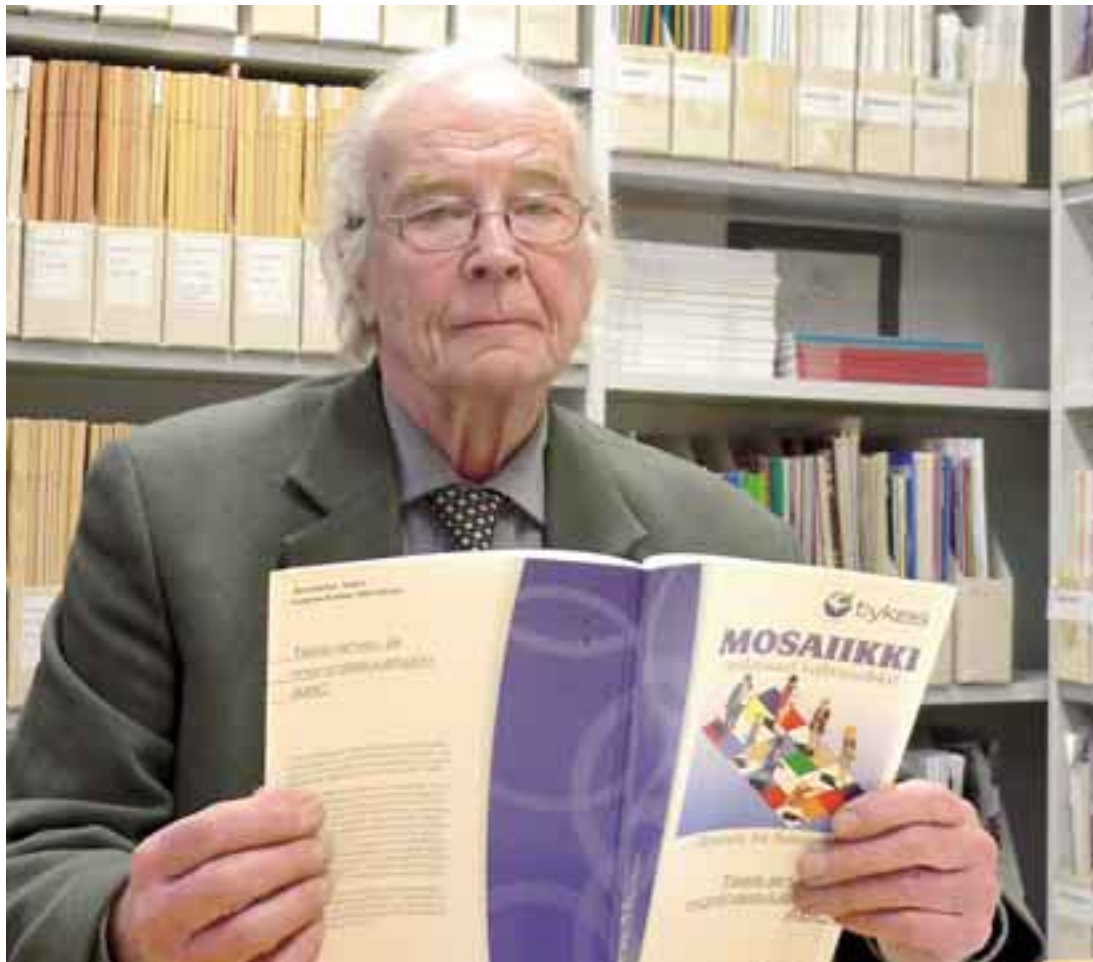
Uhasta voimavaraksi

Hankkeessa tarkasteltiin myös moninaisuusjohtamista. Sillä tarkoitetaan erilaisten ihmisten osaamisen arvostamista ja taitoa ottaa erilainen osaaminen työyhteisön käyttöön. Usein erilaisuus kuitenkin koetaan uhkana.

– Asetelma pitäisi kääntää toisinpäin ja katsoa, mitä uutta tietotaitoa ja mahdollisuuksia erilaiset työntekijät tuovat mukanaan. Moninaisuusjohtamisessa erilaisuus otetaan voimavarana, ei uhkana, Ruoppila huomauttaa.

Ruoppilan mukaan vähemmistöön kuuluva työntekijä hämmentää, koska tuntematonta pelätään. Yleensä pelot lievenevät ja hälvenevät, kun tuntematon muuttuu tunnetuksi.

– Työnjohtotehtävissä olevi-

Isto Ruoppila oli mukana Mosaiikki-hankkeessa, jossa pohdittiin työpaikkojen tasa-arvoa ja erilaisuuden hyväksymistä.

en pitäisikin huolehtia siitä, että olennaiset, aratkin kulttuurierot opittaisiin tuntemaan. Asioista on myös hyvä keskustella etukäteen, ettei uudenlaisen taustan omaavia työntekijöitä tuoda yllättäen työyhteisöön, Ruoppila pohtii.

Erilaisuus tuo osaamista

Vaikka maahanmuuttajien perehdyttäminen työhön vaatii yrityksiltä enemmän aikaa kuin suomalaisten kouluttaminen, tasaantuvat kustannukset myöhemmin.

– Mosaiikki-hankkeessa todettiin, että maahanmuuttajat sitoutuvat enemmän kuin suomalaiset, jotka saattavat herkästi vaihtaa työpaikkaa, Ruoppila perustelee.

Mosaiikki-hankkeessa mukana ollut Espoon kaupunki on hyvä esimerkki moninaisuuden hyödyntämisestä. Espoo pyrkii siihen,

että maahanmuuttajien määrä kaupungin työntekijöissä vastaa heidän osuuttaan väestöstä.

– Tällaisen työntekijän etuna on oman väestön tuntemus ja kulttuuritaustan huomioiminen toimialalla. Samalla hän voi toimia tulkkina ja uusien asioiden opastaminen on sujuvampaa, Ruoppila luettelee.

Professori muistuttaa, ettei samankaltainen kohtelu tarkoita identtisesti toimimista. Moninaisuutta voidaan hyödyntää niin, että kaikki saavat jotain.

– Etelä-Suomen kansainväliset yritykset hyödyntävät jo moninaisuutta työaikajärjestelyissä. Esimerkiksi islaminuskoisille voidaan antaa vapaata ramadanin aikaan, ja pyytää heitä työvuoroihin jouluna.

Myös markkinoinnissa, mainonnassa, myynnissä ja tuotesuunnittelussa on paljon mahdollisuuksia

hyötyä moninaisuudesta. Ruoppila uskoo, että globaalitaloudessa on edelleen etua siitä, että tunnustetaan eri alueiden erityispiirteet.

– Tätä ei ehkä voi soveltaa sellu-paperin tekemiseen, mutta esimerkiksi elintarviketeollisuudessa maakuasioissa ja pakkausten esteettisyydessä on kulttuurisia eroja.

Mosaiikki-hankkeessa ilmeni, että maahanmuuttajat hyväksytään palvelualan työyhteisöihin, mutta asiakkaat pyrkivät usein koettelemaan heidän tietoaan ja taitojaan.

– Tietenkin hankalia asiakkaita riittää aina. Täytyy silti toivoa, että suomalaiset muuttaisivat asenteitaan ja pitäisivät kaikkia samanarvoisina. Monien yritysten toiminta kutistuu, jos niihin ei saada työvoimaa ulkomailta, muistuttaa Ruoppila. □

Maahanmuuttajien arviointi vaikeaa

Psykologiset testit eivät ole yleispäteviä

Teksti Iita Kettunen

Kuva Futureimagebank

Länsimaissa kehitettyjen psykologisten arviointimenetelmien käytössä on jo alusta lähtien törmätty vankkaan seiniin, sillä erilaisilla kulttuureilla on erilaiset älykkyyksäilyksen ja kognitiivisten kykyjen arvostuksensa.

Nykyisin on ymmärretty, että eri yhteisöt kehittävät erilaisia kognition muotoja, joita ei voi asettaa paremmuusjärjestykseen. Suuri osa meillä käytössä olevista psykologisista testeistä mittaa kielellistä päättelykykyä. Siitä huolimatta joitakin testejä käytetään maahanmuuttajien tutkimuksessa, ja tulosten tulkinta jää testiä käyttävän psykologin ammattitaidon varaan. Tämä herättää kysymyksen tutkimuksen eettisistä perusteista.

– Silloin, kun psykologi katsoo olevansa pätevä arvioimaan toisesta kulttuurista lähtöisin olevaa henkilöä ja tulkitsemaan testien tuloksia suhteessa erilaiseen standar-

dointiaineistoon, ei eettistä ongelmaa ole, vakuuttaa psykologi **Pekka Heiskari**.

– Tällöin kuitenkin saatuja arvoja täytyy käyttää varovasti. Testitulokset ei sellaisenaan ole tulos. Se täytyy tulkita suhteessa muuhun käytettävissä olevaan tietoon, kuten kielellisten ja kulttuuristen tekijöiden merkitykseen.

Lapset ongelmaryhmä

Psykologisia arviointimenetelmiä käytetään muun muassa terveydenhuollossa, työ- ja organisaatiopsykologiassa, kasvatusta ja kehityspsykologiassa sekä psykoterapiassa. Kliininen psykopatologia tekee yleistä persoonallisuuden arviointia.

Maallikolle tutuinta on arviointimenetelmien käyttö arvioitaessa lapsen oppimiskykyä ja ennustettaessa koulumenestystä. Maahanmuuttajalapsia halutaan testata muun

muassa oikean tasoluokan löytämiseksi ja suomen kielen opetuksen tarpeen määrittämiseksi.

– Kunnollisia oppimistestejä maahanmuuttajalapsille ei kuitenkaan ole, eikä suoriutumista koulussa voida arvioida ennen kuin tiedetään lapsen lähtökohdat. Tämä on mahdotonta joidenkin lasten tapauksissa, Heiskari kertoo.

Suomalaisessa testipaletissa ei Heiskarin mukaan ole ainutkukaan kattavaa yleisen älykkyyden testiä.

Hän on toimitusjohtajana Psykologien Kustannus Oy:ssä, joka tuo maahan ja tuottaa psykologien käyttöön arviointivälineitä ja kirjallisuutta.

Kieli hallitsee testejä

Heiskari pitää voittamattomana esteenä sitä, että yleiset älykkyydet mittavat hyvin vahvasti kielellistä älykkyyttä. Niinpä edes Suomen

ruotsinkielisen väestön testaamiseen ei löydy riittävästi arviointivälineitä. Lisäksi joissakin kulttuureissa kieli ei ole niin hallitseva kuin meillä, vaan esimerkiksi havaintokyky on tärkeämpi.

– Nykyisin meillä käytössä olevista arviointimenetelmistä voidaan maahanmuuttajille käyttää vain joitain hahmottamiseen ja havainnointiin liittyviä testejä sekä jossain määrin päättelykykyä mittaavaa Culture Fair Intelligence -testiä.

On siis hyväksyttävä tosiasia, että yleistestejä ei voida laatia. Kansainvälisten standardisoidujen testien vaatima taustatutkimus ja kääntäminen on kallista. Siksi testejä ei kannata kääntää ja soveltaa edes suomeksi saati pienemmillä kieliryhmille. Suomessa ei kuitenkaan olla täysin umpikujassa: Psykologien Kustannus Oy:ssä on kehitteillä joitakin hypoteettisen päättelyn testejä.

– Paljon vastuuta jää kuitenkin arviointia tekevän psykologin harteille, Heiskari toteaa. □

Hyvät käytännöt yksiin kansiin

Teksti Eva Lindberg, kuva Artville

Euroopan sosiaalirahaston (ESR) hankkeissa kehitellyt hyvät käytännöt työelämän monikulttuurisuuden haltuun ottamiseksi on nyt koottu kirjoihin ja kansiin. Liki 30 hankkeesta kerätyt kokemukset on työstetty hyviksi käytännöiksi, joita voi soveltaa niin yksityisissä yrityksissä kuin julkisella sektorilla, neuvonnassa ja asiakaspalvelussa, johtamisessa ja työyhteisön toiminnassa.

Useimmissa toimintamalleissa moniammatillisuus ja hallintojen rajat ylittävä, useiden toimijoiden toteuttama yhteistyö nos-

tetaan monikulttuurisen työelämän keskiöön.

Nelisen vuotta kestäneen ESR MoniQ-projektin lopputuotokset, neljä julkaisua, sisältävät perusteellisia prosessikuvauksia ja käytännön toimintamalleja myös maahanmuuttajien koulutuksen hankinnasta ja kehittämisestä.

Hajanainen tieto yhteen

Monikulttuuriseen työelämään keskittynyt MoniQ oli yksi työministeriön tuotekehityshankkeista, joiden tavoitteena oli tuotteistaa ja mallintaa ESR-projekteissa kehitettyjä hyviä käytäntöjä ja toimintamalleja.

Hanke päätettiin käynnistää ESR-kauden väliarvioinnin tulosten vaikutuksesta. Kävi ilmi, että ESR-projekteissa oli saatu aikaan hyviä tuloksia yksittäisten ihmisten työmarkkina-asemassa ja yritystoiminnan edistymisessä, mutta hankekenttä oli pirstaleinen eikä tarjonnut mahdollisuuksia projektien vuoropuhelulle.

Painopiste on ollut kehittää tuotteita ja toimintamalleja määrätietoisesti ja saattaa tietyn teeman mukaiset projektit hedelmälliseen yhteistyöhön keskiteytyn koordinaation avulla.

Hyviä käytäntöjä työstettävä

Hyvät käytännöt on jatkuva prosessi, jossa opitaan, saadaan palautetta, reflektoidaan ja analysoidaan sitä, mikä toimii, mikä ei toimi – ja miksi. Hyvien käytäntöjen toteuttamista varten tarvitaan paljon tietoa: kuvauksia, tilastoja ja kustannustietoja.

Hyvien käytäntöjen prosessi voidaan pilkkoa viiteen vaiheeseen. Ensimmäinen vaihe on käytännön **tunnistaminen**. Seuraavaksi tulee **käsitteellistäminen** eli käytännön kuvaaminen sanallisesti. Kolmantena on **arvioiminen**, jossa selvitetään, mikä tekee käytännöstä hyvän.

Arvioinnin jälkeen tulee **tiivistäminen**, jolloin käytäntö laitetaan siirrettävään muotoon. Viimeiseksi tapahtuu **siirtäminen**, jolloin tiivistys tuotetaan käytännöksi.

Hyvien käytäntöjen tunnistamis- ja levittämisprosessi tulisi jatkossa vielä selvemmin kiinnittää projektin elinkaaren kaikkiin vaiheisiin. Projektin tavoitteen tuoteistamiseen pitäisi varata riittävästi aikaa.

Projektikentällä on selkeä tarve vuorovaikutteiselle yhteiselle kehittämiskeskustelulle, jossa vastuu eri teemojen sisäisestä koherenssista ja mallien eteenpäinviemisestä kuuluu esimerkiksi nimetyille teemaveturille. Teemaveturit antaisivat koulutusta ja konsultaatiota, seuraisivat miten hanke etenee ja auttaisivat tunnistettujen prosessien kehittämisessä. Tämä edistäisi myös kansallista ja kansainvälistä verkostoitumista. □

Kirjoittaja on työministeriön MoniQ-projektikoordinaattori

Monikulttuurisuus työyhteisössä

Teemoina yhdenvertaisuuden levittäminen työyhteisön toimintaan ja johdon arvostuksen ja sitoutumisen merkitys moninaisuustyössä. Käytänteitä työyhteisöille vuorovaikutusosaamisen ja valmiuksien kehittämiseksi asiakaspalvelussa ja monimuotoisessa työyhteisössä.

Tavoitteena toimiva monikulttuurinen työyhteisö

Hyviä käytäntöjä ja vinkkejä maahanmuuttajien koulutuksen kehittämiseen ja koulutushankintaan. Mallit on valittu niin, että niitä voidaan soveltaa erikokoisille paikkakunnille, erilaisiin tarpeisiin ja asiakasryhmiin.

Maahanmuuttaja työhallinnon asiakkaana

Esitellään palveluita, joilla työhallinto pyrkii vastaamaan eri

toimijoiden tarpeisiin ja joilla on yhteys maahanmuuttajien kotoutumis- ja työllistymisprosessiin. Huomion kohteena on erityisesti työhallinnon neuvontapalvelut. Julkaisussa arvioidaan myös mitä lisäarvoa työvoiman palvelukeskukset voivat tuoda maahanmuuttajille suunnattuihin palveluihin.

Toimintamalleja ja kokemuksia monikulttuurisuudesta

Tavoitteena on antaa esimerkkejä ESR-projekteissa kehitetyistä toimintamalleista pääosin työhallinnolle sekä esitellä kerättyjä kokemuksia yleisellä tasolla. Niissä korostuu moniammatillinen ja hallintojen rajat ylittävä, usean toimijan välinen yhteistyö siten, että yhdenvertaisuus läpäisee koko palveluprosessiketjun.

Julkaisuja voi tilata Editasta.

Kunnat yhteistyöhön kotouttamisessa

Teksti Arja Saarto

Kolmannes kotouttamisohjelman laatineista kunnista oli päivittänyt ohjelmaansa, kertoo tuore kotouttamiskysely. Päivittämisen syynä olivat sääntömuutokset, yhdenvertaisuusteeman huomioiminen, työperäisen maahanmuuton haasteet, kuntaliitokset ja seutuyhteistyön kehittyminen. Ohjelmiin halutaan myös kirjata yhä enemmän konkreettisia toimenpide-ehdotuksia. Kotouttamiskyselyn toteutti työministeriö yhdessä TE-keskusten kanssa.

Vuotta 2005 koskevaan kyselyyn vastasi 250 kuntaa. Kaikki kunnat, joissa asuu yli 500 ulkomaalaista, vastasivat kyselyyn. Yli 93 prosenttia ulkomaalaisista asuu kyselyyn vastanneissa kunnissa ja yli 90 prosenttia kunnissa, joissa on kotouttamisohjelma. Valtaosa vastaajista toimi kunnassaan sosiaali- ja terveystoimen johtavissa tehtävissä.

Kotoutumista edistäviä palveluja on parhaiten tarjolla suurissa kaupungeissa. Toisaalta palvelut pienissä kunnissa ovat yksilöllisiä ja asiakkaan elämäntilanteen huomioivia. Alle 16-vuotiaiden kotouttamispalvelut näyttäisivät toimivan kaikkialla, mutta yli 64-vuotiaiden palveluiden saatavuudessa olisi paljon parantamisen varaa.

Ongelmalliseksi vastaajat kokevatkin kotouttamisessa sen, ettei toimenpiteitä ole tarjolla riittävästi. Erityisesti työvoimaan kuuluvien kotoutumiseen ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota. Vastauksissa nousi esille samat haasteet kuin aikaisempina vuosina: henkilöstöresurssit ovat riittämättömät, koulutus ja perehdytys vähäistä.

Yhteistyö lisääntynyt

Tulokset osoittavat, että yhteistyö kotouttamisessa on kuntien välillä lisääntynyt. Erityisesti projek-

titoiminta on lisännyt yhteistyötä. Ohjelmia on täydennetty kolmannen sektorin toiminnalla. Palvelujen järjestämisen lisäksi kolmas sektori osallistuu kotouttamisohjelmien laadintaan etenkin suurissa kunnissa.

Kunnat tukevat rahallisesti kolmatta sektoria. Monet kunnat ovat perustaneet monikulttuurisuusneuvottelukuntia.

Kotouttamisohjelmien toteutumista seurataan 47 kunnassa ja kotoutumissuunnitelmien toteutumista 64 kunnassa. Pakolaisia vastaanottaneet kunnat seuraavat sekä kotouttamisohjelman että kotoutumissuunnitelmien toteutumista muita enemmän. Seurannassa on kuitenkin edelleen kehitettävää: yli puolet vastaajista ilmoittaa, että seuranta ei ole.

Kysely on toteutettu vuodesta 2000 lähtien. Kotouttamisessa on selvästi nähtävissä uusille yhteiskuntapolitiikan lohkoille tyyppinen kehitys.

Ensin on tarpeen luoda lainsäädäntö ja koneisto tavoitteiden toteuttamiseksi. Sen jälkeen tapahtuu teknistä ja käsitteellistä oppimista: laaditaan lain mukaisia ohjelmia ja suunnitelmia, tehdään yhteistyötä kunnan eri viranomaisten kesken ja luodaan suhteet muihin jo vakiintuneisiin toimialoihin.

Yhteiskunnallista oppimista tapahtuu, kun etsitään yhteistyökumppaneita myös hallinnon ulkopuolelta ja edellytetään muutoksia toimijoiden keskinäisissä liittoutumisissa. Toimijoiden piiri laajenee ja yhteistyötä tehdään yhä enemmän yli hallinto- ja kuntarajojen. Näin on käymässä myös kotouttamislain toimeenpanossa.

Raportti löytyy internetistä: www.mol.fi/migration

Kirjoittaja on työministeriön suunnittelija.

Selvitys paljasti:

Maahanmuuttajien kielenopetus tehotonta Ruotsissa

Teksti ja kuva Maria Palo

Maahanmuuttajille Ruotsissa suunnattu ruotsin kielen opetus on osoittautunut tehottomaksi. Kouluvirasto on tehnyt selvityksen maahanmuuttajien kielenopetuksesta ja lopputulos on yksiselitteinen: opetus on epäonnistunut. Kielikurssin läpikäyneet ovat oppineet Ruotsia saman verran kuin peruskoulun kolmasluokkalaisten osaavat.

Ruotsin kouluvirasto muutti maahanmuuttajille tarkoitettua kielen opetusta vuonna 2003. Kolme vuotta muutoksen jälkeen voidaan sanoa, että uudistus oli susi syntyessään. Opetuksen laatu ei ole vastannut sille asetettuja vaatimuksia, sanoo opetuksesta selvityksen tehnyt opetusneuvos **Eva Wiren**.

Kolme vuotta sitten tehty uudistus pitää sisällään kolme eri vaikeustasoa. Tarkoitus oli, että jokainen maahanmuuttaja voisi osallistua sille kielikurssille, jonka hänen koulutustasonsa mahdollistaa.

A-kurssi on tarkoitettu oppilaille, joilla on heikoin koulutus-

tasoa. B ja C- kurssit on tarkoitettu jo hieman kieltä osaaville ja paremmin kouluttautuneille. A-kurssin aloittavien odotettiin ilman muuta jatkavan B- ja C-kurssille. Näin ei kuitenkaan ole käynyt. Vain kahdeksan prosenttia A-tason kurssin aloittaneista on jatkanut seuraavalle kurssille, Wiren kertoo.

Kunnat vastuussa

Vastuu kielikurssien järjestämisestä on kunnilla. Opetus on monissa kunnissa järjestetty hyvin ylimalkaisesti, Eva Wiren sanoo.

– Kunnat ovat halkoneet sääntöpilkkuja, koska se on ollut helppo. Mikäli joku oppilas on kokenut, että hän osaa ruotsia enemmän kuin A-taso edellyttää ja on halunnut siirtyä opiskelemaan B-tasolle, tähän ei ole annettu mahdollisuutta. Oppilaat ovat turhautuneet ja jääneet opetuksesta kokonaan pois, Wiren kertoo.

Eva Wiren peräänkuuluttaa valtion vapautta.

– Valtion tulisi jakaa opetuksen suunnattuja varoja muillekin organisaatioille kuin kunnille. Oli-

Integraation musta kirja ruotii Ruotsin kotouttamispolitiikkaa

Ruotsin integraatiopolitiikalla on väärä maali. Tähän lopputulokseen on tullut asiaa tutkinut professori **Masoud Kamali**, joka teki tutkimuksen ruotsalaisen kotouttamispolitiikan toimivuudesta edellisen hallituksen pyynnöstä. *Integrationens svarta bok (Integraationen musta kirja)* -tutkimus ilmestyi syksyllä ja on herättänyt Ruotsissa kiivasta keskustelua.

Masoud Kamali osoittaa sormella rasistista enemmistökulttuuria: enemmistöä, joka ei anna pakolaisille mahdollisuuksia hyödyntää saamaansa koulutusta.

Pakolaisille suunnattu kielenopetus ei toimi. Heidät eristetään asunto-alueille, joissa ei asu ruotsalaisia. Heidät pakotetaan luopumaan omasta identiteetistä, koska heidän on ruotsalaistettava nimensä saadakseen töitä.

Kamalin mukaan tämä ei kerro tasa-arvoisesta ja sosiaalisesta yhteenkuuluvaisuudesta. Hän vaatii muutoksia nykyiseen integraatiopolitiikkaan, koska se perustuu rakenteellisten erojen tuottamiseen ihmisten välillä. Hän viittaa ennen kaikkea asuttamispolitiikkaan. Pakolaisilla ei hänen mukaansa ole mahdollisuuksia päästä asumaan esimerkiksi Tukholman keskusta.

Kamali ehdottaa erityisen valtiollisen viraston perustamista. Sen ensisijainen tehtävä olisi taata etusija valtiollisiin virkoihin sellaisille pakolaisille, joilla on tarvittava koulutus ja jotka asuvat liian maahanmuuttajapainotteisilla asuinalueilla.

Kamali puhuu positiivisesta erityiskohtelusta. Valtiollisten virastojen tulee näyttää, että etnisellä taustalla ei ole merkitystä, vaan pelkästään osaamisella.

si hyvä siirtää opetus alueelliselle tasolle, jolloin opetukseen saataisiin enemmän vivahteita ja vaihtoehtoja. Alueellisesti voitaisiin myös toteuttaa paremmin kunkin yksilön henkilökohtaiset tarpeet ja toiveet.

Opetuksen tarkoituksena on,

että maahanmuuttajat pystyvät sopeutumaan ruotsalaiseen yhteiskuntaan.

– Opetusta on muutettava. Ilman ruotsin kielen hallintaa maahanmuuttajat jäävät yhteiskunnan ulkopuolelle, Wiren toteaa.

Ruotsin muslimineuvosto luo keskusteluyhteyksiä

Teksti ja kuva Isra Lehtinen

Ruotsissa on noin 450 000 muslimia ja lähes saman verran ruotsinsuomalaisia. Yksi heistä on suomalaissyntyinen **Helena Benaouda**, joka valittiin vuonna 2005 Ruotsin muslimien neuvoston puheenjohtajaksi.

Benaouda on viettänyt Ruotsissa koko aikuisikänsä, ja muslimi hän on ollut 24 vuotta. Hän toimii myös Ruotsin hallituksen asettamissa tehtävissä: kriisivalmiuslaitoksen ryhmässä, pakolaiskomiteassa, uskonnollisille yhteisöille jaettavien valtionavustusten yhteistyöohjelmassa sekä juutalaisten ja muslimien välisessä dialogiryhmässä.

Ruotsin muslimien neuvosto, Sveriges Muslimska Råd (SMR) perustettiin vuonna 1992, kun kaksi suurta valtakunnallista muslimijärjestöä muodostivat yhteistyöjärjestön yhteisten asioiden ajamiseksi.

Muut järjestöt ovat tulleet mukaan pikku hiljaa. Ruotsin muslimijärjestöistä yhdeksän kuuluu SMR:ään, ja jäsenjärjestöjen kautta mukana on 80 prosenttia järjestäytyneistä muslimeista.

Helena Benaoudalla on takanaan ensimmäinen työntäyteinen vuosi puheenjohtajana. Ruotsin muslimien neuvoston tehtävänä on tehdä muslimien elämä helpommaksi Ruotsissa, tunnistaa muslimien yhteiset kysymykset ja puhua muslimien puolesta viranomaisten ja poliittisen vallan kanssa. Viranomaisten kanssa sillä on säännöllinen yhteys.

Yhteydet mediaan on organisoitu.

– SMR:llä on lehdistösihteerit, ettei kuka tahansa vastaa kysymyksiin mitä tahansa, Benaouda kertoo.

Paavin puhe ja huntukohu esillä

Ruotsin muslimien neuvosto on viime aikoina käsitellyt paaviin liittyvää keskustelua ja hunnusta nousutta kohua Englannissa. Be-

naouda on ollut televisiossa haastateltavana näistä teemoista, ja SMR on julkaissut kotisivuillaan lehdistötiedotteen paavin puheesta Regensburgissa.

Paavin siteerausta SMR pitää varomattomana ja painottaa molemminpuolista kunnioitusta, suvaitsevaisuutta ja vuoropuhelun tärkeyttä.

Huntukeskustelussa hätäisten johtopäätösten vaarana on eristämisen lisääntyminen. Ihmisten tulee saada päättää itse, miten he pukeutuvat, SMR toteaa.

Juutalaisen yhteisön kanssa SMR tekee yhteistyötä teurastuskysymyksessä.

Ruotsissa, kuten Suomessa, ei saa teurastaa islamilaisen

teurastustavan mukaan. Benaouda näkee, että muslimien ja juutalaisten teurastustapaa ei haluta ymmärtää.

Benaouda pitää tärkeänä avata keskustelua niiden muslimien kanssa, joilla ei ole yhteyttä SMR:ään. Tällaisia ovat esimerkiksi uudet shiialaiset järjestöt. □

Median ja Ruotsin muslimien neuvoston välille on kehittynyt entistä parempi yhteys, Helena Benaouda kiittelee.

Mohamed El Aboudin haaveena on päästä kuvaamaan oma pitkä dokumentti. Sanna Liinamaa viimeistelee taustalla Basaari-ohjelman leikkausta.

Mundo-toimittajat haluavat valtavirtaan

Basaarista kanaville

Yleisradion tavoitteena on lisätä maahanmuuttajien näkyvyyttä kanavilla. Basaari-ohjelman tekijät toivovat, että tämä näkyisi työtarjouksina ja nykyistä avoimempina mahdollisuuksina.

Teksti ja kuvat Mikko Arvinen

Yleisradion TV1:n Basaari-ohjelma juhli syksyllä kymmenvuotissyntymäpäivää. Kymmenessä vuodessa Suomi on muuttunut selvästi ai-

kaisempaa monikulttuurisemmaksi. Yleisradiossa on jouduttu pohtimaan, miten monikulttuurisuus voisi näkyä ja kuulua paremmin sen kanavilla.

Yksi asia on varma: uusia, erilaisia ruutukasvoja tarvitaan nope-

asti lisää. Monet heistä opiskelevat parhaillaan maahanmuuttajille ja etnisille vähemmistöille suunnatussa Mundo-mediakoulutusprojektissa.

Yleisradion, Stadia-ammattikorkeakoulun ja SixDegrees -lehden yhdessä järjestämään koulutukseen osallistuu 24 opiskelijaa paristakymmenestä eri maasta. Useimmilla heistä on aikaisempaa kokemusta ja koulutusta media-alalta.

Marokosta Australian kautta

Suomeen muuttanut **Mohamed El Aboudi** on suorittanut teatteri- ja elokuva-alan korkeakoulututkinnot Marokossa ja Australiassa. Basaari-ohjelman tekoon hän pääsi mukaan heti muutettuaan Suomeen vuonna 2001. Basaarin lisäksi hän on tehnyt ohjelmia esimerkiksi YLEN Aamu-tv:lle ja FST:lle.

Uralla eteenpäin

Viime keväänä El Aboudi ohjasi kansainväliseen, jalkapallosta kertovaan Pois paitsiosta -sarjaan do-

Maria Friman toivoo, että romanit ja maahanmuuttajat näkyisivät tavallisissa ohjelmissa. "Että ei aina korostettaisi erilaisuuttamme."

"Veikkaan, että nykyinen Helsinki voidaan pitää aidosti monikulttuurisena kaupunkina kymmenen vuoden kuluttua", Tahir Aliyev pohtii Pasilassa.

kumentin Suomeen muuttaneesta palestiinalaisesta jalkapalloilijasta. Dokumentti valittiin ehdolle arvostettuun Prix Europa -kilpailuun. Ensi keväänä hän ohjaa Suomen jakson yhteiseurooppalaiseen City Folk -sarjaan. Kokemuksen myötä töitä on riittänyt, mutta medialalla kilpailu on kovaa.

– Nyt näyttää aika hyvältä. Freelancerina joutuu kuitenkin jatkuvasti kamppailemaan töistä.

Hänen mukaansa Basaari-ohjelmassa on ollut upea työskennellä, mutta hän toivoo, ettei ulkomaalaisia luokiteltaisi vain Basaarin tekijöiksi.

– On ärsyttävää, jos ajatellaan, että "olet ulkomaalainen, teet siis Basaaria". Olisi mukava päästä myös eteenpäin töissä.

Suhtautuminen on El Aboudin mielestä kehittymässä parempaan suuntaan, mutta parantamisen varaakin löytyy. Monesti maahanmuuttajiin suhtaudutaan ensisijaisesti maahanmuuttajina, ja vasta tämän jälkeen jonkin alan ammattilaisina.

– Toivon, että ei katsottaisi nimeä, naamaa tai hiusten väriä, vaan tarjoamaani ideaa.

Tavallista näkyvyyttä

Mohamed El Aboudi ja Maria Friman saivat syyskuussa Yleisradion tuhannen euron tunnustuspalkinnot ansiokkaasta työstään Basaari-ohjelman hyväksi.

Mundo-projektissa opiskeleva Friman on tehnyt Yleisradiol-

le useita romanikulttuuria käsitteleviä ohjelmia. Mitenkään liikaa romanikulttuuri ei ole kuitenkaan saanut näkyvyyttä.

– YLE ei ole panostanut, mutta ei meillä ole ollut hirveästi teki-jöitäkään. Eli syyttävä sormi osoittaa molempiin suuntiin.

Friman kertoo, että ei muista nähneensä televisiossa koskaan kokonaan romaninkielistä ohjelmaa. Toisaalta hän toivoo, että romanikulttuuria käsiteltäisiin normaalina osana suomalaista yhteiskuntaa.

– En haluaisi, että korostetaan kulttuuriamme ja erilaisuuttamme, vaan sitä, että emme oikeasti ole niin erilaisia.

Pykälää ja purtavaa

Maria Friman ja Azerbaidžhanista pari vuotta sitten Suomeen muuttanut Tahir Aliyev juontavat YLEllä lokakuussa alkanutta Pykälää ja purtavaa -ohjelmasarjaa. "Keskusteleva oppimishjelma" kertoo viihteellisesti Suomeen muualta muuttaneiden vaikeiksi kokeamista asioista.

– Jos haluaa tietää, mihin kaikkiin ongelmiin maahanmuuttaja voi Suomeen muutettuaan törmätä, kannattaa ohjelmaa katsoa, Aliyev mainostaa.

Azerbaidžhanissa historiaa opiskellelle Aliyevin tie Suomeen kulki Bakussa järjestettyjen suomalaisen elokuvan festivaalien kautta. Festivaalien projektikoordinaattorina työskennellyt Aliyev tutustui oh-

jaaja Pirjo Honkasaloon, ja päätyi tuotantopäälliköksi tämän Melancholian 3 huonetta -dokumenttielokuvan kuvauksiin. Kuvauksissa hän tutustui erääseen toiseen suomalaiseseen naiseen niin hyvin, että päätti lopulta muuttaa hänen perässään Suomeen asumaan.

Heti Suomeen muutettuaan Aliyev pääsi mukaan Mundo-projektiin, missä hän on työskennellyt ohjaajan assistenttina.

– Tämä on ollut loistava mahdollisuus päästä sisälle suomalaisen mediamaailmaan, Aliyev kehuu.

Aliyevin mukaan Suomi on vastatuloissa monikulttuurisuuden ensimmäiseen vaiheeseen, missä maahanmuuttajat näkyvät kauppoissa, metroissa ja opettajina.

– Miksipä he eivät voisi näkyä myös mediassa. ☐

Pykälää ja purtavaa esitetään YLE Teemalla keskiviikkoisin klo 19.00 ja uusintana YLE TV1:ssä lauantaisin klo 12.00. Basaari nähdään YLE TV1:ssä maanantaisin klo 17.10 ja uusintana lauantaisin klo 11.30.

Kaiken maailman Yleisradio?

Yleisradion erityis- ja vähemmistöryhmien palvelustrategiasta löytyy yleviä sanoja: "YLE luo toiminnallaan edellytyksiä moninaisuutta suvaitsevaiselle Suomelle."

Lokakuun puolivälissä järjestetyssä YLE ja monikulttuurisuus -seminaarissa huomasin, kuinka haastavasta tavoitteesta on kyse. Lain mukaan YLEn pitää tuottaa ohjelmia viittomakielellä, saameksi ja romaniksi. Yleisradiossa on tehty periaatepäätös, että kielivalikoimaa lisätään venäjänkielisillä ohjelmilla, mutta muuten maahanmuuttajia pyritään palvelemaan pääasiassa suomeksi. Tavoitteena on, että maahanmuuttajat näkyisivät jatkossa paremmin kaikissa Yleisradion ohjelmissa.

Yleisradion strategia- ja kehitysjohtaja Ismo Silvon mukaan maahanmuuttajat tulisi huomioida nykyistä paremmin varsinkin draamaohjelmissa. Silvon mukaan asiaohjelmissa maahanmuuttajien näkökulmat tulevat jo kohtalaisen hyvin esille, mutta pelkästään asiaohjelmiin keskittymisessä vaarana on, että niiden viesti saattaa mennä kokonaan ohi monilta, mahdollisesti jopa pientä asennekasvatusta kaipaavilta, kansanryhmittä.

Mundon projektipäällikkö Marita Rainbird toivoo, että maahanmuuttajia alkaisi jatkossa todella näkyä sekä ruudussa että kameran takana nykyistä enemmän. Esimerkiksi ruotsalasiin kanaviin verrattuna suomalaisissa ohjelmissa maahanmuuttajia näkyy todella harvoin.

– Juhlapuheiden jälkeen me odotamme ruohonjuuritasolla nyt konkreettisia toimenpiteitä, jotta monikulttuurisuus todella alkaisi näkyä Yleisradiossa, Marita Rainbird summaa.

Sijaismummosta tuli perheenjäsen

Eläkkeellä oleva tiedottaja Mirja Riihimaa lupautui sijaismummoksi kenialaissyntyisen Jane Kivilahden pojille. He valloittivat sijaismummon sydämen heti.

Teksti Tiina Pelkonen
Kuvat Pete Aarre-Ahtio

Kirkkaana ja tuulisena päivänä Vantaan kansainvälisen koulun yhteydessä toimivan päiväkodin sisätiloista löytyy vain siivooja. Kaikki ovat pihalla. Esikoululaisia ei kuitenkaan näy missään. Meidät neuvotaan katsomaan alapihalle, ja sielälähän kaksi natiaista potkii jalkapalloa niin, että varaston seinä jymähtelee.

– **Kariz** on urheilullinen ja vankkarakenteinen poika. Kuljetan häntä painiharjoituksiin joka keskiviikko, kertoo Karizin sijaismummo **Mirja Riihimaa** lämpimällä äänellä.

Seitsemänvuotiaalla Kariz Kivilahdella on tumma, kiharainen tukka, jonka latvat on värjätty punaisiksi. Hän ei malttaisi jättää palloa pelitoverilleen, mutta lähtee kuitenkin mummon mukaan. Ensin pitää kiivetä mäkeä ylös pidempää reittiä portaiden vierestä, roikkua kiipeilytelineessä ja potkia soraa. Välissä kätelee päiväkodin opettajaa, joka toivottaa englanniksi hyvät viikonloput.

Mummoksi neljälle pojalle

Mirja Riihimaa jäi eläkkeelle Vantaan joukkoliikenneyksikön tiedottajan virasta pari vuotta sitten, mutta aktiivisena ihmisenä lähti naisten käsityöpajaan vapaaehtoistyöntekijäksi. Siellä hän tapasi Keniasta vuonna 1990 Suomeen muuttaneen **Jane Kivilahden**. Kävi ilmi, että Kivilahden lapsilla ei ole isovanhempia. Hänen omat vanhempansa Keniassa ja lasten suomalaiset isovanhemmat ovat jo kuolleet. Lapsilla oli tarve saada oma mummo, koska ystävilläkin on.

Riihimaa lupautui sijaismummoksi. Heti seuraavana päivänä pojat tulivat häntä katsomaan.

– **Kariz** oli silloin nelivuotias, kamalan villi. Isot veljet olivat sanooneet, että ei saa riehua, kun mummo on niin hirveän vanha, Riihimaa naurahtaa.

Jane Kivilahdella on neljä poikaa. Karizinhoan me jo tapasimme. Nico on 13-vuotias, Mi-

ro 11, ja uusi vauva, **Kamau**, juttuntekohetkellä kolmen kuukauden ikäinen.

– Jane osoitti suurta luottamusta heti alussa antamalla avaimensa ja sanomalla, että saan tulla koska vain. He ottivat minut perheenjäseneksi.

Puolen vuoden kuluttua Jane Kivilahti joutui pieneen leikkaukseen, ja sijaismummo muutti heidän kotiinsa siksi aikaa. Vauvaa ei silloin vielä ollut. Mirja Riihimaa asui poikien kanssa vajaan viikon, jolloin he oppivat hyvin tuntemaan toisensa. Nyt hän käy tottuneesti Vantaan kansainvälisen koulun ja päiväkodin juhlissa ja osallistuu vanhempaintoimintaan.

Jouluksi Keniaan

Miro on ollut kotimiehenä, kun äiti on vauvan kanssa asioilla ja isovelji jäänyt jonnekin koulun jälkeen. Kariz ja Miro lojuvat isojen poikien huoneessa ja katsovat piirrettyjä. Värikkään huoneen seinillä on Nikon ja Miron jääkiekkoharrastukseen liittyvää rekvisiittaa.

Jane Kivilahti ja pikku Kamau saapuvat. Kaikki haluaisivat saada vauvan syliinsä. Palleroinen on loistavalla tuulella, hymyilee veljilleen, mummolleen ja jopa valokuvaajalle.

Sitten Mirja-mummolla onkin syli ja kädet täynnä kiehnäviä pikkupoikia, ja silmät täynnä iloa. Hän kertoo käyvänsä Kivilahdella noin kerran viikossa. Puolin ja toisin soittellaan joka toinen päivä.

Mummoilla on joskus tapana puuttua lastenlastensa elämään. Riihimaallakin on mielipide:

– Isoilla pojilla alkaa olla liikaa harrastuksia. Kaikki pelaavat jääkiekkoa, ja Nico soittaa lisäksi rumpuja Vantaan musiikkiopistossa, jonne Mirokin menee syksyllä.

Onneksi musiikkiopisto- ja jääkiekkokuljetuksista huolehtii heidän isänsä, joka asuu muualla.

Pojat ovat Riihimaalle tärkeitä, vaikka hänellä on kaksi teiniikäistä lapsenlasta omastakin takaa. On hauskaa, kun huikataan ”moikka mummo”. Pojat myös kiittävät aina kunnolla. He eivät

Mirja Riihimaalla on syli täynnä ”adoptoituja” lapsenlapsia. Kariz (vas.), Miro ja pikkuinen Kamau Kivilahti ovat täysin valloittaneet hänen sydämensä. Jane Kivilahti ja Riihimaa pitävät yhteyttä joka toinen päivä.

Kariz Kivilahti huolehtii perheen pienimmästä Kamausta.

kiroile, tervehtivät iloisesti ja kunnioittavat vanhempaa ihmistä. Äiti on myös opettanut pojat siivoamaan yhdessä.

Riihimaa piti pojista huolta, kun Jane Kivilahti oli synnyttämässä Kamautta.

– Silloin sovimme, että emme katso ollenkaan televisiota siinä aikana ja kävimme joka ilta sairaalassa.

Jane Kivilahti on syöttänyt vauvan ja istahtaa juttelemaan Miro kainalossaan. Hänellä on ylväs profiili, jota pitkistä hiuksista tehty lettikampaus korostaa.

– Veljeni asuu Keniassa, ja siellä on pojilla viisi serkkua. Olemme suunnitelleet Mirjan kanssa, että lähtisimme kaikki käymään siellä ensi jouluna. □

Lisää pappoja tarvitaan

Mirja Riihimaa innosti myös naapurirapun rouvan mummoksi kongolaiselle perheelle, johon syntyi viides lapsi.

– Meistä oli juttu lehdessä ja siitä sana levisi. Sitten eräs Anna-Leena soitti ja otti vietnamilaisen perheen.

Vantaalla toimii nyt kahdeksan mummon ja kolmen papan ryhmä, joilla on yhteensä 27 ”lastenlasta”. Ryhmä pitää yhteyttä, ja lapset leikkivät keskenään. Seurakunta on tarjonnut saunaa, uima-allasta ja kurssikeskustaan ryhmän käyttöön.

– Toivomme, että saisimme lisää pappoja mukaan. Minuun voi ottaa yhteyttä, jos haluaa sijaismummoksi tai papaksi.

Vantaan sijaisvanhemmat saivat tunnustusta, kun vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto palkitsi heidät äskettäin Vuoden isovanhempi -palkinnolla.

Lisätietoja: mirkku.riihimaa@tuukku.com.

Cross Borders -klubi tarjoaa laadukasta etnoa

Imre Peemot vangitsi klubiyleisön kurkkulaululla, joka soi taidokkaasti tuvalaisen igil-jousisoittimen kanssa.

Musiikin merkitys suvaitsevaisuuden edistämisessä ei ole uusi keksintö. Helsingistä puuttui kuitenkin tasokas maailmanmusiikin klubi, ennen kuin Robin DeWan ja Jason Carter panivat toimeksi.

Teksti ja kuvat Mia Puutio

Tunnelmallisesti valaistun klubin yleisö keskittyy, kun lavalta kantautuu outoa laulua. Virolaissyntyinen **Imre Peemot** vangitsee Cross Borders -klubin kuulijat tuvalaisella kurkkulaululla ja omilla sävellyksillään. Tuvalainen jousisoitin igil myötäilee pehmeänkarheaa laulua.

Imre Peemotin kurkkulaulua marginaalisempaa musiikkia on vaikea Suomessa kuvitella. Meiltä on tullut maailmanmusiikin tähtiä, kuten Värttinä ja suomenruotsalainen Gjallarhorn, mutta etnomusiikin kulutus kotimaan kamaralla on yhä vähäistä.

– Kun monikulttuurisuus lisääntyy, maailmanmusiikin asema vahvistuu, uskoo klubin toinen tuottaja ja idean isä **Robin DeWan**.

Yhdysvaltalaisen muusikon, dj:n, toimittajan ja runoilijan Robin DeWanin sekä brittiläisen kitaristin **Jason Carterin** tuottama Cross Borders -klubi täyttää osaltaan aukkoa, joka suomalaisessa klubimaailmassa vallitsee etnisen musiikin suhteen.

Suomessa monikulttuurisuus on nuorta, ja suvaitsevaisuutta puolustavissa tapahtumissa lavalle riivitään usein amatöörejä. Cross Borders -klubin profiiliin kuuluu, että se haluaa tarjota yleisölle tasokasta musiikkia.

– Meidän täytyy pitää laatua yllä, ettei maine romahda, DeWan huomauttaa.

Tasokkuuden tavoite näkyy myös yksityiskohdissa, kuten julisteiden ja flajjereiden suunnittelussa, valaistuksessa ja visuaalisissa elementeissa.

Foorumi fuusiolle

Vuodesta 2004 Helsingissä toiminut Cross Borders järjestettiin aluksi Kulttuurikeskus Caisassa. Viime vuoden lopussa Caisa päätti pitää klubin kanssa taukoa, sillä yleisömenestys ei ollut aivan toiveiden mukainen. Järjestäjät eivät kuitenkaan halunneet jäädä odotelemaan, vaan uudet klubit alkoivat pyöriä huhtikuussa Umo Jazz Housessa. Robin DeWanin mielestä paikka sopiikin klubitilaksi paljon paremmin.

– Caisassa ei ollut koskaan aikaisemmin ollut klubia. Täällä on parempi ilmapiiri, Robin DeWan ruotii.

Myös Jason Carter on tyytyväinen Umoon klubipaikkana.

Artisten ja tyylien kirjo on laajaa. Akustisen ja perinteisen musiikin ohella fuusio ja elektroninen maailmanmusiikki ovat tuottajien sydäntä lähellä.

Elektronisen etnotanssimusiikin tarjonta on kutakuinkin DJ Soman ja DJ Reso-Nationin eli Robin DeWanin hyppysissä. Suomessa elektronista fuusiomaailmanmusiikkia ei juuri ole. Esiintymään otetaan parhaita suomalaisia artisteja ja yhtyeitä, joihin klubilla on varaa.

Klubin merkittävimpiä tukijoita ja yhteistyökumppaneita ovat vähemmistötaiteilijoita tukeva TARU-projekti, Maailman musiikin keskus, yhdysvaltalainen Six Degrees -levymerkki ja levykauppa Digelius.

– Cross Borders on Euroopan ensimmäinen klubi, jota Six Degrees -levymerkki tukee, Robin DeWan kertoo.

Marginaalia maailmalta

– Maailmanmusiikin skene on Suomessa pieni. Moni jättää tulematta keikalle, kun ajattelee, että 'tämän olen nähnyt jo aiemmin', Jason Carter huomauttaa.

Klubin pyörittämisen yksi ongelma on se, että artisteja on Suomessa melko vähän. Robin de Wanin arvion mukaan Suomesta löytyy satakunta yhtyettä, jotka sopivat klubin konseptiin. Esiintyjien valinnassa auttaa TARU-projektin artistikatalogi, johon on listattu eri alojen maahanmuuttajataustaisia taiteilijoita. Toki myös supisuomalaiset artistit ovat tervetulleita.

Merkittävin kriteeri on laatu.

Tukholmassa toimii Robin DeWanin mukaan säännöllisesti kolme maailmanmusiikkiklubia. Helsingiläiset eivät ole vielä aivan löytäneet tätä yhtäkään. Imre Peemotia ja Senfia on kuuntelemassa parisenkymmentä ihmistä, toisaalta taas Ayekoto ja **Ramon Maronier** vetivät talon täyteen. DeWan uskoo, että säännöllinen väkimäärä lisääntyy, kun tieto klubista leviää ja puskaradio toimii.

– Helsingissä on joitain hyviä tapahtumia, kuten Savoy-teatterin konsertit, Maailma kylässä -festivaali, Huvila-teltta Helsingin juhlatiimoilla ja EtnoSoi! -tapahtuma, Robin DeWan luettelee.

– Täällä on paljon hyvää. Mutta maa on pieni ja Helsinki myös, Jason Carter toteaa.

Jos rahasta ei olisi kiinni, tuottajakaksikko toisi klubille tähtiä maailmalta. Hedningarna, Manu Chao, Markscheider Kunst, Ojas Be Brujo... , Robin DeWan luettelee. Toistaiseksi klubin on tyytyminen pienempiin nimiin.

Reippaasti ulkomaille

Klubin yhtenä visiona on kehittää maailmanmusiikin kenttää Suomessa. Klubitoiminnan lisäksi Robin DeWan kaipaa maailmanmusiikkiin erikoistunutta radio-ohjelmaa. Takavuosien Radiomafiassa vielä kuultiin Musiikkia kolmannelle korvalle -ohjelmaa, mutta sittemmin eri kulttuureiden musiikkeihin paneutunutta säännöllistä radio-ohjelmaa ei ole ollut.

Jason Carter puolestaan toivoo tasokasta alan aikakauslehteä. Suomeksi maailmanmusiikista kirjoittaa vain kansanmusiikkiin painotunut Trad, joka ilmestyi aiemmin Friiti-nimisenä.

– Maailmanmusiikki on underground-kulttuuria, jonka profilia pitäisi nostaa, Carter tiivistää.

Jason Carterin mielestä täkäläisiin alan muusikkopiireihin kuuluu tietty sisäsiittoisuus. Kilpaillaan keskenään, mutta ei nähdä sitä, että maailma on avoinna. Carter rohkaiseekin muusikoita unohtamaan turhan vaatimattomuuden.

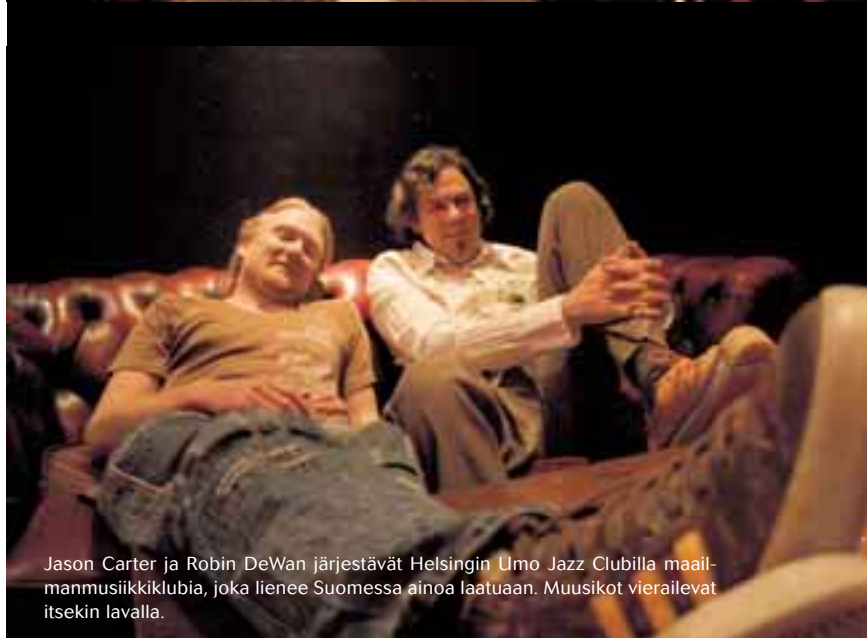
– Suomalaisessa musiikkiskenesessä on turhauttavaa, että ihmiset katsovat vain Suomen sisälle. Ja maailma on niin valtava, itse ahkeraan matkusteleva kitaristi toteaa.

Alkuperäinen ja fuusio lyövät kättä; Outi ja Ismaila Sane Cross Borders –klubilla.

Klubin idean isä, Robin DeWan, soittaa itse sekä didgeridoota että levyjä.

Jason Carter ja Robin DeWan järjestävät Helsingin Umo Jazz Clubilla maailmanmusiikkiklubia, joka lienee Suomessa ainoa laatuaan. Muusikot vierailivat itsekin lavalla.

Imre Peemotin tuvalaisten sävelien jälkeen matka jatkuu akustisen fuusion pariin. **Outi ja Ismaila Sanen** suomalais-senegalilainen Senfi-duo osoittaa käytän-

nössä, että se minkä voisi kuvitella olevan kaukana, voi olla todellisuudessa hyvinkin lähellä. Kantele ja djembe-rumpu halkovat rajoja kulttuurien risteyksessä. □

Heinäveden hiljaisuus ja rauha on tärkeää taidekonservaattori Irina Gurvitsille.

Irina Gurvits asettui konservaattoriksi Heinävedelle "Suomessa löysin itseni"

Taidekonservaattori Irina Gurvitsin tie Harkovan, Odessan, Moskovan ja Kižin kautta Heinävedelle on ollut mutkainen ja vaatinut rohkeita päätöksiä.

Teksti ja kuva Liisa Pajukaarre

Kun **Irina Gurvits**, 61, syntyi Ukrainan Harkovassa, sota, Stalin ja nälkä vaikuttivat kaikkialla. Gurvitsin isä oli juutalainen ja äiti virolainen.

– Muotoilin ja veistin kaikenlaista aivan lapsesta saakka. Niinpä äitini lähetti minut Harkovan taideopistoon. Valmistuttuani minut siirrettiin opiskelemaan lavastusosastolle, Gurvits muistelee.

– Kun valmistuin, minut siirrettiin Odessaan, Progress-kolhoosiin. Toimitin siellä seinälehteä nimeltä Tähtä. Olin myös kolhoosin varatyönjohtajana. Lopulta minut määrättiin kirjastonhoitajaksi.

Gurvits oli kuullut ainutlaatuisesta Kižin saaresta Äänisellä, Petroskoin lähellä. Saari on kuuluisa uskomattomista puukupolikirjoistaan. Gurvits suuntasi matkansa kohti pohjoista.

Kotiin palattuana Gurvits kirjoitti saaren laitosten johtajalle ja kysyi, tarvitaanko saarella taiteilijaa. Taiteilijaa ei tarvittu, mut-

ta ikonien restauroijalle ja konservaattorille oli tarvetta.

Gurvits muutti saarelle.

– Kävin vuosikaudet sieltä käsin Moskovassa opiskelemaan restaurointia ja konservointia. Minulla oli onni saada henkilökohtaiseksi opettajakseni nyt jo edesmennyt A. N. Ovshinnikov. Hän opetti minulle kaiken mahdollisen.

Uusi alku tyhjästä

Yli kaksi vuosikymmentä Gurvits vietti Kižin saarella. Suomi tuli hänen elämäänsä kesällä 1989, jolloin Kižille rantautui suomalainen lastenlääkäri **Tuula Koski**. Gurvits toimi hänelle oppaana, Koski jäi keskustelemaan, ja juttutuokio jatkuivat virallisen ajan.

– Virallinen kutsu tuli seuraavana vuonna. Sain kolmen kuukauden luvan lähteä tutustumaan suomalaiseseen konservointiin. Tällä tiellä olemme poikani kanssa yhä.

Kun tieto Suomen-matkasta tuli, Gurvits ja hänen poikansa **Fedor** ryhtyivät opiskelemaan suomea. Sortavalassa toimi suomen kielen

kerho, jonne äiti ja poika matkasivat reittilavalla.

Gurvitsit joutuivat aloittamaan tyhjästä Suomessa. Kaikki omaisuus jäi Kižille. Sittenkin sikäläiset ystävät ovat lähettäneet hänen ammatikirjallisuutensa Suomeen.

Nyt pieni, vaatimaton nainen elää hiljaista elämää Heinäveden metsien kätköissä.

– Suomeen päästyäni toimin kaksi vuotta taidekonservaattorina Uuden Valamon konservointilaitoksessa. Nyt olen itsenäinen yrittäjä, jonka toimialana on ikonien konservointi ja taiteilijatyö.

Monipuolinen taiteilija

Irina Gurvitsin koti on entinen opettajan asunto. Taiteilijan töitä on joka huoneessa. On pieniä ja suuria ikonien toisintoja. Työpöytä on täynnä teräviä erikoistyökaluja, joita taiteilija tarvitsee toteuttaessaan tarkkuutta vaativia luomuksiaan.

Seinillä on kookkaita applikaatioita. Ikkunoiden valossa on uskomattoman taidokkaita paperilyhtyjä. On tuohi-, paperikollaasi- ja

sekatekniikka-ikoneita.

Gurvits tekee myös kirjankuvituksia. Niissä on raikkautta ja lämpimästi pulppuilevaa huumoria. Koirat ja kukat ovat hänelle ehtymätön innoituksen lähde. Taiteilijan keittiössä hurisee sienten kuivatuslaite.

Irina Gurvits tuntee löytäneensä itsensä ja oman taiteellisen ilmaisunsa Suomessa.

– Se ei ole pelkkä poliittinen vapaus, vaan henkinen vapaus. Saan olla oma itseni enkä halua olla missään tekemisissä politiikan kanssa. Haluan elää omissa rauhassani täällä Heinävedellä ja tehdä kutsumustyötäni.

Irina Gurvits on pysyvästi rantautunut kahden ortodoksisen kirkon Heinävedelle. Hän ei ole kuitenkaan sitoutunut mihinkään uskontokuntaan.

– Panteisti minä olen. Koiraani Gobin kanssa kuljen metsissä ja puhun puille, toisinaan kukille. Restauroin yhtä hyvin ikoneja kuin muitakin taideteoksia. □

Valtakunnallisen ETNO:n järjestöt esittelyssä: Suomen virolaisten liitto ja Inkerikeskus Itsemääritystä ja tukea kotoutumiseen

Teksti Minna Suihkonen

Suomen virolaisten liitto perustettiin, koska aiemmin suomenvirolaisia ei ollut olemassa sen paremmin itselleen kuin yhteiskunnalle, kertoo järjestön puheenjohtaja **Rain Ots**.

Neljä vuotta sitten perustetun järjestön tavoite on tehdä oman etnisen ryhmänsä olemassaolo tunnetuksi.

Suomen virolaisten liitto on noin kymmenen paikallisen yhdistyksen kattojärjestö.

Oma ääni kuuluviin

Suomen virolaisten liitto haluaa vaikuttaa koko yhteiskunnan tasolla, Ots selvittää.

Tavoite on, että suomenvirolaiset pääsisivät itse vaikuttamaan heitä koskeviin asioihin ja päätöksentekoon. Otsin mukaan esimerkiksi ammattiliitot olivat aluksi vastahakoisia kuuntelemaan, mi-

tä järjestöllä on sanottavaa virolaisten työntekijöiden kohtelusta. Nyt suhteet ay-kenttään ovat parantuneet.

Suomenvirolaisten itsemääritystä on vaikeuttanut se, että aiemmin virolaisia on käsitelty julkisuudessa pääasiassa kielteisissä yhteyksissä, kuten rikosuutisissa, Ots sanoo. Myönteisissä yhteyksissä media ei ole halunnut tuoda virolaista taustaa esiin. Tätä tilannetta Suomen virolaisten liitto pyrkii parantamaan. Järjestö julkaisee *Binnokkel*-nimistä lehteä. Lehti ilmestyy resurssien mukaan, noin kerran vuodessa.

ETNOa Suomen virolaisten liitto pyrkii Otsin mukaan kehittämään enemmän etnisten vähemmistöjen pyöreän pöydän suuntaan.

– Nykyisin järjestöjen osuus ETNOssa on lähinnä symbolinen.

Tukea moneen tarpeeseen

Inkerikeskus on vuonna 1995 perustettu neuvontakeskus inkerinsuomalaisille paluumuuttajille. Sen toiminta tukee inkerinsuomalaisten kotoutumista. Se tarjoaa koulutusta, neuvontaa, työhön ohjausta sekä mahdollisuuksia ylläpitää omaa kulttuuria.

Inkerikeskuksella on tilat Helsingin Hermannissa. Keskus järjestää sekä kotouttamislain piiriin kuuluvaa että sen ulkopuolista suomen kielen opetusta.

Järjestö pyörittää useita projekteja. Arkipäivän tukea inkeriläisille ikäihmisille -hanke järjestää muun muassa virikkeellistä ryhmätoimintaa ja omaa suomen kielen opetusta ikääntyville. Koulun ja kodin yhteistyö -projekti järjestää nuorille iltapäivätoimintaa ja tulee tarvittaessa avuksi ongelmatilanteissa.

Neuvontapalvelu-projekti aut-

taa juuri Suomeen tulleita paluumuuttajia sekä venäjän ja vironkielisiä henkilöitä tarjoamalla tietoa viranomaiskäytännöistä ja yleensä elämästä Suomessa. Projekti tarjoaa henkilökohtaista neuvontaa ja järjestää tiedotuspäiviä.

Tämän vuoden keväällä Inkerikeskus perusti Osaamispankin edistämään entisestä Neuvostoliitosta tulleiden työllistymistä Suomessa.

Inkerikeskuksen toimintaan on helppo tutustua vierailemalla järjestön kattavilla nettisivuilla osoitteessa inkerikeskus.fi. Keskuksella on myös oma radio-ohjelma Inkeri-radio, joka kuuluu pääkaupunkiseudulla Lähiradiossa keskiviikkoisin kello 16:45.

ETNO:n kautta Inkerikeskus on ottanut kantaa muun muassa ulkomaalaislain uudistukseen, kertoo järjestöaktiivi **Toivo Tupin**. □

Hyvän tahdon lähettiläät koolla

Lokakuun lopulla järjestettiin ETNO:n Hyvän tahdon lähettiläille tilaisuus, jossa heille jaettiin tietoa etnisiin suhteisiin liittyen sekä tarjottiin mahdollisuus keskusteluun aiheen ympärillä. Hyvän tahdon lähettiläiden tarkoitus on saada julkisuutta rasismien vastaiselle työlle.

Puheenaiheeksi nousi lokakuussa läpi mennyt hallituksen maahanmuuttopoliittinen ohjelma. Hyvän tahdon lähettiläs **Pentti Arajärvi** kritisoi sitä, ettei aikuisten maahanmuuttajien oikeus perusopetukseen aina toteudu.

– Perustuslaissa sanotaan, että jokaisella on oikeus perusope-

tukseen, piste, Arajärvi totesi jyrkästi.

Tilaisuudessa keskusteltiin erityisesti Hyvän tahdon lähettiläiden roolista yhdenvertaisuuden edistämässä. Lähettiläiden työ asenneilmapiiriin vaikuttamisessa on tärkeä, sillä poliisin tilastojen mukaan rasististen rikosten määrä on lisääntynyt viime vuosina. Lisäksi maahanmuuttajien määrä on kasvamaan päin, kun työperäistä maahanmuuttoa pyritään lisäämään työvoimapulan vuoksi.

Teemavuonna näkyvyyttä

Etnisten suhteiden edistämässä suuri painoarvo on maahanmuutta-

jen kotoutumisella. Viime aikoina varsinkin Turussa ongelmaksi ovat nousseet maahanmuuttajaryhmien väliset yhteenotot.

Työministeriön johtaja **Mervi Virtanen** korosti, että erityisesti tulisi keskittyä nuorisoon, niin suomalaisnuorten asenteisiin kuin myös maahanmuuttajanuorten sopeutumiseen.

Hyvän tahdon lähettiläs **Heli Kruger** totesikin, että peruskoulun opettajat ovat toivoneet järjestettäväksi monikulttuurista opetusta oppilailleen.

Keskustelua herätti myös Euroopan Unionin Yhdenvertaiset mahdollisuudet kaikille -teema-

vuosi 2007, jonka myötä Hyvän tahdon lähettiläiden toivotaan olevan enemmän esillä. Teemavuodelle pyritään saamaan laajaa näkyvyyttä. **Anssi Kela** ehdottikin, että Hyvän tahdon lähettiläiden voimin järjestettäisiin jokin suurempi mediatapahtuma.

ETNO:n Hyvän tahdon lähettiläät ovat eläkkeellä oleva neuvotteleva virkamies **Risto Laakkonen**, tohtori **Pentti Arajärvi**, valtioneuvos **Harri Holkeri**, juoksija **Janne Holmén**, muusikko **Anssi Kela**, rouva **Tellervo Koivisto**, kolmiloikkaaja **Heli Kruger**, projektiordinaattori **Hülya Kytö**, professori **M'hammed Sabour** ja teatteriohjaaja **Ritva Siikala**.

www.mol.fi/etno

Iranilaiset pakenivat sotaan ja fundamentalismia

Teksti Risto Laakkonen

Kuva Kiamars Baghbani

Vanhempi suomalaispolvi tunsu Iranin ensi sijassa Persian shaahin henkiloitymanä. Shaahin syrjäyttäminen 1979 johti siihen, että Iranista tuli Ajatollah Khomeinin johtama islamilainen valtio. Irakin ja Iranin välinen, kahdeksan vuotta kestänyt sota alkoi syyskuussa 1980. Irakin käynnistämä sota oli verinen, ja se maksoi Iranille käsittämättömän suuren määrän kaatuneita sotilaita ja myös sodassa kuolleita siviilejä: naisia ja lapsia.

Pakolaisuus Iranista Eurooppaan alkoi sodan alussa, jolloin nuoria miehiä ja lukeneistoa pakeni turvapaikanhakijoina Länsi-Eurooppaan. Maan siirtyminen fundamentalistiseen islamismiin oli

toinen syy maanpakoon.

Iran on väestöpohjaltaan suuri, 70 miljoonan kansalaisen valtio, jonka väestö koostuu lukuisista kielellisistä, uskonnollisista ja etnisistä ryhmistä. Noin puolet maan väestöstä on persialaisia. Suurimman vähemmistön muodostavat turkinsukuiset ryhmät, joiden osuus on 25–30 prosenttia väestöstä. Kurdeja on 7 ja arabeja ainoastaan 3 prosenttia.

Iranilaisten tulo Suomeen ja muihin Pohjoismaihin alkoi pääosin Irakin ja Iranin sotavuosina 1981–1988. Iranilaisten noin 2 500 etninen ryhmä Suomessa ei koostu pelkästään pakolaistaustaisista henkilöistä, vaan myös opiskelijoina ja työntekijöinä Suomeen tulleista. Lisäksi yli 800 iranilaista on saanut Suomen kansalaisuuden ja yhä useampi iranilaistaus-

tainen lapsi syntyy Suomen kansalaiseksi.

Osa Suomeen tulleista pakeni Iranin islamilaistamista. Suomen iranilaisten joukossa on useita kirjailijoita ja eri taiteen ja kulttuurialojen edustajia. Suomen iranilaiset ovat jakautuneet useihin etnisiin ryhmiin kuten persialaisiin, kurdeihin ja azereihin. Suurin osa on muslimeja, mutta iranilaisissa on myös esimerkiksi kristittyjä, baha'ita ja zarathustralaisia.

Työttömyys korkealla

Suomen iranilaisten työttömyysaste on korkea, arviolta 50 prosenttia. Lisäksi monet ovat tuetussa työssä tai työvoimapoliittisessa koulutuksessa. Iranilaisten, irakilaiden ja somalien työttömyysaste on maahanmuuttajatilastojen korkeimmassa sarjassa. Työvoimapulan

kasvaessa ja asenteiden kehittyessä humanimpaan ja ymmärtäväisempään suuntaan edellä mainittujen ryhmien ja yleensäkin maahanmuuttajien työttömyysasteet laskevat kuitenkin nopeasti.

Tällä hetkellä näyttää ilmeiseltä, että Iran jatkaa tiukkaa islamilaisuutta valtiomuotona. Iranin ydinvarusteluhanke lisää jännitteitä alueella ja maailmassa. Lisäksi naapurimaan Irakin tilanne jatkuu yhä epävarmempaan.

Kurdien tulevaisuuteen vaikuttaa tilanteiden kehittyminen alueella ja Turkissa. Tämä ylläpitää jatkossakin jossain määrin paineita pakolaisuuteen ja turvapaikanhakuun Iranin alueelta.

Kirjoittaja on toiminut työministeriön virkamiehenä ja etnisten suhteiden neuvottelukunnan ETNO:n pääsihteerinä.

Iranilaispakolaisia leirillä Jyväskylän Vesalassa vuonna 1992.

Sillanrakentajaksi Suomeen

Teksti Minna Suihkonen
Kuva Tomi Westerholm

Kiamars Baghbani joutui lähtemään Iranista, kun ilmapiiri vallankumouksen jälkeen alkoi kiristyä. Kriittisiä lehtimiehiä ja kirjailijoita ei katsottu maassa enää hyvällä.

Baghbani vietti kahdeksan vuotta pakolaisena Iranin naapurivaltioissa, ja sai kiintiöpakolaisen paikan Suomesta marraskuussa 1990. Lento Pakistanin Karachista Suomeen, Jyväskylään oli hänelle siirtyminen toivottomuudesta toivoon. Monet asiat olivat kuitenkin aivan uusia.

Aluksi mies ihmetteli, miten ihmiset voivat selvitä hengissä kahdenkymmenen asteen pakkasessa. Viiteen päivään hän ei uskaltanut kuin kurkistaa ulkoilmaan.

Baghbani sai heti asunnon ja aloitti suomen kieleen ja yhteiskuntaan perehdyttävän kurssin. Kurssin opettaja kannusti häntä hakemaan Jyväskylän yliopistoon, ja hän aloitti taidehistorian opinnot jo vuonna 1992.

Kuulostaa siltä, että uusi elämä Suomessa lähti hyvin käyntiin. Baghbani vastaa vertauksella: Kun on kauan kamppailut krokotiilin kanssa ja pääsee vihdoin uimaan turvaan rantaan, muurahaisen purema saattaa tuntua suurelta vastoinkäymiseltä.

Vaikka Baghbani oli lukenut paljon Euroopasta, elämä siellä osoittautui vaikeammaksi, kuin hän oli odottanut.

– Täällä oli valtavasti mahdollisuuksia, mutta ne olivat suomalaisille, eivät minulle. Kesti kauan ennen kuin pääsin sisään suomalaisuuteen.

Eroottinen suomen kieli

Suomen kieli tuntui Baghbanista aluksi todella vaikealta. Hupia tuotti kuitenkin se, että monilla suomen perussanoilla on persiaksi kirjoitetuna eroottinen merkitys.

Kolmen Suomen-vuoden jälkeen miehelle selkisi, ettei Suomessa voi elää täysipainoista elämää kieltä osaamatta. Oivallus antoi motivaatiota opiskeluun.

Baghbani opiskeli yliopistossa täydennyskoulutuksena maahanmuuttajien opettajaksi. Työelämään hän pääsi jo Suomessa oleskelun alkuvaiheessa.

Baghbani työskenteli muun muassa oman kielen opettajan, toimi kirjastoapulaisena ja veti monikulttuurisuus- ja kansainvälisyyskursseja sekä piti paikallislehdessä omaa kolumnipalstaa.

– Alusta lähtien päätin, että teen vain oman alan töitä: opettamista tai kirjallisuuteen liittyviä töitä.

Kerran työvoimatoimistossa yritettiin saada häntä ottamaan vastaan siivoojan työ. Baghbani pysyi tiukkana. Hän suostui vain, jos kyseessä olisi kirjaston siivoaminen.

Vastuu palkitsee

Jyväskylä tuntui omalta kaupungilta. Baghbani oli kulttuurilautakunnassakin neljä vuotta. Parisuhteen päättymisen sai kuitenkin miehen kaipaamaan uusia maisemia. Vuonna 2002 hän muutti Helsinkiin.

Baghbani haki töitä kaikkialta ja päätyi kulttuurikeskus Caisaan vahtimestariksi. Siellä huomattiin kahdessa viikossa, että hänestä on muihinkin hommiin. Baghbanista tuli kulttuurituottaja. Parin vuoden päästä hän päätti kokeilla kulttuurituottamista yrittäjänä. Verotuksen kiemuroista selviytymisen vaikeus sai hänet kuitenkin luopumaan omasta yrityksestä.

Nykyiseen työhönsä Vantaan Join in -projektin päällikkönä Baghbani on erittäin tyytyväinen. Ensimmäistä kertaa hänellä on täysi vastuu työnsä toteuttamisesta. Vantaalla annetaan tilaa maahanmuuttajille, Baghbani kiittelee.

Kiamars Baghbani tekee töitä, kouluttaa ja puuhaa kulttuurin parissa. Tänä vuonna hän suoritti HUMAK-ammattikorkeakoulussa kulttuurituottajan tutkinnon.

– Tuntuu hienolta, että saan vastata omasta työstäni, vaikka en osaakaan suomea yhtä hyvin kuin syntyperäiset suomalaiset.

– Olisi hyvä, jos meidät maahanmuuttajat nähtäisiin muissakin kunnissa todella mahdollisuutena eikä ongelmana.

Siitaa kulttuurien väille

Baghbanilta on julkaistu Suomessa kaksi runoteosta ja novellikokoelma. Tulossa on uusi novellikokoelma ja Persian kulttuuripiirin runo-

utta suomeksi esittelevä teos.

Miehen suuri haave on julkaisuta *Kalevala* persiaksi. Urakka on vielä kesken.

– Elämäntehtäväni on rakentaa siltä suomalaisen ja persialaisen kulttuurin välille.

Baghbanin vanhemmat ja sisarukset asuvat yhä Iranissa. Hän pitää heihin yhteyttä viikoittain, mutta ei voi matkustaa synnyinmaahansa. Se olisi yhä liian vaarallista. □

Suomen silta

Suomen ja Viron välinen kulttuurivaihto eli vahvana viime vuosisadan alussa. Syynä oli paitsi heimoveljeys myös venäläisten halu karkottaa tai ahdistella virolaisia. Moni asui Suomessa maan alla tai väärällä nimellä. Avoimesti toimineet harrastivat yhdistyselämää. Ulkomaillekin saatettiin matkustaa suomalaisilta lainatuilla papereilla.

Nimekkäimpiin Suomen kävijöihin kuuluivat kirjailijat Friedebert Tuglas, Gustav Suits ja Eduard Vilde, kielitieteilijä Johannes Aavik, Helsingissä väitellyt kansatieteilijä Oskar Kallas sekä kuvataiteilijat Nikolai Triik, Aleksander Tassa ja Konrad Mägi, joka pistäytyi Pariisissa Tyko Sallisen henkilönlisyyssodistuksella. Kaksi mielenkiintoisinta tarinaa tarjoavat Aino Kallas ja Hella Wuolijoki. Aino Kallas (os. Krohn) muutti Suomesta Tarttoon ja Hella Wuolijoen (alunp. Ella Murrik) tie kulki Tartosta Helsinkiin.

Kuuluisan kulttuurisuvun jäsen Aino Krohn avioitui vuonna 1900 saarenmaalaisen Oskar Kallaksen kanssa ja päätyi pitkäksi aikaa Tarttoon. Aviomiehellä oli kestämistä, sillä rouva flirttaili muun muassa Eino Leinon kanssa. Oskar Kallaksen ylettyä lähettilääksi ensin Helsinkiin ja myöhemmin 12 vuodeksi Lontooseen, Aino Kallas kuitenkin seestyi. Hän alkoi harrastaa kirjoittamista ja viettää edustavan diplomaatinrouvan elämää.

Koulutyttönä Tartossa vaikutti etevä Ella Murrik, joka jo varhain liittyi kulttuuripiireihin ja tutustui myös Kallaksen pariskuntaan. Murrik lähti opiskelemaan Helsingin yliopistoon, ja hänestä tulikin Viron ensimmäinen naispuolinen maisteri. Hän solmi avioliiton suomalaisen poliitikko ja kirjailija Sulo Wuolijoen kanssa. Liitto kuitenkin purkautui aviomiehen miellyttyä liiaksi viinaan.

Aluksi Hella Wuolijoki toimi liikenaishena, mutta ryhtyi myöhemmin kirjoittamaan.

Hän antoi myös esikuvan nuorelle naiselle Jaan Krossin kaunokirjallisessa teoksessa *Professori Martensin lähtö*. Siinä oikeusoppinut ja valtiomies F.F. Martens nousee kesäkuussa 1909 Pärnun asemalla Pietarin junaan. Eräällä asemalla vaunuun tulee hienosti pukeutunut nuori nainen, joka hämmästyttää professorin oppineisuudellaan keskustelun viritessä.

Aino Kallas oli kirjailijana tuottelias. Hän päätyi käyttämään eräänlaista arkaaista kieltä ja pohjasi paljon virolaisiin kansantarinoihin. Etenkin Friedebert Tuglas käänsi ahkerasti hänen tekstejään viroksi.

Jokaisen Hiidenmaalla kävijän pitää lukea *Reigin pappi* ja *Sudenmorsian*. Kirjailijan museoitu kesähuvi sijaitsee Hiidenmaahan yhteydessä olevalla Kassarin saarella. Mielenkiintoista Kallaksen tuotantoa ovat myös monet muistelmat ja päiväkirjat.

Hella Wuolijoki muistetaan erityisesti *Niskavuori*-sarjan johdosta. Sodan aikana Wuolijoki joutui vakoilun avustamisesta syytettynä vankilaan, jossa hän kirjoitti eloiset muistelmat nuoruusvuosiltaan. Muuten madame eleli rehevää kartanonrouvan elämää, toimi pari vuotta kansanedemokraattien kansanedustajana ja nimitettiin Yleisradion pääjohtajaksi. Virasta tuli kuitenkin poliittisista syistä potkut.

Wuolijoki kirjoitti yhdessä Bertolt Brechtin kanssa näytelmän *Iso-Heikkilän isäntä ja hänen renkinsä Kalle*, kun Brecht asui Suomessa pakolaisena. Näytelmä kuuluu edelleen teattereiden ohjelmistoihin, tosin yleensä nimellä *Puntilan isäntä ja hänen renkinsä Matti*.

Sota heitti vuorostaan Aino Kallaksen ensin Suomeen ja sitten Ruotsiin, jossa Oskar Kallas kuoli. Viimeiset vuotensa Aino Kallas vietti Helsingissä arvostettuna Grand Ladyinä. □

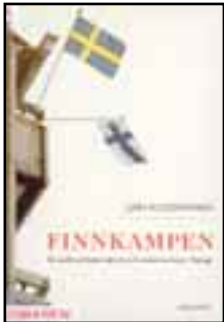
Kirjallisuutta tämän Monitori-lehden aiheista.
Koonnut Nina Korhonen

Miehiä, poikia, isiä : maahanmuuttajamiesten elämää

Samassa veneessä: miehet maahanmuuttajana. Raportti 28.1.2003 järjestetystä tilaisuudesta. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, Tasa-arvoasiain neuvottelukunta (TANE), 2003. 53 s

Raportti TANE:n miesjaoston, ETNO:n ja maahanmuuttajamiesten kanssa työskentelevän verkoston järjestämästä tilaisuudesta. Siellä tarkasteltiin, miltä elämä Suomessa näyttää maahanmuuttajamiesten näkökulmasta. Lähtökohdaksi oli 'samassa veneessä' olemisen, jolla pyrittiin kiinnittämään huomio siihen, että kaikkien miesten elämässä oli samoja mieheyteen liittyviä kysymyksiä ja ongelmia.

Kuosmanen, Jari: **Finnkampen – en studie av finska mäns liv och sociala karriärer i Sverige.** Göteborg: Gidlunds, 2001.

Haastattelututkimus suomalaisten miesten elämästä Ruotsissa. Miehet kertovat lapsuudestaan Suomessa, maahanmuuttajaelämästään Ruotsissa, työstä, rakkaussuhteista ja toveruudesta. Tutkimuksen tarkoituksena on kuvata ja analysoida kokemuksia, elinoloja ja prosesseja, jotka ovat vaikuttaneet suomalaisiin miehiin

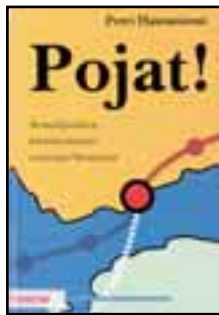
Ruotsissa sekä keinoja ja strategioita, joita he ovat valinneet selviytyäkseen ja hallitakseen elämäänsä maahanmuuttajina. Tutkimus on sosiaaliryöön väitöskirja.

Sintonen, Teppo: **Etninen identiteetti ja narratiivisuus. Kanadan suomalaiset miehet elämänsä kertojina.** Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 1999. 293 s.

Etnisen identiteetin narratiivista tuottamista tarkastellaan 1920-luvulla Kanadaan muuttaneiden suomalaisten miesten elämäkertomuksissa, joissa identiteetti kiinnittyy työnteon kautta yhteiskunnallisen hyväksynnän hankintaan. Teos on tutkimusaineiston kautta myös mielenkiintoinen matka suomalaisuuden toisessa ajassa ja paikassa.

Hautaniemi, Petri: **Pojat! Somalipoikien kiistanalainen nuoruus Suomessa.** Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 2004. 216 s.

Etnografinen tutkimus, jossa seurataan nuorten somalipoikien elämäntilannetta poista miehiksi 1990-luvun Helsingissä. Teos käsittelee myös suomalaisia hyvinvointivaltion toimijoita, jotka perustelevat toimintaansa lapsen edun näkökulmasta usein irrallaan poikien omien turva- ja perheverkostojen näkemyksistä.

Archer, Louise: **Race, masculinity and schooling. Muslim boys and education.** Maidenhead: Open University Press, 2003. 189 s.

Kirja tarkastelee uuden tutkimustiedon valossa muslimi-poikien koulutusta ja elämää Britanniassa. Pojat kertovat identiteetistään, näkemyksiään elämästä ja koulunkäynnistä, pyrkimyksiään sekä kokemuksiaan rasismista.

Turner, Simon: **New opportunities. Angry young men in a Tanzanian refugee camp.** Teoksessa: **Refugees and the transformation of societies. Agency, policies, ethics and politics** / Philomena Essed, Georg Frerks, Joke Schrijvers (toim.) Oxford: Berghahn, 2004. s. 94–105

Artikkelissa käsitellään nuorten miesten elämää pakolaisleirissä ja sitä, miten he

tulkitsevat elämäänsä siellä. Miten nuoret miehet toimivat tässä uudessa tilassa, miten he löytävät oman paikkansa uudessa ympäristössä?

Catomeris, Christian: **I fädrens spår. En intervju bok om invandring och faderskap.** Stockholm: Arbetsmarknadsdepartementet, 1998. 278 s.

Sisältää 11 haastattelua ja kertomusta maahanmuuttajamiesten roolista ja isyydestä. Maahanmuuttajaisät eivät ole niin erilaisia kuin monet tuntuvat uskovan. He ammentavat voimansa samasta lähteestä kuin valtaväestöön kuuluvat isät – menneisyydestä, oman perheen ja oman kulttuurin hyvistä esimerkeistä.

Eyrumlu, Reza: **Iranska familjer i Sverige. Ett nordeuropeiskt samhälle.** Angered: Invand-lit, 1998. 402 s.

Kirjassa kuvataan iranilaisten perheiden kokemuksia uudessa kotimaassa ja sitä, miten uudet yhteiskunnalliset olosuhteet vaikuttavat perhedyntämykseen, aviopuolisoiden keskinäisiin suhteisiin ja mikä on miesten ja naisten uusi asema.

Kotoutuminen? Rasismi? Kulttuuri? Työ? Ihmisoikeudet?

Kaipaatko tietoa maahanmuuttajista?

Maahanmuuttokirjasto

Työministeriö/Eteläesplanadi 4, PL 34, 00023 Valtioneuvosto

Kirjaston käyttöoikeus on viranomaisilla, tutkijoilla sekä maahanmuuttajatyötä tekeville henkilöillä.

Yhteyshenkilö: suunnittelija Nina Korhonen,

puh. 010 60 48091

s-posti: nina.korhonen@mol.fi

Aukioloajat: tiistaisin klo 10.00-13.00 ja torstaisin klo 12.00-15.00

(Huom! aukioloajat kannattaa tarkistaa lomakausien yhteydessä.)

Katso kirjaston uutuuksiluettelo Internetistä: www.mol.fi/migration

YRITYKSET KAIPAAVAT TUKEA ULKOMAILTA REKRYTOINTIIN

Pääkaupunkiseudun yritykset toivovat, että ulkomailta tapahtuvia rekrytointeja tukemaan perustettaisiin keskitetty neuvontapalvelu. Vantaalla toteutetussa selvityksessä haastateltiin kolmekymmentä pääkaupunkiseudulla toimivaa yritystä. Yritykset odottivat myös yhteiskunnan panostavan ulkomailta muuttavien työntekijöiden tukipalveluihin.

Haastatelluista yrityksistä 60 prosenttia uskoi palkkaavansa jatkossa työntekijöitä ulkomailta. Yritykset kaipasivat neuvoja työluvista, työntekijän verotuksesta ja rekisteröinnistä. Myös rekrytointien toteuttamisesta kaivat neuvoja. Yritykset kritisoiivat olemassa olevien tietojen hajanaisuutta.

Yrityksistä 40 prosenttia koki, ettei niillä ole mahdollisuuksia antaa ulkomailta tuleville työntekijöille kulttuurivalmennusta. Kolmannes suhtautui kielteisesti suomen kielen opetuksen kustantamiseen. Kaksi kolmasosaa ei ollut valmis tukemaan työntekijän perheenjäsenten asettumista Suomeen.

Selvitys toteutettiin osana EU:n Urban II -ohjelman PK-Urban-hanketta.

UUTTA MATERIAALIA AMMATTILAISTEN KOULUTUKSEEN

Haluatko kehittää maahanmuuttajiin liittyvää osaamistasi? Kaipaatko ideoita monikulttuurisuuskoulutuksen suunnitteluun?

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Uudenmaan piiri, Väestöliitto, Ihmisoikeusliitto sekä Monika-Naiset ry ovat yhteistyössä koonneet Euroopan pakolaisrahaston ja RAY:n tuella Ahaa! Avaimia monikulttuuriseen kohtamiseen -koulutusmateriaalin, joka on suunnattu maahanmuuttajien kanssa työskentelevien, eri alojen ammattilaisten perus- ja täydennyskoulutukseen.

Materiaalin keskeisiä teemoja ovat maahanmuutkokokemus yksilön ja perheen näkökulmasta, suomalaisen yhteiskunnan monikulttuuristuminen sekä monikulttuurisuustyötä tekevien ammatillisuus.

Siihen on koottu tietoa myös perhe- ja lähi-suhdeväkivallasta, tyttöjen ympärileikkauksesta sekä kunniaväkivallasta. Kouluttajille materiaali tarjoaa muun muassa valmiita kalvosarjoja sekä harjoituksia. Koulutusmateriaali on käytettävissä ilmaiseksi internetissä osoitteessa www.ahaa-avaimia.fi.

Teksti Krista Murto

KOTIKUNTALAKIIN EHDOTETAAN MUUTOSTA

Hallitus esittää kotikuntalain maahanmuuttoa koskevaa säännöstä muutettavaksi siten, että maahanmuuttajan kotikunnan ja asuinpaikan

RAY:n suvaitsevaisuuskampanjassa on tuotu nykyaikaan Albert Edelfeltin maalaus leikkivistä pojista rannalla.

RAY KAMPANJOI SUVAITSEVAISUUDEN PUOLESTA

RAY on kampanjoinut loppuvuonna suvaitsevaisuuden edistämiseksi. RAY:n tukema maahanmuuttajatyö kohdistuu välittömässä syrjäytymisvaarassa oleviin ihmisiin: vanhuksiin, lapsiin, nuoriin ja usein myös naisiin. Lähivuosina RAY aikoo lisätä tukea toiminnalle, joka aktivoi maahanmuuttajia omatoimisuuteen.

RAY:n myönsi tänä vuonna tukea 89 maahanmuuttajatyötä toteuttavaan hankkeeseen. Avun arvo oli yhteensä seitsemän miljoonaa.

LIKKUVUUDEN JUHLAA

Tämä vuosi on ollut Euroopan työntekijöiden liikkuvuuden teemavuosi. Työvoiman liikkuvuuden parantaminen kuuluu Euroopan komission virallisiin tavoitteisiin, ja teemavuodella pyritään lisäämään EU-kansalaisten intoa ja rohkeutta muuttaa töiden perässä maasta toiseen.

Teemavuosi huipentui eri puolilla Eurooppaa järjestettyihin Job Fair Europe -messuihin. Helsingissä messut houkuttelivat Vanhalle ylioppilastalolle satoja eri maiden työmahdollisuuksista kiinnostuneita nuoria.

Samalla Kampiin oli pysäköity eurooppalainen liikkuvuusbussi, missä työmahdollisuuksista pääsi kyselymään useiden eri maiden EURES-työnvälitysverkoston työvoimaneuvojilta.

Lisätietoja www.mol.fi/eures.

European Mobility Road Show -bussi kiersi syyskuussa Pariisista Kieliin kautta Helsinkiin kertomaan eurooppalaisista työmahdollisuuksista.

Tommi Westerholm

määräytymisen perusteet säänneltäisiin laissa nykyistä täsmällisemmin ja kattavammin.

Tarkoituksena on parantaa maahanmuuttajien tasa-arvoista kohtelua ja yhtenäistää säännöstä soveltavien maistraattien ja muiden viranomaisten tulkintalinjaa niiden tehdessä kotikuntaa koskevia päätöksiä.

Esityksessä ulkomaan kansalaisen kotikunnan saamisen edellytykset sidottaisiin nykyistä kiinteämmin maahanmuuttajille myönnetyn oleskeluluvan sisältöön. Muun muassa opiskelutarkoituksessa maahan muuttavilla olisi tietyissä tapauksissa mahdollisuus saada kotikunta Suomessa.

OIKAISU

Monitorissa 3/2006 kerrottiin sivulla 9 Sanna Iskaniuksen väitöstutkimuksesta. Artikkelin lopussa ollut väitöskirjan nimi oli virheellinen. Oikea nimi on Venäjänkielisten maahanmuuttajaoiskelijoiden kieli-identiteetti.

SYYNISSÄ MUUTTOLIIKETTÄ HALLINNOIVAT JÄRJESTÖT

Ulkomaalaisviraston tutkija **Arno Tanner** tutkii uudessa kirjassaan *The Future of International Migration Governance* kansainvälisen muuttoliikkeen hallinnointiin liittyvää yhteistyötä.

Tanner luokittelee olemassaolevat, kansainvälisiä muuttoliikettä hallinnoivat organisaatiot jäsenyyden, agendan ja toimivallan suhteen. Näin syntyy yhdeksän organisaatioiden metatyyppiä.

Tutkimuksen toisessa osassa Tanner selvittää 21 ansioituneen tutkijan näkemyksiä siitä, millä kansainvälisen muuttoliikkeen alueilla voitaisiin eniten hyötyä vahvemmasta ja uudenlaisesta yhteistyöstä.

Tutkimuksen toisessa osassa Tanner selvittää 21 ansioituneen tutkijan näkemyksiä siitä, millä kansainvälisen muuttoliikkeen alueilla voitaisiin eniten hyötyä vahvemmasta ja uudenlaisesta yhteistyöstä.

Lopuksi Tanner esittää ehdotuksia uusiksi yhteistyön muodoiksi.

Arno Tanner: The Future of International Migration Governance. 2006. East-West Books Helsinki.

LASTENSUOJELUN AMMATTILAISTEN TULKINTOJA MAAHANMUUTTAJATYÖSTÄ

Merja Anis tutkii artikkelissaan, miten suomalaiset lastensuojelun ammattilaiset jäsentävät ja tulkitsevat maahanmuuttaja-asiakkaiden kanssa tehtävän sosiaalityön erityisyyttä.

Tutkimusaineisto koostuu kymmenen sosiaalityöntekijän ja kolmen perhetyöntekijän haastattelusta.

Anis tarkasteli sosiaalityöntekijöiden tulkintoja kehysanalyysin avulla. Yleisimpiä olivat sopeuttava, tasa-arvoistava ja kulttuuritietoinen puhe. Rasismitietoista ja osallistavaa puhetta oli vähän, kaikkein vähiten vieraannuttavaa puhetta.

Merja Anis: Lastensuojelun ammattilaisten tul-

kintoja maahanmuuttajasosiaalityöstä. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikauslehti Janus 2/2006.

TYTÖT KADOKSISSA

Kadonneet tytöt -tutkimuksessa selvitettiin, mitkä tekijät tukevat nuorten maahanmuuttajatyttöjen ja -naisten hyvää kotoutumista ja mitkä ovat riskitekijöitä, jotka kotoutumista hidastavat.

Tutkimukseen haastateltiin viittä Somalias-ta muuttanutta tyttöä ja naista. Riskitekijöiksi osoittautuivat hajonneet perheet, teini-ikä kynnöksellä tai hieman myöhemmin muuttaminen, puutteellinen koulutustausta, heikko suomen taito, työttömyys, negatiiviset kokemukset uudessa maassa, eristyneisyys valtaväestöstä ja sosiaaliverkoston puuttuminen.

Mariela Lehtonen: Kadonneet tytöt. Selvitys maahanmuuttajatyttöjen kotoutumisen baasteista. 2006. Urban II-ohjelman raportit Vantaalla 3.

LEVYT JA LEFFAT

Teksti Mikko Arvinen ja Tuomo Tarvas

MUSIIKKIMATKA MAAILMAN YMPÄRI

BBC:n pitkäaikainen maailmanmusiikkitoimittaja **Charlie Gillett** on koonnut jälleen ”maailmanlaajuisen näkemyksensä” vuoden maailmanmusiikkitarjonnasta yhteen pakettiin.

World 2006 tupla-CD:llä lukuisat musiikkilajit yhdistyvät letkeäksi sekametalisopaksi. Isäärin latinorytmeistä hypätään sujuvasti **Ali Farka Tourén** afrikkalaisiin rumpuihin ja **Nitin Sawnehyn** intialaiseen sitar-musiikkiin.

Modernimmat tulkinnat vuorottelevat perinteisempien kanssa. Kaikista kappaleista ei välttämättä innostu, mutta kokoelma antaa hyvän pohjan jatko-ostosten harkinnalle.

Suomea levyllä edustaa **Ulla Pirttijärvi** rauhallisella kappaleellaan **Gádjá Nillá**. *World 2006 -kokoelma, tupla-CD, Warner Music*

AFRIKKALAISEN ESI-ISÄN MATKASSA

Parhaimmillaan maailmanmusiikki saa kuuntelijansa uppoutumaan syvälle eksoottiseen tunnelmaan. **Salif Keitan** uusin levy **M'Bemba**

(suomeksi esi-isä) ilmestyi jo vuosi sitten, mutta ei voi mitään: tätä lämpimämpiä rytmejä talven pimeyteen on vaikea löytää.

Esimerkiksi rauhallisesti kei-

nahtelevassa **Ladji**-kappaleessa ”Afrikan kultainen ääni” saa kuulijan mielen nousemaan lähes hypnoottisesti ylös nojatusta kohti **Malin** hietikoita.

Yliä menevämpää puolta edustavat **Yambo**-kappaleen perkussiorytmit, jotka ovat onnistuneet valloittamaan monien helsinkiläisten ravintola-dj:den ja tanssinystävien sydämet. *Salif Keita, M'Bemba, 2005, Universal Music*

YLISTYSLAULU MERELLE JA RAKKAUDELLE

Kapverdeläisen **Cesaria Evoran** (s. 1941) levy tarjoaa tyylikkää, vuoroin letkeitä ja vuoroin surumielisiä espanjankielisiä lauluja. **Evoran** musiikki edus-

taa mornaa, sielukasta bluesia, jossa on myös latinomaisia rytmejä.

Kappaleissa ylistetään mm. merta, rakkautta ja Afrikkaa. Taustalla soivat erilaiset lyömäsoittimet, klarinetti, viulu ja kitara. Evoraa kutsutaan avojalkaiseksi diivaksi, koska hän esiintyy yleensä ilman kenkiä kunnioittaakseen vähäosaisia naisia ja lapsia.

Cesaria Evora, Rogamar, 2006, Sony BMG

PALAVAA VIHAA LÄHIÖSSÄ

Tapahtumapaikka: Pariisin syrjäinen lähiö. Nuori siirtolaispoika saa surmansa poliisin kuulusteluissa. Viha roihauttaa mellakoiksi.

Mathieu Kassovitzin ohjaaman, vuonna 1995 valmistuneen elokuvan **Viba** DVD-uusintajulkaisu osuu ajankohtaiseen hetkeen.

Mustavalkofilmii tarjoaa realistisen, joskin dramatisoidun kuvan lähiönuorten arjesta. Onko ranskalainen poliisi vihansa ansainnut rasisti, vai olisiko lähiönuorten väkivaltaisissa asenteissa parantamisen varaa?

Vaikea sanoa, tähän on vain elokuvaa. Tai olisi, elleivät autot todennäköisesti palaisi tälläkin viikolla **Clichyn** tai **Blanc-Mesnilin** kaltaisissa, hyvinvoinnin karttamissa lähiöissä. *Viba (La Haine), 1995 (DVD 2006), Universal Pictures*

TURKULAISTYÖNANTAJAT EDELLYTTÄVÄT KOULUTUSTA SUOMESSA

Maahanmuuttajat Turussa yrittäjinä ja palkansaajina -tutkimuksen mukaan maahanmuuttajia palkanneet turkulaisyritykset olivat pääasiassa tyytyväisiä maahanmuuttajatyöntekijöihinsä. Suuri osa työnantajista ei kuitenkaan osannut sanoa maahanmuuttajien tulevasta palkkaamisesta.

Eniten maahanmuuttajien palkkaamiseen vaikuttaa Suomessa saatu koulutus.

Tutkimukseen vastanneet 269 työnantaja edustivat pääasiassa yksityisyrityksiä ja reilulla 40 prosentilla oli kokemusta maahanmuuttajista.

Lisäksi tutkimukseen haastateltiin 20 turkulaista maahanmuuttajayrittäjää. Yli puolella haastatelluista yrityksen perustamismotiivi oli ollut halu toimia itsenäisesti. Muutamalla syy oli se, ettei palkkatöitä ollut löytynyt. Kolme neljäsosaa yrittäjistä oli tyytyväisiä yrityksensä menestymiseen.

Toisen maahanmuuttajan palkkaaminen ei suurimmalle osalle yrittäjistä ollut erityinen tavoite uutta työvoimaa rekrytoitaessa. Kahdeksan yrittäjää oli kuitenkin palkannut perheen ulkopuolisia maahanmuuttajia.

Heli Sjöblom-Immala: Maahanmuuttajat Turussa yrittäjinä ja palkansaajina. Työpoliittinen tutkimus 2006. Työministeriö, Helsinki.

MONIKULTTUURINEN SUOMI SUURENNUSLASIN ALLA

Artikkelikokoelma *Ylirajainen kulttuuri* on katsaus etnisten vähemmistöjen elämään nyky-Suomessa. Kirja käsittelee muun muassa Suomessa asuvia bosnialaisia, inkeriläisiä, thaimaalaisia, venäläisiä ja virolaisia. Ylirajaisuutta valotetaan muun muassa diasporassa elämisen, vanhusten hoivan ja kansainvälisten avio-

liittojen kautta. Muita aiheita ovat somaliyttöjen ystävyysuhteet suomalaisten nuorten kanssa, etnisen median rooli, kaksoiskansalaisuus ja maahanmuuttajien työmarkkinakysymykset.

Ylirajainen kulttuuri on ajankohtainen katsaus etnisyyteen, monikulttuurisuuteen ja kansainvälistymiseen Suomessa. Kirja soveltuu monikulttuurisuutta ja maahanmuuttoa käsittelevien aineiden oppikirjaksi, ja se sisältää uutta tietoa Suomen etnisistä vähemmistöistä.

Ylirajainen kulttuuri: Toim. Tuomas Martikainen. 2006. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

LEHTIÄ

Koonnut Nina Korhonen

Lue myös näitä!

Lehtiä Internetissä

Osa lehdistä julkaistaan kokotekstinä Internetissä, osasta löytyy sisällysluettelot ja/tai artikkelilyhennelmät

SUOMI

Pakolainen-lehti
Suomen Pakolaisapu

Kehitys Utveckling
Globaaleihin kehityskysymyksiin ja kehitysyhteistyöhön erikoistunut ulkoasiainministeriön julkaisu
www.global.finland.fi

MUUT MAAT

Invandrare och minoriteter
www.iochm.com

Migration News Sheet Monthly Information
Bulletin on Immigrants, Refugees and Ethnic Minorities
www.migpolgroup.com/topics/2054.html

Searchlight
Against racism and fascism
www.searchlightmagazine.com

Refugees Magazine
UNHCR
www.unhcr.org/publ.html

Forced Migration Review
www.fmreview.org

International Journal on Multicultural Societies
www.unesco.org/shs/ijms

Migration Letters
www.migrationletters.com

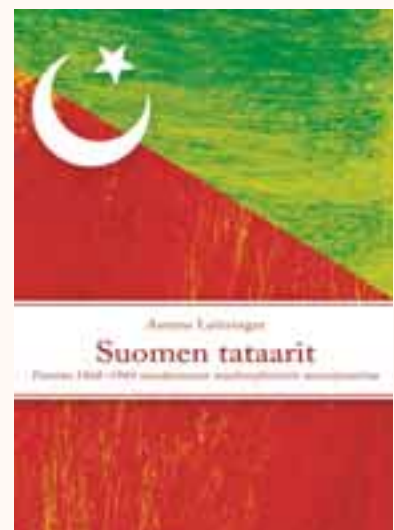
Catalyst
Commission for racial equality
www.catalystmagazine.org/magazineissues.html

TATAARIT SUOMESSA

Viime aikoina on kyseenalaistettu sitä, sopeutuvatko muslimit länsimaiseen yhteiskuntaan. Harva muistaa, että Euroopassa on ollut islamuskoisia yli tuhannen vuoden ajan. Suomeen vuodesta 1868 tulleilla tataareilla on jälkeläisiä jo kuudennessa sukupolvessa.

Tutkija **Antero Leitzinger** tutkii kirjassaan seuraavia kysymyksiä: Keitä tataarit ovat? Miten he ovat onnistuneet säilyttämään vierasperäiset nimensä ja tapansa, äidinkieltänsä ja uskontonsa? Voitaisiko tataareilta oppia jotain?

Antero Leitzinger: Suomen tataarit – vuosina 1868–1944 muodostuneen muslimiyhteisön menestystarina. 2006. East-West Books Helsinki.

ERILAISIA MUTTA SAMANLAISIA

Kiinasta Suomeen adoptoitu pikku Xing-tyttö seikkailee jälleen **Leena Virtasen** kirjoittamassa ja **Salla Savolaisen** kuvittamassa *Xing ja superkaverit* -kirjassa.

Kirjassa käsitellään erilaisuutta hauskaasti ja luovasti. Xingillä ja hänen leikkikavereillaan Annalla, Isabellalla, Alilla ja Misalla on jokaisella jokin superominaisuus. Xingillä esimerkiksi on supersilmät. Samalla tulee ker-

rottua, mistä kunkin lapsen perhe on lähtöisin. Annankin isä on syntynyt Nakkilassa ja äiti Karkkilassa.

Kirjan kuvitus on mukaansa tempaavaa. Virtasen ja Savolaisen adoptiosta kertova Pikku Xing sai kuvituksestaan Rudolf Koivu -palkinnon vuonna 2005.

Leena Virtanen: Xing ja superkaverit. 2006. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä

KIITOS LUKIJAPALAUTTEESTA

Monitorin toimitus kiittää lukijoita edellisen numeron palautteesta. Lukijoiden mieltymykset parhaan jutun suhteen olivat tällä kertaa moninaiset: lähes jokainen palautteen lähettäjä oli pitänyt parhaana eri juttua. Pari mainintaa saivat kuitenkin maahanmuuttajien yrittäjäyys -juttupaketti, **Sofi Oksasen** Monitorin vieraana -haastattelu ja somalikirjallisuudesta kertova juttu.

Myös jatkossa käsiteltäväksi ehdotettiin monenlaisia aiheita: monikulttuuriset harrastusryhmät, aikuisten maahanmuuttajien harrastusmahdollisuudet, sosiaaliset osuuskunnat ja yritykset sekä etniset suhteet lähiöissä. Juttuja toivottiin nykyistä enemmän Pohjois-Suomessa asuvista maahanmuuttajista ja siitä, miten he pärjäävät, kun tukimahdollisuuksia on Etelä-Suomea vähemmän.

Pyrimme ottamaan kaiken palautteen huomioon ja suuntaamaan katseemme ensi vuonna entistä useammin Pohjois-Suomeen. Palautearvonnan voitti **Marjo Kannisto** Isojoelta. Hän saa Suomen Pakolaisavun julkaiseman kirjan *Suomalaisikkunoita pakolaisuuteen*.

Toivomme runsasta palautetta myös tästä numerosta. Palautelomake löytyy aukeamalta 28–29.

MONITORI

4/2006

13. vuosikerta
Monitori on neljä kertaa vuodessa ilmestyvä maahanmuutto- ja pakolaisasioiden ammattilehti.

Julkaisija ja kustantaja

Työministeriö/Maahanmuuttoasiat
Postiosoite
PL 34
00023 VALTIONEUVOSTO
Käyntiosoite Eteläesplanadi 4
Puhelinvaihe 010 60 4001
Telekopio 010 60 47950
Kotisivu <http://www.mol.fi/monitori>

Toimitusneuvosto

Mervi Virtanen, puheenjohtaja, työministeriö
Tarja Rantala, työministeriö
Irmeli Tuomarla, työministeriö
Tuula Kanerva, opetusministeriö
Tuomas Koljonen, sisäasiainministeriö
Seniha Cihangir, sosiaali- ja terveysministeriö
Ilkka Rentola, ulkoasiainministeriö
Atanas Aleksovski, ETNO
Meri-Sisko Eskola, ETNO
Stevó Petrovic, ETNO, varaj. Veronika Zaburchik,
Eilina Gusatinsky, Spektr-lehti

Toimitus

Vastaava päätoimittaja/toimittaja
Irmeli Tuomarla TM/Julkaisutiimi
Puhelin 010 60 47962
Sähköposti irmeli.tuomarla@mol.fi

Toimitussihteeri

Minna Suihkonen
Puhelin (09) 4133 4445
minna.suihkonen@unionimedia.fi

Laskutus

Minna Suihkonen/Unionimedia
PL 36
00441 Helsinki

Tilaukset ja osoitteenmuutokset suoraan EDITAAN:

Edita Prima Oy/Rekisteripalvelut
PL 650, 00043 EDITA
Puhelin 020 450 2455, Faksi 020 450 2452
Sähköposti: rekisteripalvelut@edita.fi

Edellisten numeroiden tilaukset

Tuula Mikkola TM/Maahanmuutto- ja työlupatiimi
Puhelin 010 60 47039, Sähköposti tuula.mikkola@mol.fi

Tilaus- ja palautekortti lehdessä

Tilaa rekisteritietoja voidaan käyttää markkinoinnissa.

Julkaisuehdot

Lehti pitää itselleen oikeuden päättää julkaistavasta aineistosta. Toimitus ei vastaa lehdelle pyytämättä lähetetyn materiaalin säilyttämisestä eikä palauttamisesta. Ilmoituksista sovitaan erikseen päätoimittajan kanssa.

Lainaaminen

Lehden sisältö on vapaasti lainattavissa lähde mainiten. Jos lainaus koskee koko artikkelia, on otettava yhteys päätoimittajaan.

Seuraava numero

Nro 1/2007 ilmestyy maaliskuussa. Siihen tarkoitettua aineistoa on oltava toimituksessa 18.1. 2007.

Taitto

ismo.rekola@edita.fi, Edita Prima Oy

Painos:

13 400

Kannessa

Georg Dolivo, kuva Markku Nyytäjä.

ISSN 1237-0029

Painopaikka

Edita Prima Oy, Helsinki 2006

MONITORI

Maahanmuuttoasioista poikkihallinnollisesti

Työministeriö www.mol.fi ● **Ulkosaainministeriö** www.formin.fi
Sisäasiainministeriö www.intermin.fi ● **Opetusministeriö** www.minedu.fi
Oikeusministeriö www.om.fi ● **Ympäristöministeriö** www.ymparisto.fi
Opetushallitus www.oph.fi ● **Ulkomaalaisvirasto** www.uvi.fi

MONITORI Poikkihallinnollinen maahanmuuttoasioiden ammattilehti (4 numeroa/v) kertoo Suomen maahanmuutto- pakolaispolitiikan ajankohtaisasioista. Keskeiset artikkelit suomeksi, ruotsiksi, englanniksi ja venäjäksi löytyvät lehden kotisivulta: <http://www.mol.fi/monitori>

MONITORI En tvärsektoriell facktidning för migrationsärenden (4 nummer/år) som tar upp aktuella ärenden inom invandrar- och flyktingpolitiken i Finland. Centrala artiklar finns på finska, svenska, engelska och ryska på tidningens hemsida: <http://www.mol.fi/monitori>
Artiklar på svenska http://www.mol.fi/monitori_se

MONITORI The cross-administrative professional magazine on immigration affairs, published four times a year, focuses on current issues in Finnish immigration and refugee policy. The essential articles in Finnish, Swedish, English and Russian are available on the website at <http://www.monitori.fi>
Articles in English <http://www.mol.fi/monitori>

MONITORI Межведомственный специализированный журнал о вопросах иммиграции (4 номера в год) рассказывает об актуальных вопросах политики, проводимой в Финляндии по отношению к беженцам и иммигрантам. Основные статьи на финском, шведском, английском и русском языках можно найти на сайте. Статьи на русском можно найти пока на страницах на финском языке <http://www.mol.fi/monitori>

